

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

UGDYMO PLĖTOTĖS CENTRUI

Viešosios nuomonės tyrimo, skirto suinteresuotų šalių kūrybingumo sampratomis ir nuostatomis tirti, ataskaita

PARENGĖ: SOCIALINĖS INFORMACIJOS
IR MOKYMŲ AGENTŪRA

VILNIUS, 2013

TURINYS

I. Įvadas.....	4
II. Viešosios nuomonės tyrimo, skirto suinteresuotų šalių kūrybingumo sampratoms ir nuostatomis tirti apklausos rezultatai.....	12
2.1 Kūrybiškumo samprata respondentų požiūriu	12
2.2 Respondentų požiūris į savo pačių kūrybiškumą.....	15
2.3. Veiksniai, labiausiai padedantys respondentų kūrybiškumui pasireikšti.....	25
2.4. Veiksniai, labiausiai trukdantys respondentų kūrybiškumui pasireikšti.....	28
2.5. Kūrybiškumo svarba respondentų darbinėje ir mokymosi veikloje	31
2.6. Kūrybiškumo skatinimas respondentų darbinėje ir mokymosi veikloje.....	37
2.7. Kūrybiškumo veiksniai ir jų samprata respondentų požiūriu	44
2.8. Asmenybės savybės labiausiai būdingos kūrybingiems žmonėms.....	50
2.9. Asmenybės savybių svarba menų, mokslo ir verslo srityse.....	54
2.10. Profesijos ir kūrybiškumo raiška	65
2.11. Kūrybiškumo raiška laisvalaikio veikloje.....	68
2.12. Kas labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą?	71
2.13. Kaip reikėtų ugdyti kūrybiškumą?.....	77
2.14. Šiuolaikinės mokyklos ugdymo tikslai.....	81
2.15. Kūrybiškumas ir jo ugdymas mokykloje.....	86
2.16. Kūrybiškumo ugdymo ir skatinimo veiksniai.....	90
2.17. Mokymosi poreikis ir kūrybiškumo ugdymas	93
III. Viešosios nuomonės tyrimo, skirto suinteresuotų šalių kūrybingumo sampratoms ir nuostatomis tirti apklausos rezultatų apibendrinimas	98
3.1. Tyrimo rezultatų santrauka	98
3.2. Tyrimo rezultatų apibendrinimas ir aptarimas.....	104
3.3. Išvados	116
4. Priedai.....	119
4.1. Respondentų požiūris į savo pačių kūrybiškumą. Klausimo „Ar manote, kad esate kūrybingas(-a)?“ atsakymų procentinis pasiskirstymas atskirose tyrimo grupėse pagal lytį, amžių, pajamas, išsilavinimą, darbą privačiame ar valstybiniame sektoriuje	119
4.2. Kūrybiškumo svarba respondentų darbinėje/mokymosi veikloje. Atsakymų į klausimą „Kiek kūrybiškumas svarbus Jūsų darbinėje/mokymosi veikloje?“ procentinis pasiskirstymas grupėse pagal lytį, amžių, pajamas, išsilavinimą, darbą privačiame ar valstybiniame sektoriuje	120
4.3. Kūrybiškumo skatinimas respondentų darbinėje ir mokymosi veikloje. Atsakymų į klausimą „Kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas Jūsų darbinėje/mokymosi veikloje?“ procentinis pasiskirstymas grupėse pagal lytį, amžių, pajamas, išsilavinimą, darbą privačiame ar valstybiniame sektoriuje	121

4.4. Asmenybės savybių vertinimo palyginimas pagal respondentų lytį, amžių, pajamas, išsilavinimą ir respondentų užsiėmimų grupes	122
4.5. Teiginių apie šiuolaikinės mokyklos ugdymo veiksnius vertinimo palyginimas pagal respondentų lytį, amžių, pajamas, išsilavinimą ir respondentų užsiėmimų grupes	123
4.6. Asmenybės savybių, labiausiai būdingų kūrybingiems žmonėms, vertinimo vidurkiai ir standartiniai nuokrypiai	124
4.7. Kūrybiškumo ugdymo ir skatinimo veiksnių vertinimo palyginimas atskirose respondentų grupėse.....	125
4.8 Respondentų atsakymų ir nuomonės analizės schema pagal atskirus anketos klausimus .	126
Anketos	127

ĮVADAS

Viešosios nuomonės kūrybingumo sampratų ir nuostatų tyrimo kontekstą apibūdina Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansuojamo projekto „Kūrybingumo plėtra Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose įdiegiant ir pritaikant kūrybinių partnerysčių modelį“ bei projekto „Kūrybinių partnerysčių“ programos tikslai bei gairės. Lietuvoje pirmą kartą nacionaliniu mastu šį projektą įgyvendina Ugdymo plėtotės centras. Projekto „Kūrybingumo plėtra Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose pritaikant ir įdiegiant kūrybinių partnerysčių modelį“ tikslas - skatinti kūrybingumą plėtojant kūrybišką mokymą(si), praplėsti ir praturtinti įprastą mokymosi procesą, ugdyti mokinių ir mokytojų kūrybiškumą. Šių tikslų siekiama sukuriant sąlygas mokyklų ir kūrėjų - menininkų, kultūros ir kūrybinio sektoriaus veikėjų bei mokslininkų bendradarbiavimui. „Kūrybinių partnerysčių“ programa sukuriama sąlygos bendradarbiauti mokykloms ir kūrybinio sektoriaus profesionalams, siekiama ieškoti būdų, kaip atskleisti mokinių kūrybingumą bendrojo ugdymo procese, kaip didinti mokinių motyvaciją, norą pažinti ir kurti bei kartu padėti jiems mokytis.

Kūrybingumo vaidmens didėjimą šiuolaikinėse visuomenėse liudija kūrybinį darbą dirbančių žmonių – mokslininkų, inžinierių, menininkų, dizainerių ir žinias kuriančių bei naudojančių profesionalų – dalies augimas. Ji sudaro apie trečdalį moderniosios visuomenės, o sukuria apie pusę jos produkto, tai yra tiek, kiek gamybos ir paslaugų sektoriai drauge sudėjęs (Florida, 2002).<...>. Dėl šios kaitos laimės ne tik tos šalys, kurių kūrybinis potencialas bus stipresnis, bet ir tos, kurios gebės persiorganizuoti ir suderinti tradicinės bendruomenės socialinius ryšius ir atsakomybę su kūrybingos bendruomenės vidine laisve, tolerancija ir dinamiškumu. Ne menkiau svarbus už gebėjimą kurti bus gebėjimas (apimantis prognozavimo, kritinio mąstymo ir vertinimo gebėjimus) pasirinkti tas idėjas ir diegti tas naujoves, kurių ilgalaikis poveikis bus pozityviausias (ŠPA, 2009).

Humanistai kūrybingumą laiko vertingu ne tiek dėl ekonominės naudos, kurią jis teikia visuomenei, kiek dėl to, ką jis duoda asmeniui. Nors kalbama apie kūrybines kančias, aplinkinių priešišumą ir kūrėjų vienatvę, kūryba teikia žmonėms daug džiaugsmo ir daro gyvenimą laimingą – gerokai laimingesnį nei tų, kurie negali ar neleidžia sau būti kūrybingiems (ŠPA, 2009.)

Taigi, šiandien vis dažniau kalbama ne tik apie analitinių ir praktinių, bet ir kūrybinių gebėjimų svarbą šiuolaikiniame pasaulyje (R.J. Stenberg, 2003) ir aktyviai diskutuojama ir tyrinėjama, kokia asmenybė gali būti laikoma kūrybinga, kas lemia kūrybiškumą, ar kūrybiškumą galima išugdyti, ar jis įgimtas ir pan.?

Dar neseniai vyravo požiūris, kad kūrybingumas yra išskirtinė likimo dovana, todėl daugiausia, ką galima padaryti, – netrukdyti jam skleistis. Šiuo metu laikomasi požiūrio, kad įgimti polinkiai, gabumai, talentai nėra vienintelis kūrybingumo šaltinis ir prielaida. Sisteminiu požiūriu kūrybinius gebėjimus lemia kelių veiksnių sąveika: gabumai ir polinkiai; asmenybės bruožai, pasirengimas tam tikros srities kūrybinei veiklai, aplinka (ŠPA, 2009).

Peržvelgus gausius kūrybiškumo tyrimus ir teorines nuostatas nuo 1950-ųjų metų iki šių dienų, galima būtų išskirti tris svarbiausias kryptis: pirmas (tradicinis požiūris), kai kūrybiškumas suprantamas kaip kūrybos procesas ir jo rezultatai, antras (holistinis požiūris) teigiantis, kad kūrybiškumas nėra vien tik „išrinktųjų“ savybė, bet kiekvienas žmogus iš prigimties yra kūrybingas; trečiasis – kūrybiškumas laikomas viena iš gabių ir talentingų žmonių savybių (Karkockienė, 2003),

Pati kūrybiškumo sąvoka apibrėžiama įvairiai, tačiau daugelis autorių sutinka, kad tai asmens sugebėjimas atrasti nauja (Karkockienė, 2003). Pastarųjų metų tyrimai parodė, kad kūrybiškumo negalima sieti su vienu koku nors ypatumu, todėl kūrybiškumas pradėtas nagrinėti remiantis kompleksiniais kūrybiškumo modeliais (pvz. K. Urban), išskiriant tokius kūrybiškumo komponentus, kaip divergentinis mąstymas, bendros žinios, tolerancija neapibrėžtumui, motyvacija, sugebėjimas atlikti užduotį, specialios žinios, sugebėjimai ir įgūdžiai. Kūrybingumu pasižymintiems būdingos tvirtos žinios, gebėjimas pamatyti daiktus naujai, atpažinti vaizdus, juos susieti; jiems būdinga drąsa, azartiška asmenybė, kurios netrikdo neapibrėžtumas bei rizika, kuri atkakliai siekia įveikti kliūtis ir užuot vaikščiojusi pramintais takais, ieško naujos patirties.

Pasižymintys kūrybingumu vaikai yra pastabūs, lengvai kuria ir pateikia naujas idėjas, mąsto lanksčiai, naudoja įvairias problemų sprendimo strategijas, toleruoja dviprasmybes, nežinojimą, ryškią vaizduotę, jiems patinka naujos ir sudėtingos situacijos. Jie - intelektualiai žaismingi, emociškai jautrūs, intuityvūs, empatiški (Renzulli 2002; Clark, 2002; Tannenbaum, 1983). Taigi, kūrybingiausi žmonės yra: *smalsūs ir pastabūs* – nuodugniai ir visapusiškai besidomintys įvairiais dalykais; geba išvelgti problemas, trūkumus, keistynes, taip pat savo darbui aktualias idėjas; *pakantūs neapibrėžtumui* – nebijantys netvarkos, faktų ir taisyklių trūkumo, prieštaravimų, nesuderinamumo, nes tai teikia daug naujos tvarkos kūrimo galimybių; *lankstūs* – prisitaikantys prie kaitos ir jos siekiantys, atviri naujoms idėjoms ir naujai patirčiai, reikalavimams ir rizikai; *originaliai mąstantys* – geba pamatyti įprastus dalykus kitaip, atitrūkti nuo tradicijų ir konvencijų, kurti alternatyvias idėjas; vaizduotėje vizualizuoja problemas ir mąsto metaforomis; *nepriklausomi* – stiprios savimonės, savarankiškai mąstantys, tikintys savo idėjomis ir savo veiklos prasme, atsparūs kitų nepritarimui, nesupratimui, pasipriešinimui; neklausiantys kitų nuomonės ir mėgstantys

dirbti pavieniui; negalvojančys apie greitą atlygį; *atkaklūs* – susikūrę savo veiklos tikslus ir linkę juos įgyvendinti, todėl labai motyvuoti, entuziastingi, energingi, atsidavę pasirinktai veiklai, galintys ilgai, sunkiai ir susitelkę dirbti (ŠPA, 2009.)

Kūrybingieji pasižymi ne tik tam tikromis asmenybės savybėmis, bet kartu juos supa kūrybinga aplinka, kuri uždega, palaiko ir padeda tobulinti jų kūrybines idėjas (Myers, 2008). Viena iš šiuolaikinių kūrybingumo sampratų, vadinama sisteminė arba sociokultūrinė, paremta požiūriu, kad kūrybingumas yra trijų elementų sąveikos rezultatas: *asmenybės*, kuri turi tam tikrus įgimtus polinkius ir jiems skleistis, tinkamą arba netinkamą charakterį; *veiklos srities*, kuriai būdingi savi simboliai, kalba, susitarimai, taisyklės ir žinių sistema, pavyzdžiui, matematikos, muzikos ar kalbotyros; *lauko*- tai yra srities dalyvių profesionalų ir ekspertų. (ŠPA, 2009.).

Daugelis autorių aplinkos įtaką laiko svarbiausiu veiksniu kūrybiškumo raiškai. M. I. Steino nuomone, „kūrybos stimuliavimas apima ne tik individo skatinimą tapti kūrybišku, bet ir veikiant socialinę aplinką ir jos žmones“. Jei kuriantį asmenį supantys žmonės nevertins kūrybiškumo, nesudarys tinkamų sąlygų, nepriims sukurto rezultato, tai ir kūrybiška asmenybė susidurs su rimtomis, o gal ir neįveikiamomis kliūtėmis (Karkockienė, 2003). Taip pat labai svarbi šeimos vertybių ir asmenybės bruožų, kurie pripažįstami ir skatinami šeimoje, įtaka. Šeima, jos socialinis kontekstas turi didelę reikšmę kūrybiškumo raiškai. Daug lemia ir tėvų asmenybės, lūkesčiai, vertybė, dėmesys ir pagarba vaiko idėjoms, jausmams, klausimams ir fantazijoms, taip pat sugebėjimams skatinti vaiko nepriklausomybę, savarankiškumą, asmeninę saviraišką, tokius svarbius asmenybės kūrybiniam laimėjimams.

Kitas svarbus veiksnys yra mokykla. Tačiau neretai mokymo tikslai, siekiant perteikti gausybę žinių, nedaro reikiamos įtakos asmenybės raidai. „Kaip ir daugelyje pasaulio šalių, tai vis dar ne ta vieta, kur būtų skatinamas ir ugdomas kūrybiškumas (E.P. Torrance, 1983, G. Isaken, 1984 cit. pgl. Karkockienė, 2003). Ugdyti kūrybingumą trukdo kai kurios mokymo(si) organizavimo mokykloje tradicijos ir veiksmingo mokymo nuostatos: pagrindinis tradicinės mokyklos tikslas – žinių sistemos perdavimas, todėl vengiama laisvos ir „nerimtos“ veiklos; mokymo(si) tvarką palaiko griežta pamokų, pertraukų ir dalykų kaita, tuo tarpu kūrybinei veiklai neretai reikia jungtinių pamokų ir savo nuožiūra pasirenkamų pertraukų, nes kūrybinė mintis teka savu ritmu; įprasta yra tik „mokymosi sėdinti“ forma, o kuriant svarbūs visi pojūčiai; nesėkmių ir bandymų ir klaidų metodo (kuris yra kiekvienos kūrybos elementas) netoleravimas; „objektyvaus vertinimo“ siekis – nors kūrybingumą sunku įvertinti nešališkai, o kartais apskritai verčiau nevertinti (ŠPA, 2009).

Kūrybiškumui atsiskleisti svarbi ne tik mokyklos, mokytojų įtaka, bet ir tinkamos atmosferos kūrimas. Psichologiniam klimatui būtinos šios ypatybės: teigiamas požiūris į

veiklumą, iniciatyvą, išradingumą, darbą, siejimas su gyvenimo prasmingumo nuostata; kitoniškumo – asmenybės, idėjų, veiklos, siekių – toleravimas; asmens autonomijos gerbimas – teisės nusišalinti, vadovauti pačiam sau ir turėti savo požiūrį pripažinimas; laisvė eksperimentuoti – bandyti, klysti, pradėti iš naujo ir nebūti už tai pasmerktam ar išjuoktam; žaismingumas, humoras (ŠPA, 2009).

Taigi, geras mokytojas yra ne tik žinių šaltinis ir mokymosi vadovas, bet ir kūrybingos veiklos pavyzdys, kūrybingumui būtinų nuostatų ir profesinės etikos ugdytojas. Tikimasi, kad programa „Kūrybinės partnerystės“ leis jos dalyviams geriau suvokti, kaip kūrybiškas mokymasis gali sustiprinti mokyklos bendrojo ugdymo procesus, padės suprasti, kokiomis sąlygomis vaikai geriausiai mokosi, kas juos motyvuoja, kaip ir kada vaikai tampa atsakingi už savo mokymąsi, o kūrybiškas mokymasis nesiribos atskirais įvykiais ir kelių dalykų pamokomis, bet taps nuolatine visos mokyklos praktika.

Tyrimo pagrindas: Tyrimas vykdomas įgyvendinant Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansuojamą projektą „Kūrybingumo plėtra Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose įdiegiant ir pritaikant kūrybinių partnerystės modelį“.

Tyrimo tikslas: Suinteresuotų šalių kūrybiškumo sampratų ir nuostatų analizė.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti, kaip suinteresuotų šalių atstovai suvokia kūrybiškumą bei jo ugdymą (žinios, gebėjimai bei vertybės);
2. Išanalizuoti suinteresuotų šalių nuostatas į kūrybiškumo socializacinį poveikį;
3. Apibendrinti, kaip suinteresuotų šalių atstovai vertina mokyklos bei mokytojų vaidmenį mokinių kūrybiškumo ugdymo kontekste;
4. Apibrėžti socialinius, demografinius, ir kultūrinius veiksnius, darančius įtaką kūrybiškumui.

Respondentai: Mokytojai, mokiniai, kūrybinio sektoriaus atstovai, užsiimantys kūrybine veikla, švietimo sektoriaus atstovai, kultūros bendruomenė, tėvai ir vietos bendruomenės, verslo atstovai.

Tiriamoji visuma ir imtis

Kiekybinei viešosios nuomonės apklausos imčiai sudaryti naudojama reprezentatyvi tikimybinė atranka. Atsitiktinės tikimybinės atrankos pagrindai yra laikomos patikimesnėmis už tikslines, nes kiekvienas generalinės visumos narys turi galimybę pakliūti į imtį. Atsitiktinės atrankos taip pat leidžia apdorojant duomenis įvertinti jų patikimumą. Tyrimo imties tūrį sudaro 1201 respondentas.

Tyrimo imties tūrio statistiniam pagrindumui skaičiuoti naudojama vienpakopės atsitiktinės atrankos formulė:
$$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}$$
, kur n – imties dydis, Δ – imties paklaidos dydis

(0,03), N – generalinės visumos dydis.

Atsitiktinės tikimybinės atrankos pagrindai laikomos patikimesnėmis už tikslines, nes kiekvienas generalinės visumos dalyvis turi galimybę patekti į tyrimo imtį. Atsitiktinės atrankos taip pat leidžia, apdorojant duomenis, įvertinti jų patikimumą. Numatomas imties atrankos patikimumas 97 proc., paklaida – 0,03. Tokie rodikliai kiekybiniuose tyrimuose imties reprezentatyvumo vertinimu laikomi pakankamai ne tik apibendrintų statistinių išvadų atžvilgiu, bet ir respondentų grupių pagal analizuojamus parametrus atžvilgiu. Respondentų imties tūris bus formuojamas iš žemiau pateiktų tikslinių grupių sąrašų.

Tyrimo imties struktūra pagal respondentų grupes:

- Mokiniai; (nuo 15 metų, įskaitant Lietuvos moksleivių sąjungos, Lietuvos mokinių parlamento atstovus).
- Mokytojai;
- Kūrybinio sektoriaus atstovai, užsiimantys kūrybine veikla (amatų, architektūros, dizaino, kino ir videomeno, leidybos, mokslo, vaizduojamojo meno, taikomojo meno, muzikos, programinės įrangos ir IKT, media paslaugų, scenos menų, literatūros ir kt. atstovai, kūrybinių industrijų darbuotojai, meno ir kultūros centrų, asociacijų darbuotojai);
- Švietimo sektoriaus atstovai (Ugdymo plėtotės centro darbuotojai, ekspertai, savivaldybių darbuotojai, aukštųjų mokyklų dėstytojai, psichologijos dėstytojai, (mokytojų organizacijos, pedagogus rengiančios mokyklos);
- Tėvai ir vietos bendruomenė;
- Verslo atstovai (aukštesnio ir aukščiausio lygio vadovai, žmogiškųjų išteklių departamentų įmonėse vadovai, asociacijų ir konfederacijų atstovai).

Tyrimo metodologijos principai

Teorinio tyrimo modeliavimo paskirtis yra formuluoti/ patikslinti pagrindines metodologines pozicijas, nusakyti aprašomąsias dimensijas, apibrėžti priežastinius analizuojamų reiškinių ryšius, formuluoti aprašomąsias ir analitines hipotezes. Teorinis modeliavimas yra pagrindas vėliau kuriant empirinį tyrimo instrumentarijų, užtikrina pastarojo kokybę. Apibendrintai teorinis modelis užtikrina tyrimo kryptingumą iki pat ataskaitos parengimo.

Teorinį modeliavimą šiandienos socialinių mokslų požiūriu įtakoja nuolatinis pasirinkimas tarp įvairių paradigminių, visuomet galimų ginčyti, nuostatų. Tai didele dalimi lemia daugiaprasmė, kintanti, dažnai miglota socialinių reiškinių prigimtis, o taip pat vertybinės tyrėjų pozicijos, pasižyminčios didesniu ar mažesniu refleksijos laipsniu. Konkurencinių socialinių diskursų gausos sąlygomis teorinio modelio pagrįstumą lemia pirmiausia adekvati sisteminė objekto analizė, korektiškos prielaidos, sąvokos bei kiti instrumentai, pvz. klasifikacijos, periodizacijos ir t.t.

Atsižvelgiant į tai jog šis viešosios nuomonės tyrimas yra įvertinamojo pobūdžio, kuriant tyrimo instrumentarijų, kurio tikslas įvertinti suinteresuotų šalių kūrybingumo sampratas bei pateikti jų statistinės analizės rezultatus, kūrybingumo rūšių klasifikacija bus operacionalizuojama remiantis 5 kūrybiško mąstymo įpročių sąvokomis – vaizduotė, smalsumas, atkaklumas, nuosekli praktika ir bendradarbiavimas bei sisteminiu požiūriu į kūrybinių gebėjimų ugdymą lemiančius veiksnius, tokius kaip gabumai ir polinkiai, asmenybės bruožai, pasirengimas tam tikros srities veiklai ir socialinė aplinka.

Šio tyrimo metodologijos, kaip teorinių ir empirinių procedūrų visumos, pagrindiniai principai yra šie:

- Kiekybinių ir kokybinių tyrimo metodų panaudojimas bei derinimas siekiant tyrimo uždavinių įgyvendinimo;
- Socialiniuose tyrimuose priimtas patikimumo procedūrų užtikrinimas: duomenų atrankos, surinkimo, saugojimo, aprašomosios ir daugiamatės statistikos panaudojimo išryškinant analizuojamų reiškinių tendencijas bei jų statistinį reikšmingumą ir pan.
- Ekspertų apklausos įvertinant lauko tyrimo duomenis, siekiant gilesnio ir kokybiškesnio lauko tyrimo metu surinktų duomenų apibendrinimo.

Renkant empirinius duomenis panaudoti šie kiekybiniai ir kokybiniai metodai:

Anketinė apklausa. Siekiant atsakyti į tyrimo klausimus, būtina surinkti duomenis apie suinteresuotų šalių nuomones, požiūrius, nuostatas. Šiems kintamiesiems matuoti geriausiai tinka būtent anketinė apklausa.

Tikrinant interviuotojų darbo kokybę, su 20 proc. respondentų susisiekta pakartotinai. Tam buvo reikalaujama iš interviuotojų aiškiai fiksuoti apklaustų respondentų vietą ir laiką kad atlikti pasitikrinimo procedūras. Surinkus duomenis (atsakytas anketas), buvo tikrinama anketų užpildymo logika ir teisingumas. Parengus tyrimo kompiuterinę duomenų bazę, buvo specialiai patikrinta 10% anketų suvedimo kokybė.

Tyrimas atliktas griežtai laikantis tyrimų profesionalų etikos kodekso (ESOMAR).

Tyrimo validumo pagrindimas

Tyrimo validumas paprastai tikrinamas tikslinant sąvokas, hipotezes, kintamuosius, renkant, analizuojant, apibendrinant duomenis ir formuluojant išvadas. Kadangi tyrimas yra įvertinamasis, jis grindžiamas ne tik teorinėmis prielaidomis ir dedukcija, bet ir ekspertinėmis bei praktinėmis žiniomis apie tyrimo objektą. Rodiklių tiriamų kintamųjų parinkimo pagrindumas daugiausia buvo tikrinamas loginio validumo (pagrįstumo) kriterijais: specialistų ir ekspertų vertinimu, ar pasirinkti kintamieji tinkamai identifikuoja ir matuoja norimą reiškinį ir jo savybes. Svarbus vaidmuo nustatant konstrukto (loginį) validumą teko ir bandomajam (pilotiniam) tyrimui, kuriame buvo išgryninami empiriniai rodikliai (atmetant nevalidžius) ir išbandomi tyrimo instrumentai. Vidinis tyrimo validumas, nusakantis kintamųjų ryšio ir analizės pagrįstumą, užtikrintas tiek minėtame rodiklių parinkimo ir matavimo adekvatumo etape, tiek ir griežtai laikantis matematinių duomenų rinkimo ir analizės reikalavimų.

Empirinių duomenų statistinės analizės apibūdinimas

Tyrimo duomenų kiekybinė analizė remiasi aprašomąja ir daugiamate statistika. Analizuojant pirminius duomenis aprašomosios statistikos metodais, naudojamos duomenų padėties, centrinės tendencijos, dažnuminio pasiskirstymo bei jų tarpusavio sąryšio charakteristikos. Vien aprašomosios statistikos būdais (pvz., vidurkais ar procentinėmis reikšmėmis paremta duomenų analizė) tikrai nebėra pakankama, analizės pagrindu privalo būti daugiamatė statistika, galinti vienu metu nagrinėti daug požymių, atrasti ir interpretuoti sudėtingas kompleksinių sąryšių struktūras. Todėl kiekybinių tyrimų metu surinkti duomenys nagrinėjami daugiamatės statistikos pagalba. Pateikti tik tie skirtumai, kurių statistinio

reikšmingumo lygmuo didesnis už 0,05 bei analizuoti tik stipriai besiskiriantys skirtingoms grupėms priskirtų respondentų atsakymai.

Surinkti duomenys apdoroti naudojant tyrimuose įprastą kompiuterinę duomenų apdorojimo programą SPSS.

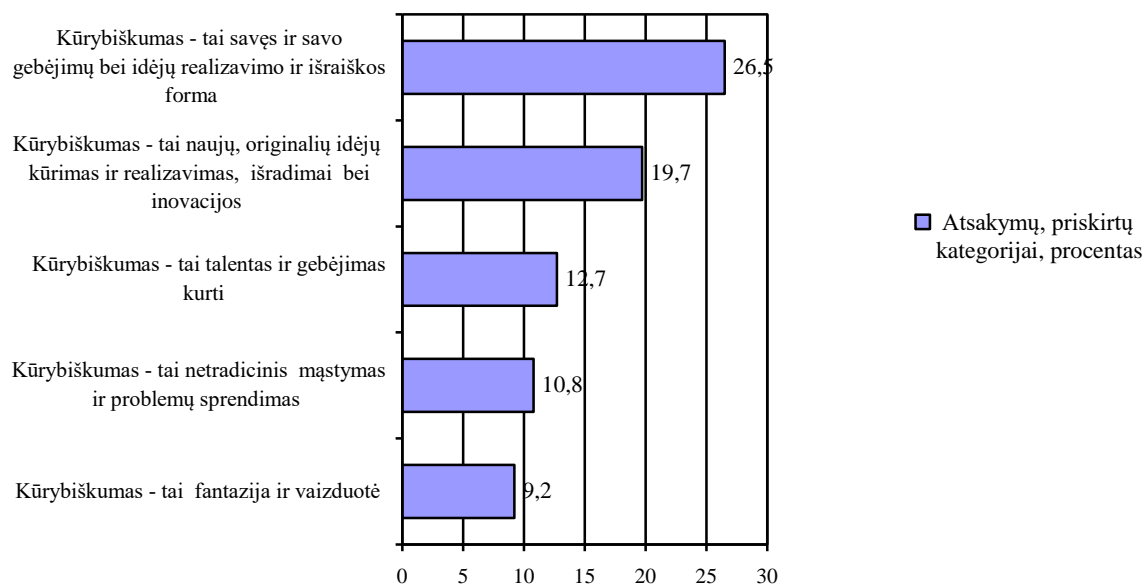
II. VIEŠOSIOS NUOMONĖS TYRIMO, SKIRTO SUIINTERESUOTŲ ŠALIŲ KŪRYBINGUMO SAMPRATOMS IR NUOSTATOMS TIRTI, REZULTATAI

Viešosios nuomonės apie kūrybiškumą ir jo ugdymą šiandienos visuomenėje apklausos tikslas – sužinoti mokinių, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir bendruomenės narių nuomonę apie kūrybiškumą bei jo ugdymą šiandienos visuomenėje.

1- 6 anketos klausimai skirti respondentų nuomonei apie jų pačių kūrybiškumą, veiksnius labiausiai padedančius ir trukdančius jų pačių kūrybiškumui pasireikšti bei kūrybiškumo svarbą jų darbinėje bei mokymosi veikloje. 7- 17 anketos klausimai skiriami išsiaiškinti respondentų nuomonę apie kūrybiškumą bei jo ugdymo ir skatinimo veiksnius.

2.1. Kūrybiškumo samprata respondentų požiūriu

Visų tyrime dalyvavusių respondentų buvo prašoma trumpai apibūdinti, kaip jie supranta kūrybiškumą. Respondentų pateikti atsakymai buvo priskirti 5 atsakymų kategorijoms. Respondentų atsakymų, patenkančių į tam tikrą kategoriją procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.1.1. paveikslėlyje.

21.1. pav. Respondentų pateiktų kūrybiškumo apibrėžimų atskirose atsakymų kategorijose procentinis pasiskirstymas.

Didžiausia respondentų atsakymų dalis (26,5 proc.) patenka į **kūrybiškumo, kaip savęs ir savo idėjų realizavimo ir išraiškos formos, kategoriją**. Respondentų nuomone, kūrybiškumas – tai, pvz: *„savęs parodymas ir pateikimas savo individualumo, savo minčių išreiškimas tam tikrais darbais, idėjomis“*, *„savęs atskleidimas kuriant, savęs atskleidimas per tam tikras veiklas“*, *„saviraiška meno srityje“*, *„saviraiškos forma, kada žmogus gali sukurti gražius dalykus, būti originalus ir išskirtinis“*, *„saviraiškos priemonė, kuri padeda atsiskleisti unikaliems žmogaus bruožams“*, *„savirealizacija, kuri yra įgimta, o augant nuolat skatinama, vystoma, puoselėjama, tobulinama“*, *„noras išreikšti tai, ką jauti, kaip supranti“*, *„gebėjimas laisvai išreikšti save, savo mintis“*, *„gebėjimas savaip pateikti mintis“*, *„gebėjimas savo mintis pateikti nuostabiais darbais ir taip sužavėti aplinkinius“*, *„individo būdas pareikšti savo supratimą apie vidinį ar išorinį pasaulį tik jam būdinga forma“*, *„žmogaus savybė, per kurią jis gali išreikšti save ir pan.“*

Dalyje (19,7 proc.) respondentų pateiktų atsakymų, kūrybiškumas apibūdinamas kaip **naujų, originalių idėjų kūrimas ir realizavimas, kaip išradimai ir inovacijos**. Kūrybiškumas, respondentų nuomone, tai - pvz: *„gebėjimas atrasti kažką naujo, naujas, originalias idėjas“*, *„gebėjimas lanksčiai ir originaliai pažvelgti į paprastus dalykus“*, *„gebėjimas sukurti kažką neįprasto“*, *„išradingumas, bei gebėjimas kelti naujas idėjas, reikšti įdomias mintis“*, *„noras ir gebėjimas atrasti kažką neatrasto“*, *„gebėjimas sukurti ką nors neįprasto, unikalaus“*, *„išradimai, žinių panaudojimas kitaip, nei įprasta“*, *„atradimas ir sukūrimas to, kas neatrasta“*, *„inovacijų šaltinis“*, *„gebėjimas sugalvoti kažką naujo, įdomaus, stereotipų laužymas“*, *„sugebėjimas realizuoti idėjas, sumanymus nešabloniškai, žvelgti į kiekvieną situaciją naujai“*, *„gebėjimas kažkokiam procese sukurti išliekamąją vertę turintį produktą (nauja ir vertinga)“*, *„įnešamas kažkas naujo į nusistovėjusias tradicijas“ ir pan.*

12,7 proc. respondentų pateiktų atsakymų, kūrybiškumas apibūdinamas kaip **talentas ir gebėjimas kurti**. Toliau pateikiami šios kategorijos atsakymų pavyzdžiai. Kūrybiškumas, tai - pvz. *„talentas kurti, išsireikšti“*, *„talentas, kuris būdingas beveik visiems, tik labai nedidelė dalis žmonių sugeba tą talentą atskleisti, pademonstruoti“*, *„talentas, padedantis atsiskleisti mūsų gabumams meno srityje“*, *„kas įgimtas ir galima sakyti Dievo dovana“*, *„atsinešamas gimstant, vėliau vystomas arba slopinamas tam tikrais standartais“*, *„dalykas, kuris yra įgimtas, bet reikalauja nuolatinio ugdymo, puoselėjimo ir plėtojimo“*, *„mokėjimas kurti“*, *„gebėjimas ką nors kurti“*, *gebėjimas ką nors sukurti, nupiešti, sukonstruoti ir pan.*

Dar viena respondentų atsakymų dalis (10,8 proc), kūrybiškumą apibrėžia, **kaip netradicinį, nestereotipinį mąstymą ir problemų sprendimą**. Respondentų nuomone, kūrybiškumas – tai, pvz: *„intuityvus problemos sprendimas, nuovoka“*, *„greitas*

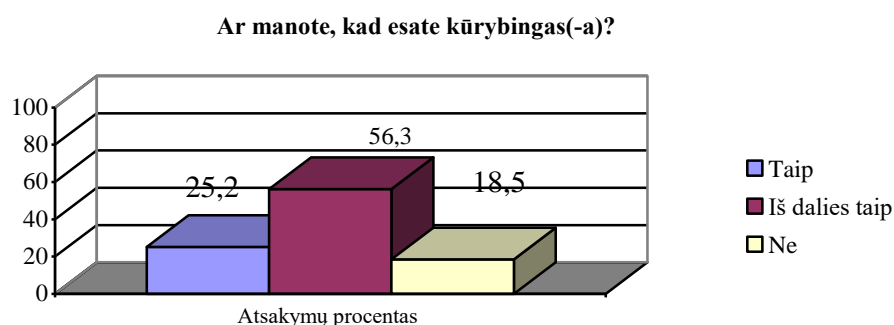
orientavimasis sudėtingoje situacijoje, tai saviraiška, gebėjimas mąstyti savarankiškai“ „problemų sprendimo efektyvumas, nuovokumas“, „progresyvus mąstymas, naujų dalykų išvelgimas ir pateikimas panaudojant senus dalykus, žinias“, „mąstyti savarankiškai, greitai orientuotis sudėtingose situacijose, sugebėjimas kelti naujas idėjas“, „gebėjimas mąstyti nestandartiškai“, „gebėjimai rasti išeitį įvairiose situacijose, prisitaikyti, sugalvoti daugelį problemų sprendimo kelių“, „sugebėjimas mąstyti savarankiškai, priimti netradicinius sprendimus“, „sugebėjimas netradiciškai spręsti kasdienius ir nekasdienius uždavinius, mąstymo būdas veiklos modelis“ ir pan.

Ir dalį (9,2 proc.) pateiktų respondentų atsakymų galima būtų priskirti, **kūrybiškumo, kaip fantazijos ir vaizduotės** apibrėžimui. Kūrybiškumas – tai, pvz: *„fantazija susijusi su dideliu darbu ir pasaulį matyti kitomis akimis“, „fantazijos išreiškimas“, „fantazijos laisvė“, „fantazijos laisvė, polinkis įgyvendinti savo fantazijas, ypač žinant, kad jos patiks aplinkiniams“, „vaizduotės lakumas, mąstymo greitumas, lankstumas“, „vaizduotės pasitelkimas bet kokioje situacijoje“, „laki vaizduotė“, „laki vaizduotė, sugebėjimas tam tikrose situacijose pasireikšti nestandartiškai į paprastus dalykus reaguoti, pažvelgti kitu kampu“, „galimybė pasireikšti žmogaus vaizduotei ir vidiniams gebėjimams“, „sugebėjimas atskleisti savo fantazijas taip, kad visi suprastų ir visiems būtų naudinga“ ir pan.*

Apibendrinant respondentų pateiktus kūrybiškumo apibrėžimus, kas ketvirtas (26,5 proc.) respondentų pateiktas kūrybiškumo apibrėžimas, kūrybiškumą apibūdina kaip savęs ir savo idėjų realizavimo ir išraiškos formą. 19,7 proc. respondentų pateiktų atsakymų, kūrybiškumas apibūdinamas kaip naujų, originalių, idėjų kūrimas ir realizavimas, kaip išradimai ir inovacijos. 12,7 proc. pateiktų atsakymų galima būtų priskirti kūrybiškumo, kaip talento ir gebėjimo kurti, 10,8 proc. – kūrybiškumo kaip netradicinio, nestereotipinio mąstymo ir problemų sprendimo ir 9,2 proc. - kūrybiškumo, kaip fantazijos ir vaizduotės apibūdinimams.

2.2. Respondentų požiūris į savo pačių kūrybiškumą

Visų tyrime dalyvavusių respondentų mokinių, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių buvo klausiama, ar jie, jų pačių nuomone, yra kūrybingi(-os). Visų respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.2.1 paveikslėlyje.

2.2.1 pav. Respondentų požiūris į savo pačių kūrybiškumą.

Atsakymų pasiskirstymas (proc.)

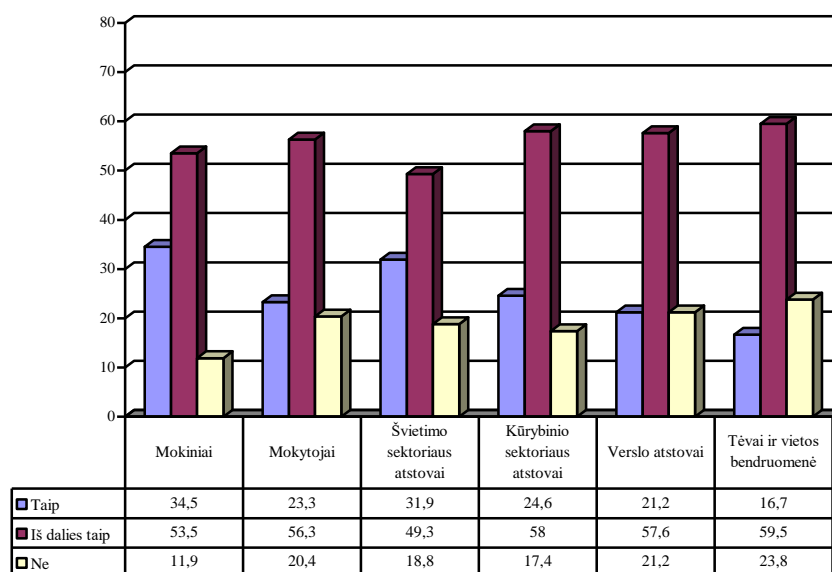
Ketvirtadalis (25,2 proc.) apklaustų respondentų teigia, kad yra kūrybingi (-os) ir kiek daugiau nei pusė (56,3 proc.) – tik iš dalies kūrybingi(-os). 18,5 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų nuomone, jie nėra kūrybingi (-os).

Respondentų atsakymai atskirose grupėse, išskirtose pagal lytį, amžių, išsilavinimą, darbinę padėtį, darbą privačiame ir valstybiniame sektoriuje bei pajamas pateikiami priede Nr.1. Palyginus vyrų ir moterų atsakymų pasiskirstymą statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta ($X^2 = 0,235$, $p = 0,628$). Palyginus mokinių vaikinų ir merginų atsakymus, merginos dažniau nei vaikinai teigia esančios kūrybingos ($X^2 = 16,448$, $p = 0,000$).

Požiūris į savo pačių kūrybiškumą nesiskiria priklausomai nuo respondentų darbinės padėties ($X^2 = 1,622$, $p = 0,445$) bei darbo privačiame ar valstybiniame sektoriuje ($X^2 = 1,862$, $p = 0,394$). Tiesa, didesnes pajamas gaunantys dažniau nei gaunantys žemesnes pajamas ($X^2 = 10,254$, $p = 0,006$) bei įgiję aukštąjį ar pradinį-vidurinį išsilavinimą dažniau nei įgiję aukštesnįjį ($X^2 = 9,452$, $p = 0,009$) teigia, kad yra kūrybingi(-os). Taip pat jaunesni (iki 18 m.) respondentai dažniau nei vyresni amžiumi respondentai teigia, kad yra kūrybingi (-os) ($X^2 = 39,392$, $p = 0,000$).

Kaip savo kūrybiškumą vertina mokiniai, mokytojai, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovai, tėvų bei vietos bendruomenės nariai pateikiama 2.2.2 paveikslėlyje.

Ar manote, kad esate kūrybingas(-a)?

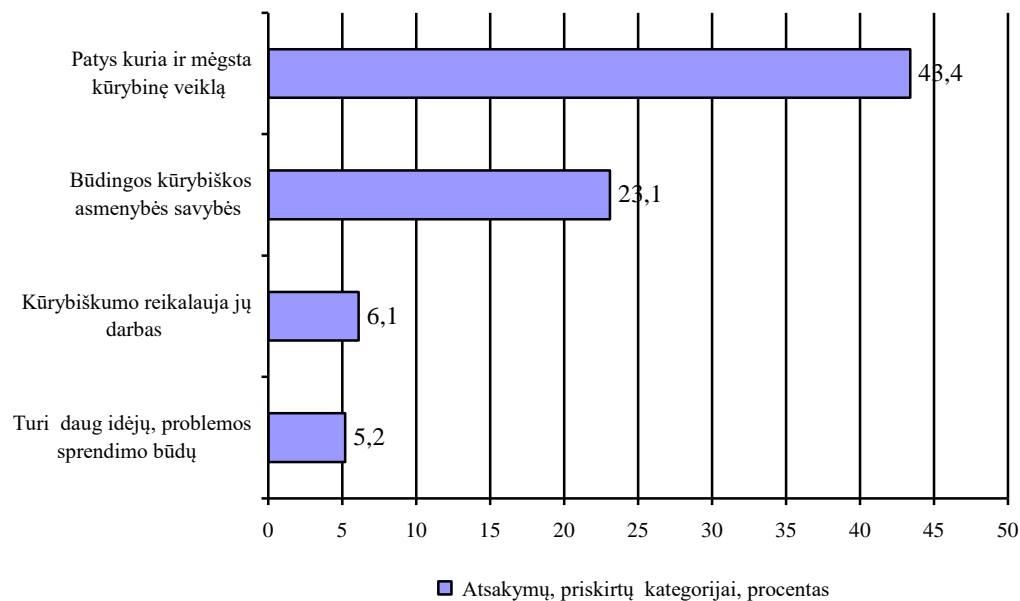

2.2 2. pav. Mokinių, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių atsakymų procentinis pasiskirstymas

Palyginus respondentų atsakymus pagal išskirtas respondentų grupes, mokiniai dažniau nei kitų grupių respondentai pažymėjo, kad yra kūrybingi, o mažiausiai save kūrybingais laiko tėvai ir bendruomenės atstovai ($\chi^2 = 45,740$, $p = 0,000$).

Mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo ir tėvų bei vietos bendruomenės atstovų taip pat buvo prašoma pakomentuoti, kodėl jie mano, kad kūrybingi(-os) arba atvirkščiai – mano, esantys nekūrybingi(-os).

Respondentų, kurie teigė esantys **kūrybingi**, atsakymus galima būtų suskirstyti į 4 atsakymų kategorijas. Atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose pateikiamas 2.2.3 paveikslėlyje.

2.2.3 pav. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas atskirose atsakymų kategorijose

Respondentai, teigiantys esą **kūrybingi (-os)** ir kurie pakomentavo savo atsakymą dažniausiai pažymėjo, kad laiko save kūrybingais, nes:

- **kuria ir mėgsta kūrybinę veiklą** (43,4 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „man patinka kurti, mėgstu megzti, nerti.“, „pati piešiu, tapau“, „man patinka kurti, atlikti užduotį netradiciškai ir sužavėti aplinkinius“, „mėgstu kūrybine veiklą“ ir pan.

- **jiems būdingos kūrybingos asmenybės savybės** (23,1 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „darau tai, ko iki to niekas nedarė“, „patinka eksperimentuoti, ieškoti naujų idėjų“, „bandau save ten, kur dar nei karto, nebandžiau“, „mėgstu naujus iššūkius, esu smalsus“, „man patinka eksperimentai, patinka kai galima atrasti vis kažką naujo“, „patinka eksperimentuoti, ieškoti naujų idėjų, bandyti jas praktiškai“, „esu kūrybinga, kadangi ieškau vis naujų sprendimų, originalumo, savitumo“, „esu originalus, naujos mintys, naujos idėjos originalios“, „moku improvizuoti, atlikti darbą kitaip nei kiti“, „nes galiu gražiai ir originaliai išdėlioti savo idėjas“.

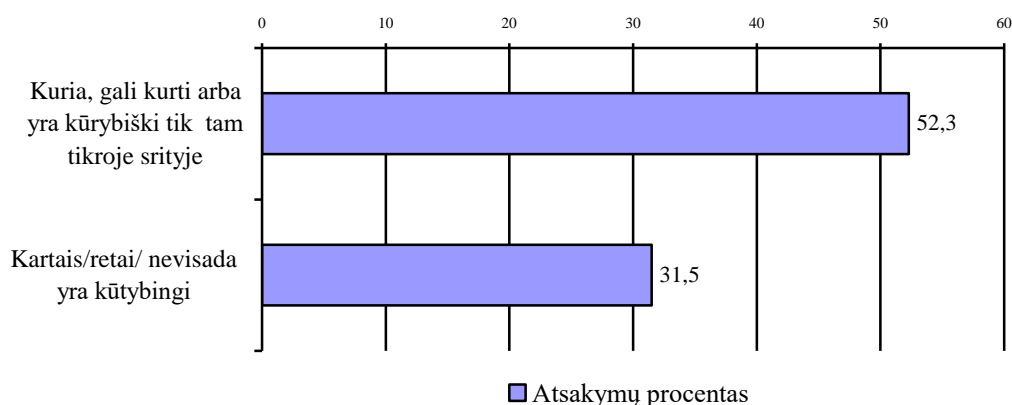
- **kūrybiškumo reikalauja jų darbas** (6,1 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „dirbu kūrybinį darbą“, „esu kūrybinga, naši, nes tai reikalinga man darbe“, „man reikia būti kūrybišku, nes turiu verslą ir privalau kartais suktis iš situacijų“ ir pan.“, „-Man patinka kurti, atlikti užduotį netradiciškai ir sužavėti aplinkinius“, „Gera girdėti, kad taip dar niekas nebuvo padarę“, „Manau, kad esu kūrybinga, nes su malonumu kiekvieną dieną viskuo domėdamasi atrandu kažką naujo ir jaučiu, kad mano siela yra gimininga su menu, kūryba

yra mano potraukis jaučiuosi laisva galėdama kiekvieną dieną atrasti vis naujų idėjų keičiančių mano požiūrį į gyvenimą“.

- **turi daug idėjų, problemos sprendimo būdų** (5,2 proc. pateiktų atsakymų).

Pvz.: „gebu rasti sprendimus kurie dažnai būna kūrybingi“, „visada turiu daug sprendimo būdų“, „niekada nestinga minčių ir idėjų tik laiko jas įgyvendinti“, „nes turiu idėjų, patinka kurti, atrasti kažką naujo situacijų ir pan.“, „Todėl, kad savo darbo srityje turiu daug idėjų“ ir pan.

Respondentų, kurie teigė esantys **tik iš dalies kūrybingi** ir kurie pateikė savo komentarus atsakymus gali būtų suskirstyti į 2 atsakymų kategorijas. Atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose pateikiamas 2.2.4 paveikslėlyje. Atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose pateikiamas 2.2.4 paveikslėlyje.

2.2.4. pav. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose

Respondentai teigiantys esantys **tik iš dalies kūrybingi** ir kurie pakomentavo savo atsakymą dažniausiai pažymėjo, kad laiko save **tik iš dalies kūrybingais**, nes:

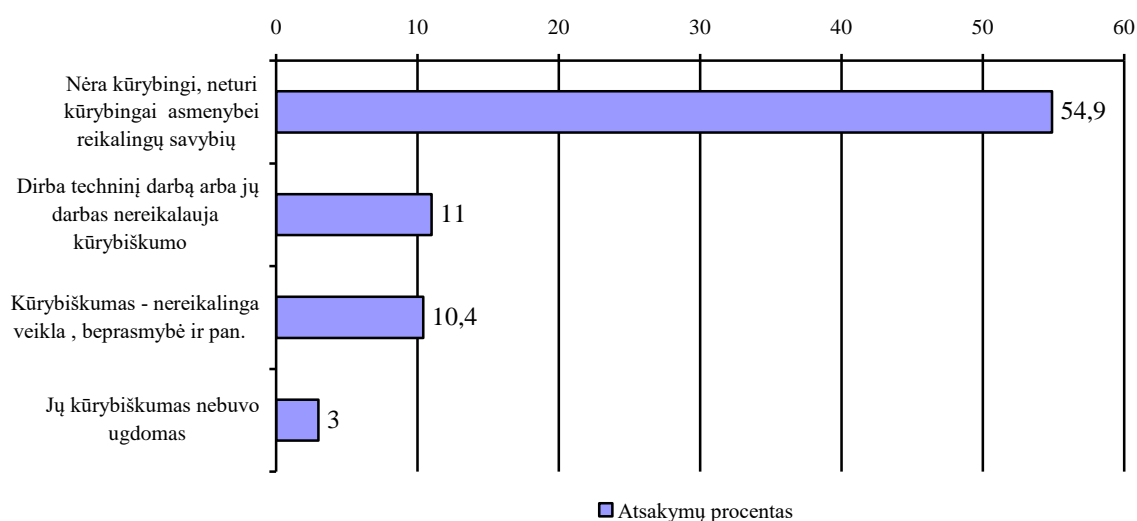
- **kuria, gali ir moka kurti, yra kūrybingi tik tam tikroje srityje** (52,3 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „darbe ir netgi buityje tenka atsidurti nestandartinėse situacijose, kai turi priimti greitą ir ne visada tipišką išeičių, netradicinį sprendimą ar lanksčiai pažvelgti į susidariusią situaciją, kuomet tenka vaikams padėti išmokti kažką sudėtingo, tenka panaudoti savo kūrybiškumą“, „esu gana išradingas, smalsus žmogus“, „manau kad esu gan kūrybinga, nes baigiau dailės mokyklą ir kažką kurti nėra problema“, „patinka megzti, siūti, siuvinėti, stengiuosi panaudoti kūrybiškas idėjas kai jau nepadedą tradiciniai dalykai“, „visada gimsta kūrybiškų minčių, idėjų, kurias galėčiau realizuoti“ ir pan.

- **tik kartais/ ne visada/ retai yra kūrybingi** (31,5 proc. pateiktų atsakymų).

Pvz.: „ne visada sugebu kūrybiškai viską atlikti“, „nesu menų žmogus, bet kartais tam tikrais

momentais pasireiškia meniška prigimtis“, „nes kartais pasielgiu kūrybingai ir taip išsprendžiu kai kurias problemas“, „nes kartais vaizduotė leidžia orientuotis netradicinėse situacijose kuriant aplinkoje, tobulinant veiklą“, „man patinka kūrybiška veikla, tačiau ne visada jai būna laiko“, „ne visada galiu išmąstyti naujų idėjų, negaliu kartais improvizuoti“, „ne visada man užtenka to talento“, „ne visada moku būti kūrybiška“, „ne visada sugebu kūrybiškai viską atlikti“ ir pan.

Respondentai, kurie teigė, kad nėra kūrybingi atsakymus galima būtų suskirstyti į 4 atsakymų kategorijas. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose pateikiamas 2. 2 .5 paveikslėlyje.

2.2.5. pav. Respondentų, teigusių, kad nėra kūrybingi atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose

Respondentai, teigiantys **esantys nekūrybingi** ir kurie pakomentavo savo atsakymą dažniausiai pažymėjo, kad laiko save nekūrybingais, nes:

- **neturi tam tikrų asmeninių savybių** (54,9 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „aš ne kūrybiškas ir nežinau“, „manau nesugebu pamatyti sąsajas tarp skirtingų dalykų ir taip sukurti naujų idėjų“, „aš nesu kūrybiška“, „aš neturiu nei laiko nei kantrybės kurti“, „mąstau pernelyg stereotipiškai“, „nes nebandau kurti, kadangi neturiu tam sugebėjimo ir noro“ ir pan.

- **dirba techninį darbą arba jų darbas nereikalauja kūrybiškumo** (10,9 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „aš chemijos mokytoja - koks kūrybiškumas tiksluosiuose moksluose????“, „mano sritis nesusijusi su kūryba, man daug svarbiau tikslumas ir atidumas“, „aš statybininkas“, „nes esu mechanikas - ką ten sukursi?“, „kai sutaisysi

mašinę kūrybiškai tai kas ten gausis?“, „nes dirbu ir nėra laiko užsiimti panašia veikla“ ir pan.

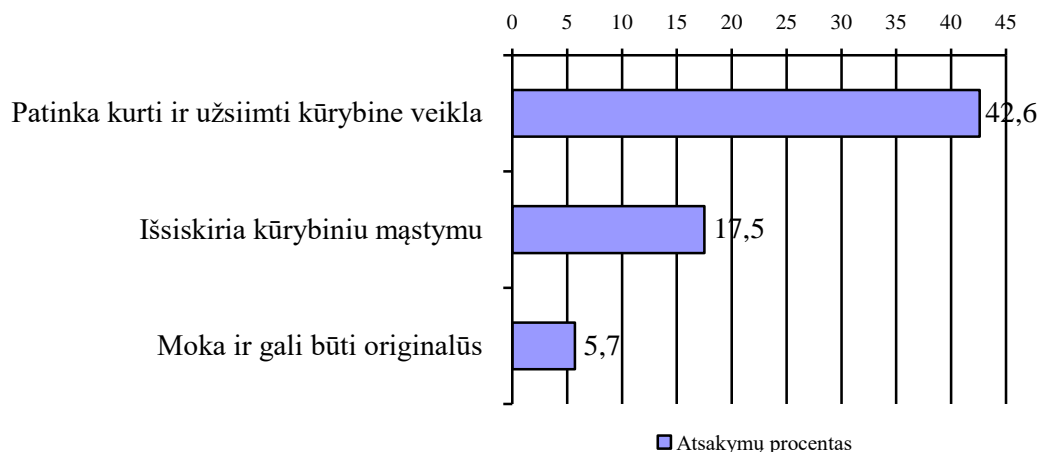
▪ **jų nuomone, jiems nereikia kūrybiškumo, kūrybiškumas - tai žaidimas** (11 proc. pateiktų atsakymų.) Pvz.: „aš turiu daug kitų rimtų veiklų“, „aš turiu noro uždirbti pinigus, o ne užsiimti kūryba“, „aš vyras, o ne moteris, kad užsiimčiau tokiomis nesąmonėmis“, „beprasmybė“, „esu žmogus be fantazijos, bet kur ir bet kada mėgstu konkretumą, kažin ar tai reikalinga“, „aš manau darbus reikia dirbti konkrečius, man tai nesvarbu“, „man to nereikia“ man tokių nesąmonių nereikia“, „manau, kad kūrybiškumas tai vaikų žaidimas“, „nemėgstu aš žaisti ir užsiimti kūryba“, „turiu pareigas, uždirbu pinigus ir nėra tiek laisvo laiko, kad galėčiau žaisti žaidimus“, „nes turiu rimtos veiklos, o kūryba gali užsiimti bedarbiai ir tie kurie neturi ką veikti“ ir pan.

▪ **jų kūrybiškumas nebuvo ugdomas** (3 proc. pateiktų atsakymų.) Pvz. „mano aplinka nebuvo palanki kūrybiškumo vystymuisi- tėvai buvo paprasti ūkininkai ir gyvenome kaime“, „mano laikais tokio dalyko nelabai buvo“, „mūsų šeimoje ir tuo labiau kaimo mokykloje nebuvo ugdomas kūrybiškumas“, „nereikalingas, dėl to manau, kad nesu kūrybiška asmenybė“, „mūsų laikais buvo kitaip - daug paprasčiau - tada kūrybiškumas buvo draudžiamas“ ir pan.

Mokinių požiūris į savo pačių kūrybiškumą

Mokinių taip pat buvo klausama, kodėl jie mano, kad kūrybingi(-os) arba atvirkščiai – mano, esantys nekūrybingi(-os).

Mokinių, kurie teigė esantys **kūrybingi** ir kurie pateikė savo komentarus, atsakymus galima būtų suskirstyti į 3 atsakymų kategorijas. Mokinių atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose pateikiamas 2.2.6 paveikslėlyje.

2.2.6. pav. Mokinių atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose

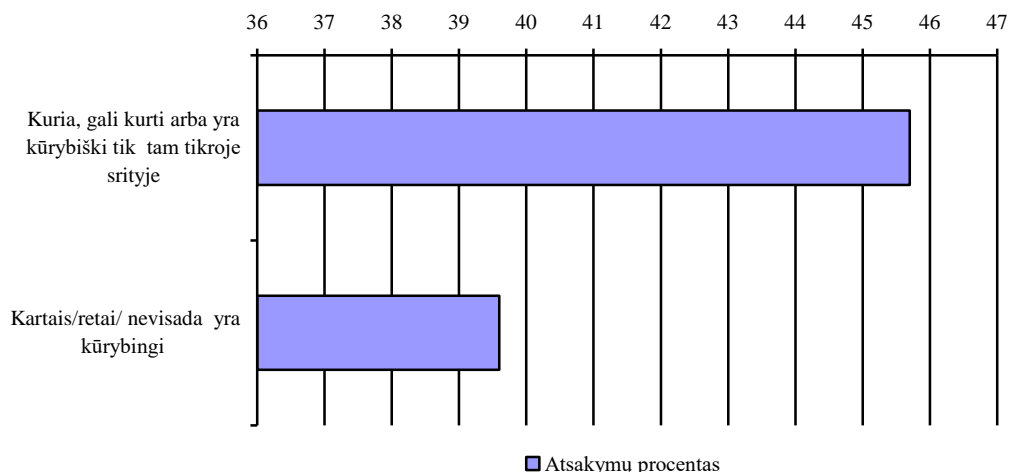
Mokiniai kurie pateikė savo atsakymus ir teigė **esantys kūrybingi** dažniausiai pažymėjo, kad:

- **jiems patinka kurti, jie užsiima kūrybine/menine veikla** (42.6 proc. pateiktų atsakymų.) Pvz.: „mėgstu užsiimti kūrybine veikla“, „užsiimu menine veikla, kuriai reikia ir kuri ugdo kūrybiškumą“, „nes moku kurti pvz. eilėraščius, moku lengvai parašyti rašinius, kurti dainas, moku sugalvoti ką piešti ar nulipdyti ir tai gražiai pateikti“, „lengvai galiu „ekspromtu“ sukurti eilėraščių ar nupiešti piešinį, mėgstu rašyti atpasakojimus ir ilgus rašinius ir pan.“, „nes man patinka kurti, t. y. piešti, lipdyti, užsiiminėti rankdarbiais“ ir pan.

- **turi daug idėjų, išsiskiria kitokiu mąstymu, greitai randa sprendimus** (17,5 proc pateiktų atsakymų). Pvz.: „nemąstau kaip visi“, „nes moku sugalvoti kažką įdomaus, nekasdieniško“, „nes mano galvoje nuolat yra visokių įdomių idėjų“, „sugebu mąstyti kitaip, greitai randu sprendimus, kurie dažnai būna netipiški“, „galvoje gimsta daugybė idėjų, įvairiomis gyvenimo situacijomis“, „nes mano kūrybiškumą lemia laki vaizduotė, mąstymo greitumas, tikslumas, lankstumas, išradingumas“, „iškeliu naujų idėjų“, „nes daug idėjų, kurios man ateina į galvą įvykdau, realizuoju“, „galvoje gimsta daugybė idėjų, įvairiomis gyvenimo situacijomis“ ir pan.

- **jie moka ir gali būti originalūs** (5 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „galiu būti originalus“, „gebu sukurti visiškai originalius kūrinius“, „moku būti originalus ir išskirtinis“, „moku originaliai, praktiškai pritaikyti savo žinias gyvenime“ ir pan.

Mokinių, kurie esantys **tik iš dalies kūrybingi** ir kurie pateikė savo atsakymus, galima būtų suskirstyti į 2 atsakymų kategorijas. Mokinių atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose pateikiamas 2.2.7 paveikslėlyje.

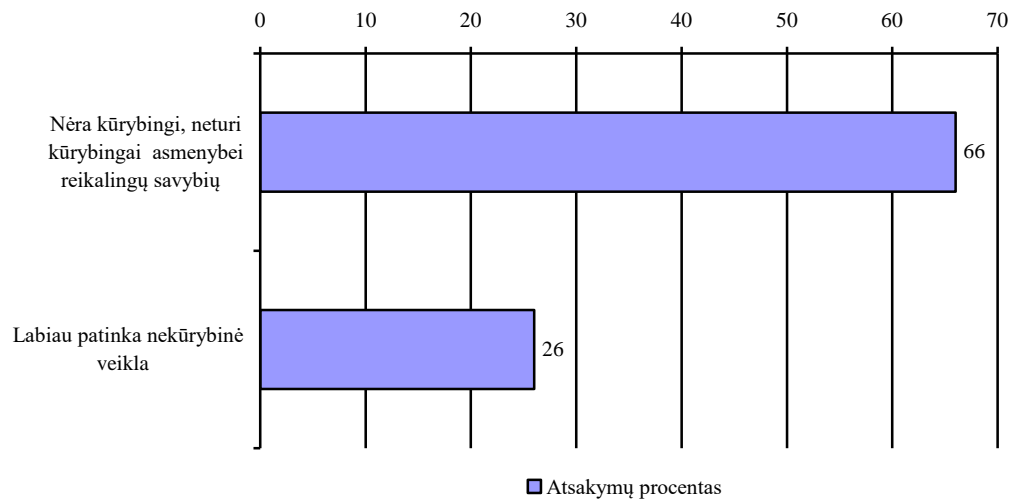

2.2.7. pav. Mokinių, atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose

Mokiniai, dažniausiai pažymėjo, kad **tik iš dalies laiko save kūrybingais**, nes:

- **kuria, gali ir moka kurti, arba yra kūrybiški tik tam tikroje srityje** (45,7 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „*galiu išreikšti save tik muzikoje ir dailėje*“, „*realizuoju save šokiuose*“, „*nes pats nekuriu muzikos ir nepiešiu piešinių*“, „*nes ne visados mėstau originaliai, taip pat mėgstu piešti*“, „*nes piešti aš nieko nepiešiu ir kurti nieko nekuriu, bet meną labai vertinu ir dar kartais bandau kurti muziką*“ ir pan.
- **tik kartais /ne visada/ retai būna kūrybingi** (39,3 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „*kai man duoda kokią kūrybišką užduotį aš sugalvoju labai gražiai atlikti darbą, įsivaizduoju ir žinau, kad noriu atlikti jį įdomiai, tačiau man ne visada išeina tai realizuoti*“, „*kartais turiu meniškų ir kūrybiškų idėjų, o kartais vadovaujuosi logika*“, „*taip manau, nes kartais galiu gražiai išreikšti savo mintis, o kartais neišeina sugalvoti kaip gražiai viską padaryti*“, „*todėl, kad ne visada pasireiškia kūrybiškumas, kai jo reikia*“ ir pan.

Mokinių, kurie teigė, kad **nėra kūrybingi** atsakymus galima būtų suskirstyti į 2 atsakymų kategorijas. Mokinių atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose pateikiamas 2.2.8. paveikslėlyje.

2.2.8. pav. Mokinių atsakymų procentinis pasiskirstymas išskirtose atsakymų kategorijose

Mokiniai, kurie teigė **nesantys kūrybingi**, dažniausiai pažymėjo, kad nėra kūrybingi, nes:

- **neturi kūrybiškumui reikalingų savybių** (66 proc. pateiktų atsakymų) Pvz.: „nes man sunku ką nors sukurti, sugalvoti“, „nes meno srityje nelabai man sekasi“, „nes nesu kūrybiškas“, „nes nemoku kurti“, „nes nesugalvoju kaip ką nors atlikti ir esu nevykėlė“, „nes nieko gero niekada nesugalvoju“, „neturiu fantazijos“, „man niekas nesigauna“ ir pan.
- **jiems labiau patinka nekūrybinė veikla** (26 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „man labiau patinka sportas nei kūryba“, „man labiau priimtini tikslieji mokslai“, „man patinka tai, kas konkrečiau“ ir pan.

Apibendrinant visų respondentų požiūrį į kūrybiškumą, šio tyrimo duomenimis, ketvirtadalis (25,2 proc.) apklaustų respondentų teigia, kad yra kūrybingi ir kiek daugiau nei pusė (56,3 proc.) – teigė esantys tik iš dalies kūrybingi (-os). 18.5 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų teigia, kad jie, jų pačių nuomone, nėra kūrybingi.

Dideles pajamas gaunantys dažniau nei gaunantys žemesnes pajamas, įgiję aukštąjį ir pradinį- vidurinį išsilavinimą dažniau nei įgiję aukštesnįjį pažymėjo, kad jie yra kūrybingi (-os). Mokiniai dažniau nei kiti pažymėjo, kad yra kūrybingi, o mažiausiai save kūrybingais laiko tėvai ir bendruomenės atstovai.

Respondentai, teigiantys esantys kūrybingi(-os) dažniausiai pažymėjo, kad laiko save *kūrybingais*, nes kuria ir kurie mėgsta kūrybinę veiklą, kūrybiškumo reikalauja jų darbas, turi daug idėjų, sprendimo būdų. Tie, kurie mano esantys *tik iš dalies kūrybingi*, dažniausiai pažymėjo, kad laiko save tik iš dalies kūrybingais, nes gali ir moka kurti, arba yra kūrybingi

tik tam tikroje srityje ar tik kartais, ne visada, retai yra kūrybingi. O tie, kurie laiko save *nekūrybingais* - neturi tam tikrų asmeninių savybių, dirba techninį darbą arba jų darbas nereikalauja kūrybiškumo, jų nuomone, jiems nereikia kūrybiškumo arba jų kūrybiškumas nebuvo ugdomas.

Palyginus mokinių atsakymus nustatyta, kad merginos dažniau nei vaikinai teigia esančios kūrybingos. Mokiniai teigiantys esantys kūrybingi dažniausiai pažymėjo, kad laiko save kūrybingais, nes jiems patinka kurti, jie užsiima kūrybine/menine veikla, turi daug idėjų išsiskiria kitokiu mąstymu, greitai randa sprendimus, jie moka ir gali būti originalūs. Mokiniai, kurie jų pačių nuomone, yra *tik iš dalies kūrybingi*, nes kuria, gali ir moka kurti, arba yra kūrybingi tik tam tikroje srityje, tik kartais, ne visada, retai yra kūrybingi. O tie, kurie teigė nesantys kūrybingi - nelaiko save kūrybingais, nes neturi kūrybiškumui reikalingų savybių arba jiems labiau patinka nekūrybinė veikla.

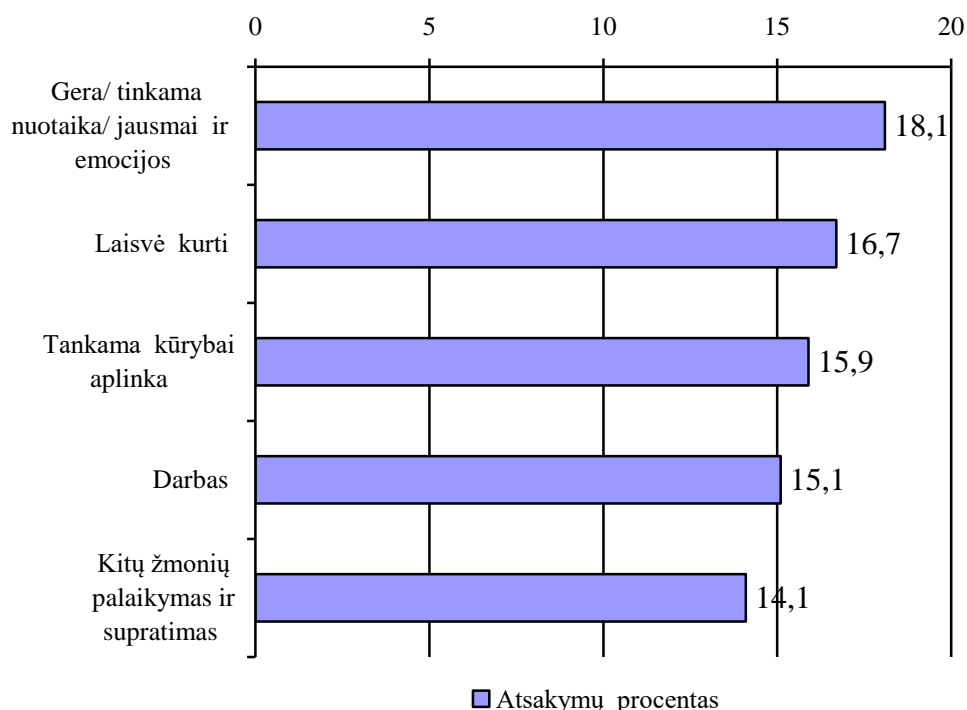
Šio tyrimo duomenimis, ketvirtadalis (25,2 proc.) visų apklaustų respondentų teigia, kad yra kūrybingi ir kiek daugiau nei pusė (56,3 proc.) – teigė esantys tik iš dalies kūrybingi(-os). 18.5 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų teigia, kad jie, jų pačių nuomone, nėra kūrybingi (-os). Mokiniai dažniau nei kitos respondentų grupės pažymėjo, kad yra kūrybingi, o mažiausiai save kūrybingais laiko tėvai ir bendruomenės nariai. Respondentai, teigiantys esantys kūrybingi(-os) dažniausiai pažymėjo, kad laiko save kūrybingais, nes kuria ir mėgsta kūrybinę veiklą, kūrybiškumo reikalauja jų darbas, turi daug idėjų, sprendimo būdų. Mokiniai teigiantys esantys kūrybingi dažniausiai pažymėjo, kad laiko save kūrybingais, nes jiems patinka kurti, jie užsiima kūrybine/menine veikla, turi daug idėjų išsiskiria kitokiu mąstymu, greitai randa sprendimus, jie moka ir gali būti originalūs.

2.3. Veiksniai, labiausiai padedantys respondentų kūrybiškumui pasireikšti

Tyrime dalyvavusių mokinių, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių buvo prašoma išvardinti 3 veiksniai, labiausiai padedančius jų kūrybiškumui pasireikšti.

Mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių atsakymų, priskirtų 5 dažniausiai minimų veiksnių kategorijoms, procentinis pasiskirstymas pateikiamas 3.3.1. paveikslėlyje.

Veiksniai, labiausiai padedantys kūrybiškumui pasireikšti

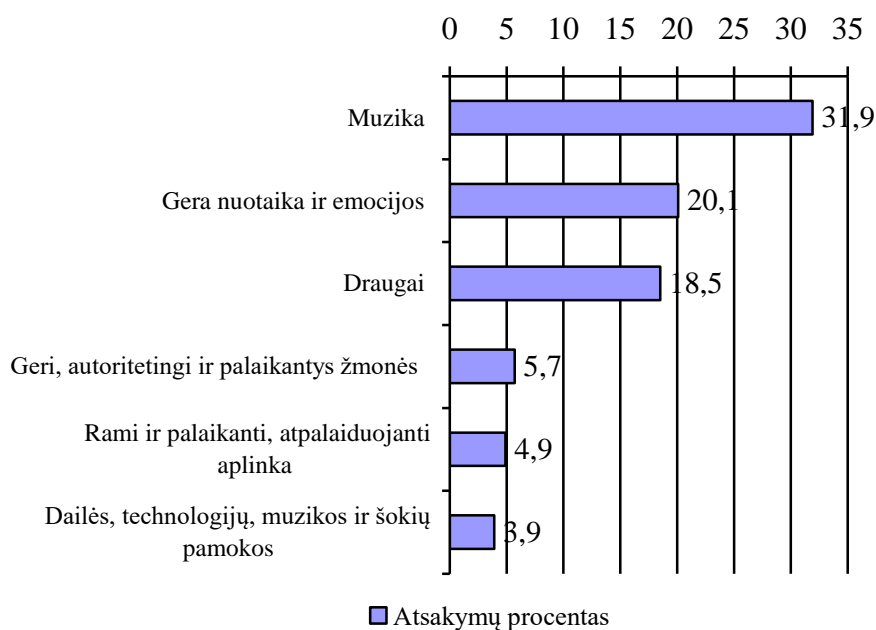
3.3.1.pav. Respondentų kūrybiškumui pasireikšti padedančių veiksnių procentinis pasiskirstymas veiksnių kategorijose.

Dažniausiai respondentų minimi veiksniai – tai tinkama nuotaika, jausmai ir emocijos (18,1 proc.), laisvė kurti, laisvai įgyvendinti savo idėjas (16,7 proc.), tinkama kūrybai aplinka (15,9 proc.) bei kitų žmonių palaikymas ir supratimas (14,1 proc.). Respondentai taip pat mini, kad darbas ir aplinka neretai reikalauja jų kūrybiškumo ir skatina juos būti kūrybingais (15,1 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „*aplinka, supantys žmonės, entuziazmas ir žinios, įvairūs išpūdžiai, susitikimai, netikėtos idėjos, mintys*“, „*apribojimų nebuvimas*“, „*laisvė (sprendimų), pasitikėjimas, susidomėjimas*“, „*atsisakymas standartinio mąstymo, įvairių informacijos šaltinių panaudojimas, įsiklausymas į kitų žmonių nuomonę*“,

„drąsa pasirodyti kitokiu nei visi, bendraminčių aplinka, galimybė kūrybinę idėją įgyvendinti“, „galimybė reikštis, aplinkinių supratimas ir palaikymas, nuotaika“, „galimybė savarankiškai atlikti darbą, gera atmosfera kolektyve, palaikymas ir kūrybiškumo skatinimas“, „galimybė turėti tam laiko, turėti lėšų būtinumas savo kūrybiškumą panaudoti savo darbe, nes nuo to priklauso pajamos“, „įdomi veikla, savirealizacija, tikslo siekimas“, „įkvėpimas, gera nuotaika, supratingi aplinkiniai“, „nuotaika, įkvėpimas, didelis noras“, „pasitikėjimas savo jėgomis, aplinkinių palaikymas ir supratimas“, „ramybė, jauki aplinka, fantazijos“, „supratingi aplinkiniai, gera nuotaika, ramybė“, „šilti žodžiai, šypsena, palaikymas“, „vidinė laisvė, pasitikėjimas savimi, vaizduotė, gebėjimas priimti pasaulį ir žmones“ ir pan.

Tyrimo dalyvavusių mokinių taip pat buvo prašoma išvardinti 3 veiksniai, labiausiai padedančius jų kūrybiškumui pasireikšti. Mokinių atsakymus galima priskirti 6 veiksmų kategorijoms. Dažniausiai mokinių minėtų veiksmų procentinis pasiskirstymas pateikiamas 3.2.2. paveikslelyje.

Veiksniai, labiausiai padedantys kūrybiškumui pasireikšti

3.2.2. pav. Mokinių kūrybiškumui pasireikšti padedančių veiksmų procentinis pasiskirstymas veiksmų kategorijose.

Kaip matome iš 3.2.2. pav. mokinių kūrybiškumui atsiskleisti labiausiai padeda muzika, jos klausymasis (31,9 proc.) bei gera nuotaika ir emocijos (20,1 proc.). Kartu svarbi ir nevaržoma, rami, gera, atpalaiduojanti ir tinkama aplinka, kurioje mokiniai jaučiasi gerai (4,9 proc. pateiktų atsakymų). Nemažiau svarbu ir įdomūs, geri, autoritetingi, palaikantys

žmonės (5,7 proc.) bei draugai, jų parama ir kompanija (18,5 proc.). Mokykloje daugiausiai kūrybiškumą padeda atskleisti dailės, muzikos, šokių, technologijų pamokos (3,8 proc.).

Mokinių atsakymuose taip pat mokinių minimi tokie veiksniai kaip idėjos draša, projektai, įkvėpimas, knygos, fotografija, geras oras, bendravimas, piešimas, susikaupimas ir t.t. Pvz.: *„draugai, muzikos klausymasis, laisvas laikas, tam tikras darbas, kurio metu atsiskleidžia kūrybiškumas“*, *„gera draugų kompanija, įvairios užduotys, projektai mokykloje“*, *„kitų palaikymas, pritarimas, pasitikėjimas savimi, susitelkimas“*, *„situacijos, kai reikia greitai mąstyti, idėjos kilusios pokalbio metu, pamokos kai esu užklašimas netikėtai“*, *„smalsumas, improvizavimas, originalumas“* ir t.t.

Apibendrinant mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių atsakymus, priskirtus 5 dažniausiai minimų veiksmų kategorijoms, nustatyta, kad dažniausiai respondentų minimi veiksniai – tai tinkama nuotaika, jausmai ir emocijos (18,1 proc.), laisvė kurti, laisvai įgyvendinti savo idėjas (16,7 proc.), tinkama kūrybai aplinka (15,9 proc.) bei kitų žmonių palaikymas ir supratimas (14,1 proc.). Respondentai taip pat mini, kad darbas ir aplinka neretai reikalauja jų kūrybiškumo ir skatina juos būti kūrybingais (15,1 proc. pateiktų atsakymų).

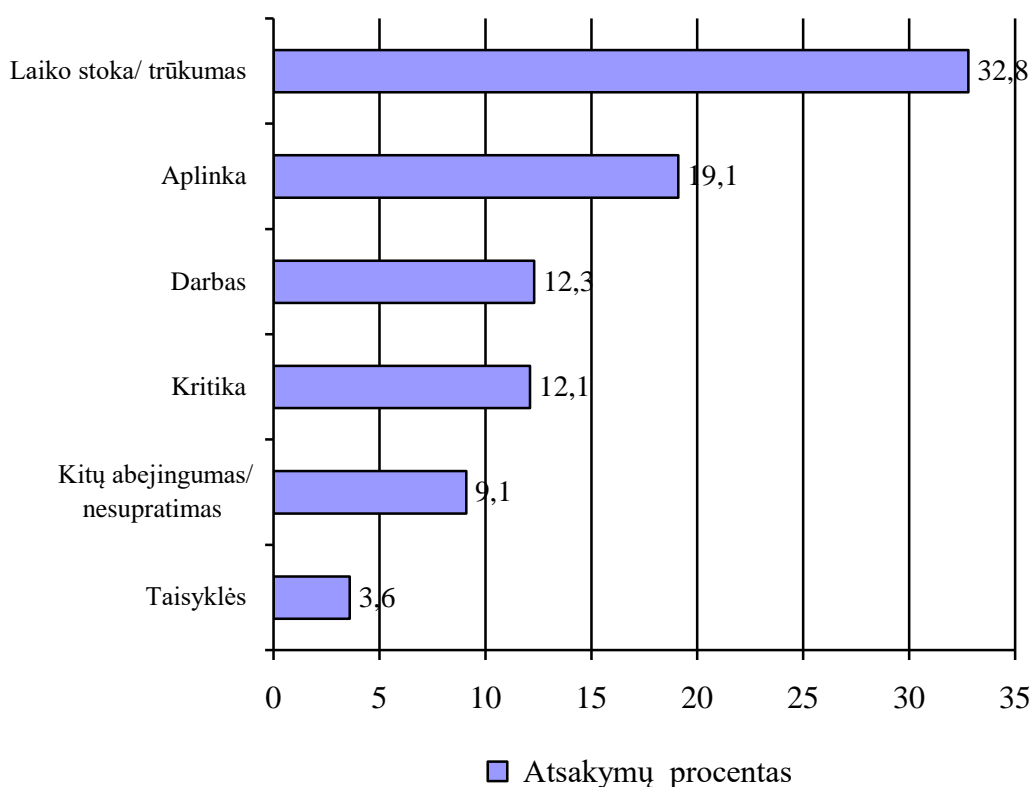
Mokinių atsakymus galima priskirti 6 veiksmų kategorijoms. Mokinių kūrybiškumui atsiskleisti labiausiai padeda muzika, jos klausymasis (31,9 proc.) bei gera nuotaika ir emocijos (20,1 proc.), rami, gera, atpalaiduojanti ir tinkama aplinka, kurioje mokiniai jaučiasi gerai (4,9 proc. pateiktų atsakymų). Nemažiau svarbu ir įdomūs, geri, autoritetingi, palaikantys žmonės (5,7 proc.) bei draugai, jų parama ir kompanija (18,5 proc.). Mokykloje daugiausiai kūrybiškumą padeda atskleisti dailės, muzikos, šokių, technologijų pamokos (3,8 proc.).

2.4. Veiksniai, labiausiai trukdantys respondentų kūrybiškumui pasireikšti

Tyrimo dalyvavusių mokinių, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių buvo prašoma išvardinti veiksnius, labiausiai padedančius ir labiausiai trukdančius jų kūrybiškumui pasireikšti.

Mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių buvo prašoma išvardinti 3 veiksnius, labiausiai trukdančius jų kūrybiškumui pasireikšti. Respondentų atsakymus, išvardintus veiksmų, labiausiai trukdančių jų pačių kūrybiškumui pasireikšti, galima suskirstyti į 6 veiksmų kategorijas. Atsakymų procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.4.1. paveikslyje.

Veiksniai, labiausiai trukdantys kūrybiškumui pasireikšti

2.4.2. pav. Respondentų kūrybiškumui pasireikšti trukdančių veiksnių procentinis pasiskirstymas veiksmų kategorijose.

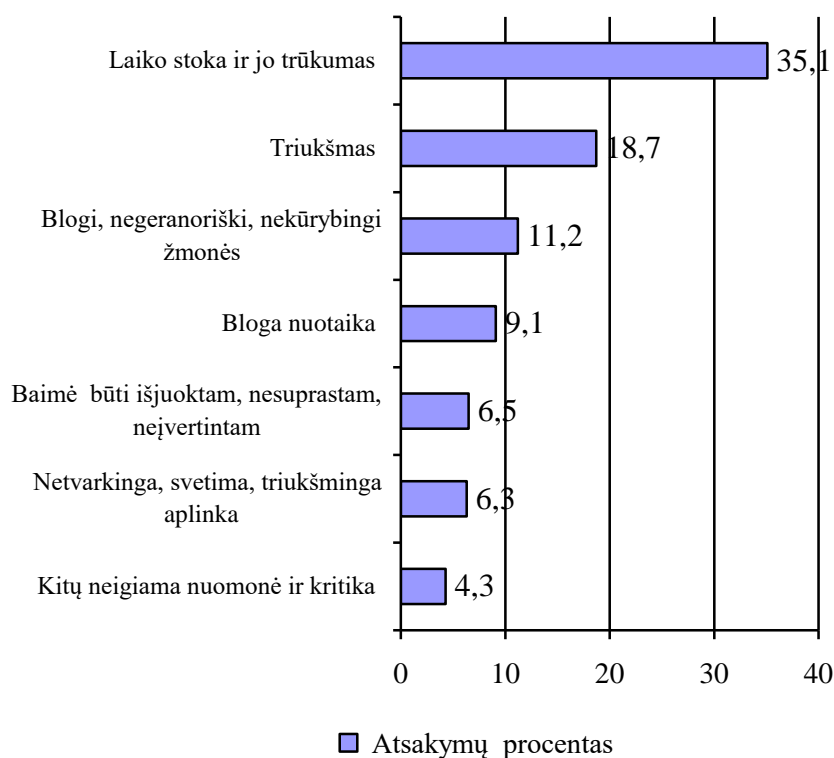
Dažniausiai respondentų minimi kūrybiškumui pasireikšti trukdantys veiksniai, tai laiko trūkumas bei laiko stoka (32.8 proc.) bei netinkama kūrybiškumui pasireikšti aplinka (19,1 proc.) taip pat kitų žmonių kritika ir abejingumas, nesupratimas (9,1 proc.).

Kūrybiškumui trukdo ir darbas, kurį respondentas dirba (12,3 proc.) bei nustatytos taisyklės, reikalavimai ir standartai (3,6 proc.)

Taip pat respondentai mini tokius veiksnius kaip nuovargis, motyvacijos, fantazijos stoka, nepasitikėjimas savo jėgomis ir pan. Pvz.. „žinių ir įkvėpimo trūkumas“, „užimtumas, pareigos, atsakomybė“, „darbai, laisvo laiko trūkumas, prigimtis“, „neigiamas kitų žmonių nusistatymas, pokyčių baimė, nenoras tobulėti“, „noro nebuvimas, kam to reikia (galvoju logiškai)“, „savaržymai ir apribojimai, neįvertinimas, neturėjimas galimybės klysti, pernelyg griežtas vertinimas“, „stresas, nepalankios aplinkybės, nesupratingi vadovai ir pan.“ ir pan.

Mokinių atsakymų apie veiksnius, labiausiai trukdančius jų pačių kūrybiškumui pasireikšti, suskirstytus į 6 veiksmių kategorijas, procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.4.2. paveikslėlyje.

Veiksniai, labiausiai trukdantys kūrybiškumui pasireikšti

2.4.1. Mokinių kūrybiškumui pasireikšti trukdančių veiksmių procentinis pasiskirstymas veiksmių kategorijose.

Kaip matome iš 2.4.2. pav. labiausiai mokinių kūrybiškumui pasireikšti trukdo, jų pačių nuomone, laiko stoka ir laiko trūkumas (35,1 proc. pateiktų atsakymų), taip pat triukšmas bei netvarkinga, netinkama, svetima, triukšminga aplinka (4,3 proc.). Labai svarbi ir mokinių bloga nuotaika bei emocijos (9,1 proc.). Nemažiau svarbu ir blogi, negeranoriški, nekūrybingi žmonės (11.2 proc.), neigiama kitų žmonių nuomonė ir kritika (6,3 proc.) bei

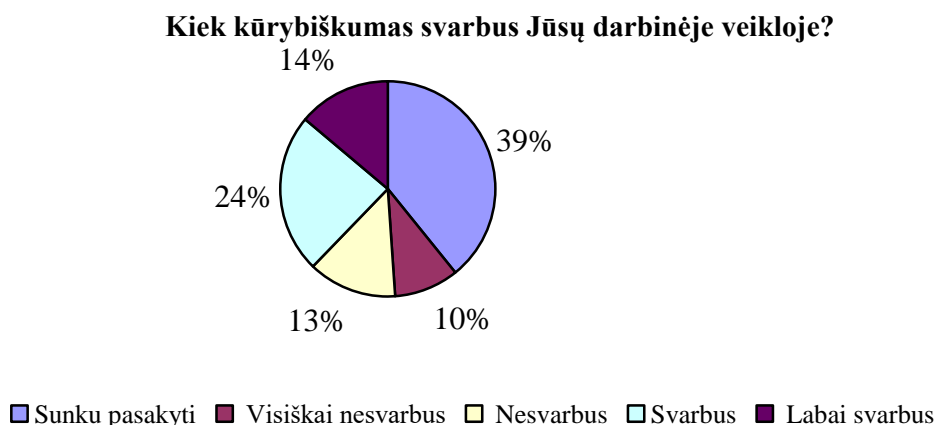
baimė būti nesuprastam, neįvertinant, išjuoktam (6,5 proc.). Pvz. „apribojimai draudimas, taisyklės, nuovargis, stereotipai“, „televizorius, kompiuteris, mokslai, nusistovėję kūrybos standartai, kitų nusiteikimas, nesupratingumas“, „taisyklės, kritiškas naujovių vertinimas, reikalavimas ką nors atkartoti“, „kai kurios mokytojos, apribojančios kūrybinę veiklą savo banaliom nuvalkiotom užduotim“, „laiko trūkumas, nesupratingumas ir kada niekas nevertina to ką darai, ypač kur įdedi daug pastangų“ ir pan.

Apibendrinant mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių atsakymus, labiausiai trukdančius kūrybiškumui pasireikšti veiksnius galima suskirstyti į 6 veiksnių kategorijas. Dažniausiai respondentų minimi kūrybiškumui pasireikšti trukdantys veiksniai, tai laiko trūkumas bei laiko stoka (32,8 proc.) bei netinkama kūrybiškumui pasireikšti aplinka (19,1 proc.) taip pat kitų žmonių kritika ir abejingumas, nesupratimas (9,1 proc.). Kūrybiškumui trukdo ir darbas, kurį respondentas dirba (12,3 proc.) bei nustatytos taisyklės, reikalavimai ir standartai (3,6 proc.)

Mokinių atsakymai apie veiksnius, labiausiai trukdančius jų pačių kūrybiškumui pasireikšti, suskirstyti į 6 veiksnių kategorijas. labiausiai mokinių kūrybiškumui pasireikšti trukdo, jų pačių nuomone, laiko stoka ir laiko trūkumas (35,1 proc. pateiktų atsakymų), taip pat triukšmas bei netvarkinga, netinkama, svetima, triukšminga aplinka (4,3 proc.). Labai svarbi ir mokinių bloga nuotaika bei emocijos (9,1 proc.). Nemažiau svarbu ir blogi, negeranoriški, nekūrybingi žmonės (11,2 proc.), neigiama kitų žmonių nuomonė ir kritika (6,3 proc.) bei baimė būti nesuprastam, neįvertinant, išjuoktam (6,5 proc.).

2.5. Kūrybiškumo svarba respondentų darbinėje ir mokymosi veikloje

Respondentų, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir bendruomenės narių buvo klausiama, kiek kūrybiškumas svarbus jų pačių darbinėje veikloje. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pateikiamas 2.5.1. paveikslėlyje.

2.5.1 pav. Kūrybiškumo svarba respondentų darbinėje veikloje. Atsakymų pasiskirstymas procentais.

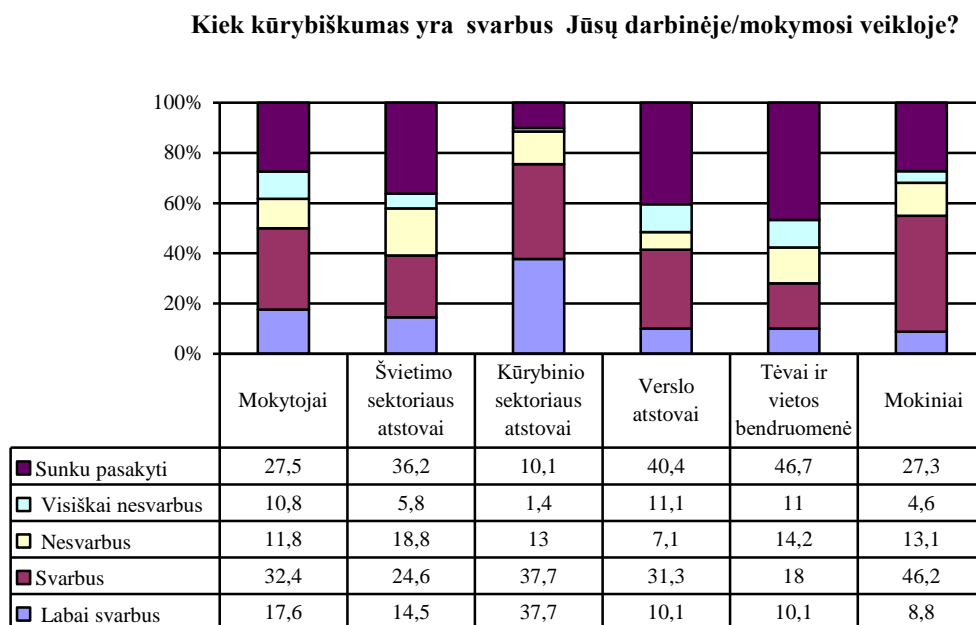
Kas ketvirtas tyrime dalyvavęs respondentas teigia, kad kūrybiškumas svarbus (23,9 proc.) ir labai svarbus (13,9 proc.) jų darbinėje veikloje. Daugiau nei trečdaliui (39 proc.) apklaustųjų sunku pasakyti, ar kūrybiškumas svarbus jų darbinėje veikloje.

Respondentų atsakymai atskirose grupėse, išskirtose pagal lytį, amžių, išsilavinimą, darbinę padėtį, darbą privačiame ir valstybiniame sektoriuje bei pajamas pateikiami priede Nr.2.

Palyginus vyrų ir moterų atsakymus vyrai labiau nei moterys pažymi kūrybiškumo svarbą savo darbinėje veikloje ($\chi^2 = 10,425$, $p = 0,001$). Vyriausieji amžiumi respondentai (amžiaus 50 m. ir daugiau) ir jauniausieji (iki 18 m.) labiau nei kitų amžiaus grupės respondentai vertina kūrybiškumo svarbą savo darbinėje ir mokymosi veikloje ($\chi^2 = 31,303$, $p = 0,000$).

Dirbantys labiau nei nedirbantys ($\chi^2 = 6,279$, $p = 0,012$), dirbantys valstybiniame sektoriuje labiau nei dirbantys privačiame sektoriuje ($\chi^2 = 5,469$, $p = 0,019$), įgiję pradinį-vidurinį ir aukštesnįjį išsilavinimą labiau nei įgiję aukštąjį ($\chi^2 = 13,524$, $p = 0,001$), gaunantys dideles pajamas labiau nei gaunantys mažas ir vidutines pajamas ($\chi^2 = 9,095$, $p = 0,011$) vertina kūrybiškumo svarbą jų pačių darbinėje ir mokymosi veikloje.

Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal išskirtas respondentų grupes pateiktas 2.5.2. paveikslėlyje.

2.5.2 pav. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo atstovų bei tėvų ir vietos bendruomenės narių atsakymų procentinis pasiskirstymas

Atsakymų pasiskirstymas procentais rodo, kūrybiškumas svarbiausias kūrybinio sektoriaus atstovų darbinėje ir mokinių mokymosi veikloje t.y. kūrybinio sektoriaus atstovai ir mokiniai dažniau nei turintys kitus užsiėmimus respondantai pažymi kūrybiškumo svarbą savo darbinėje ir mokymosi veikloje ($\chi^2 = 94,022$, $p = 0,000$). Mažiausiai kūrybiškumo svarba vertinama tėvų ir bendruomenės narių darbinėje veikloje ($\chi^2 = 53.842$, $p = 0,000$).

Kūrybinio sektoriaus atstovai, kurie pažymėjo, kad kūrybiškumas yra svarbus jų darbinėje veikloje bei pakomentavo savo atsakymus (83,3 proc.) teigia, kad kūrybiškumas susijęs su jų darbine veikla, nes jie kuria ir dirba meno srityje. Pvz.: „aš dirbu kūrybinį darbą (verčiu knygas, rašau straipsnius)“, „mano profesija tiesiogiai susijusi su kūrybiškumu“, „nes privalau kasdien elgtis kūrybiškai- už tai man mokami pinigai“, „darbe labai svarbus, kadangi reikia turėti daug naujų idėjų kasdien“, „nes tiesiogiai nuo to priklauso darbo rezultatas“, „turime kurt naujas idėjas, kurių dar niekas nematė“ ir pan.

Verslo atstovai, kurie pažymėjo kad jiems kūrybiškumas svarbus ir labai svarbus ir kurie pakomentavo savo atsakymą (82 proc.), nes kūrybiškumas susijęs su jų darbu ir tuo, kad kūrybiškumas lemia sėkmę darbe. Pvz.: „gebėjimas mąstyti kitaip nei konkurentai - sėkmės garantas, jis visiems svarbus ir naudingas“, „labai daug yra nestandartinių situacijų reikalaujančių kūrybinių sprendimų“, „mano darbe nuolat turi tobulėti, siūlyti naujas idėjas“, „naujos idėjos skatina darbo veiklumą ,kokybę“, „nes būna įvairių situacijų, daug

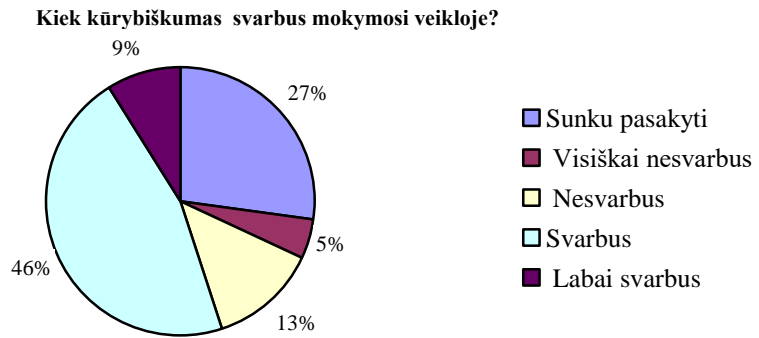
tenka bendrauti su žmonėmis, dažnai tenka susigaudyti sunkioje situacijoje, nes darbe visada reikia rasti išeitį iš esamos padėties, tenka būti išradingam, kad pritraukčiau klientų dėmesį ir pan.

Mokytojai kūrybiškumo svarbą sieja su tuo, kad mokymas ir darbas su vaikais reikalauja kūrybiškumo (86,7 proc.). Pvz., *dirbant pedagoginį darbą būtina į nuobodžius dalykus žvelgti kūrybiškai, dirbu su jaunais žmonėmis, jiems paveikti reikalinga tam tikra motyvacija, monotonija, nuobodulys sužlugdyti visą procesą, jeigu jo nebūtų pamokos pasmerktos, kad pamokos būtų įdomesnės, sudomintų vaikus, ugdyti jų motyvaciją, neįdomus mokytojas neįdomiai dėstomas dalykas – katastrofa, nes dirbu su šiuolaikiniais vaikais, pamokos metu tenka improvizuoti, tai pat kūrybiškumas padeda sudominti, nes be kūrybiškumo veikla būtų vienoda, nuobodi, pamokos tampa įdomesnės, mokiniai labiau susidomi dalyku, mokymasis ir mokymas savaime yra kūryba ir pan.*

Švietimo sektoriaus atstovai (64,5 proc.), kūrybiškumo svarbą pabrėžia kalbėdami ir apie kūrybiškos asmenybės savybių svarbą. Pvz.: *kartais kūrybiškumas padeda išsisukti iš keblios situacijos ar tiesiog lengviau atlikti savo darbą, kūrybiškas mąstymas ar veikla leidžia greičiau prisitaikyti kintančioje aplinkoje, rasti įdomesnius sprendimus, nes būna situacijų pažvelgti netradiciškai, priimti naujoves, galų gale ir pačiame gyvenime jis reikalingas ir pan.*

Tėvams ir vietos bendruomenės narių (65,7 proc.) didžiausią dalį sudaro atsakymai, kuriuose jie pabrėžia, kad kūrybiškumas svarbus ne tik darbe, bet ir gyvenime, buityje t.y. kūrybiškumas svarbus visur. Pvz.: *naujovių kėlimas, minčių generatorius visad padeda, kūrybiškesni žmonės pasiekia daugiau, jeigu nebūčiau kūrybiškas, neturėčiau tokio įdomaus ir kūrybingo darbo, nes dažnai tenka kūrybiškai pamąstyti apie darbo seką, tai padeda geriau atlikti darbą ir pagerina finansinę padėtį, turi būti kūrybiškas t.y. turi būti veiklus, energingas, verslus, siekiantis naujovių įvairiose srityse, žmogus privalo būti kūrybiškas bet ką darydamas, gyvenimas duotas kad kurti, nes jis visur svarbus, ne tik darbe, nes matau kad reikia ateinančioms kartoms ir pan.*

Mokinių taip pat buvo klausama, kiek kūrybiškumas svarbus jų mokymosi veikloje. Mokinių atsakymų pasiskirstymas pateikiamas 5.2.2. paveikslėlyje.

5.2.2 pav. Kūrybiškumo svarba mokymosi veikloje mokinių požiūriu.

Atsakymų pasiskirstymas procentais.

Kiek mažiau nei pusė apklaustų mokinių (46,2 proc.) teigia, kad kūrybiškumas svarbus jų mokymosi veikloje, kai dirbančiųjų atsakymų procentas dvigubai mažesnis (23,9 proc.). Palyginus mokinių atsakymus pagal lytį nustatyta, merginos dažniau nei vaikinai teigia, kad kūrybiškumas svarbus jų mokymosi veikloje ($\chi^2 - 4,329$, $p - 0,037$).

Mokiniai, kurie teigė, kad kūrybiškumas **svarbus ir labai svarbus** jų mokymosi veikloje, pažymi, kad:

-dažnai mokykloje reikia atlikti kūrybines užduotis, kurti (42 proc.) Pvz.: „kuriant eilėraščius arba rašinius“, „kartais padeda lengviau išreikšti save“, „kūrybiškumas svarbus atliekant daug darbų“, „manau net matematikos kontroliniame gali padėti kūrybiškumas“, „daug kur reikia kurti, lietuvių kalbos rašiniuose, dailėje, kad ir krepšinio aikštelėje“, „nes dauguma užduočių būna susijusios su kūrybiškumu ir mokytojai jį skatina“, „nes dažnai reikia daryti kūrybines užduotis“, „nes kiekvienai pamokai jis yra reikalingas ir nuo to priklauso pažymiai pvz.: dailės pamokose, lietuvių kalbos rašiniai“, „nes gaunu daug kūrybinių užduočių“, „nes mokytojai sugalvoja daug užduočių, kurioms reikia kūrybos“ ir pan.

-kūrybiškumas vertinimais pažymiais (23 proc.). Pvz.: „daugelyje pamokų padeda pasiekti gerų rezultatų“, „nes mokytojai nori, kad būtų atlikta kūrybiškai“, „nes svarbu ne tik mokytis, bet tas žinias panaudoti kūrybiškai bei pritaikyti“ ir pan.

-kūrybiškumas skatina mąstyti (35 proc.). Pvz.: „kūrybiškumas padeda kitaip žvelgti į mokslus“, „kūrybiškumas verčia mąstyti“, „nes be originalių idėjų, savų minčių nieko nepasieksi, nieko savito nesukursi, kadangi viskas nėra paremta teorinėmis knygomis, jos padeda įgyti žinių, tačiau tavo asmenybės jos neatskleidžia“, „nes jis padeda atlikti

daugumą užduočių“, „sugalvoti ir pateikti namų darbus kuo įdomiau“, „nes kūrybiškumas skatina mąstyti savarankiškai“, „nes mokykla turi mus paruošti kūrybiniam gyvenimui“, nes padeda kai kuriose situacijose išsisukti“, „žiūrint į viską kūrybiškai, nestresuojant ir nesistengiant gyventi pagal griežtas taisykles - gyvenimas daug lengvesnis, smagesnis ir paprastesnis“ ir pan.

Mokiniai, kurie teigia, kad kūrybiškumas **nesvarbus ar visiškai nesvarbus** jų mokymosi veikloje bei pakomentavo savo atsakymą kūrybiškumas nesvarbus jų mokymosi veikloje, nes (pvz.):

-mokymasis ir mokslas nesusiję su kūrybiškumu (57 proc.). Pvz: „nes mano manymu matematikoje ar kituose tiksluosiuose moksluose reikalinga logika, o ne kūrybiškumas“, „nes dažniausiai mokykloje užduodami namų darbai, kuriuos reikia „iškalti““, „nes matematikoje ar chemijoje nepabūsi originalus“, „nes mokslas yra paremtas taisyklėmis, faktais“, „moksluose to nereikia manau“, „nes mokantis reikia kalti, tu negali improvizuoti ar būti kūrybiškas spręsdamas matematinį uždavinį“, „nes mokslas su tuo nesusijęs“ ir pan.

- mokykloje kūrybiškumo nereikia (31 proc.). Pvz: „nes mokytojai neužduoda kūrybinių užduočių“, „nes mokomės tik iš vadovėlių“, „jei būtų daugiau praktikos tai būtų daugiau kūrybiškumo“, „nes moksluose esame verčiami ne kurti, viską išreikšti savaip, o kalti, kalti ir dar kartą kalti, nereikalingą gyvenime medžiagą“, „nes nėra kur reikštis, o jei pradėti savo kūrybą rodyti, būni neteisingai įvertintas“, „nesidomiu tokiomis bereikšmybėmis“, „niekas tuo nesidomi“, „todėl, kad mokykloje yra svarbesnės žinios, o ne kūrybiškumas“, „todėl, kad nežinau kaip tai turėtų man padėti moksluose“, „žymėčiau "labai svarbus", bet tik man pačiai. Švietimo sistema smerkia, netoleruoja per didelio kūrybiškumo ir originalumo“, „stengiuosi visur, kur galima mąstyti kūrybiškai konstruktyviai, bet ne visuomet tai sulaukia teigiamo požiūrio ir rezultatų“ ir pan.

Apibendrinus mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir bendruomenės narių atsakymus apie kūrybiškumo svarbą jų pačių darbinėje veikloje, nustatyta, kad kas ketvirtas tyrime dalyvavęs respondentas teigia, kad kūrybiškumas svarbus (23,9 proc.) ir labai svarbus (13,9 proc.) jų darbinėje veikloje. Daugiau nei trečdaliui (39 proc.) apklaustųjų sunku pasakyti, ar kūrybiškumas svarbus jų darbinėje veikloje.

Respondentai vyrai labiau nei moterys, įgiję pradinį-vidurinį ir aukštesnįjį išsilavinimą labiau nei įgiję aukštąjį, vyriausieji amžiumi (amžiaus 50 m. ir daugiau) ir

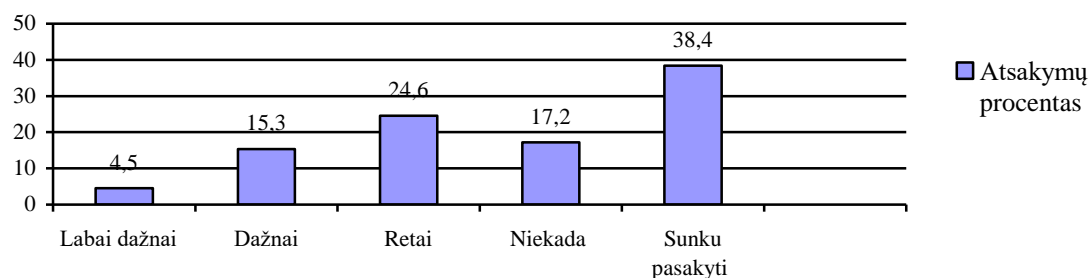
jauniausieji (iki 18m.) respondentai labiau nei kitų amžiaus grupės respondentai, dirbantys labiau nei nedirbantys, gaunantys dideles pajamas labiau nei gaunantys mažas ir vidutines, dirbantys valstybiniame sektoriuje labiau nei dirbantys privačiame sektoriuje pažymi kūrybiškumo svarbą savo darbinėje veikloje.

Kūrybiškumas svarbiausias kūrybinio sektoriaus atstovų darbinėje ir mokinių mokymosi veikloje t.y. kūrybinio sektoriaus atstovai dažniau nei turintys kitus užsiėmimus respondentai pažymi kūrybiškumo svarbą jų darbinėje veikloje. Mažiausiai kūrybiškumo svarba vertinama tėvų ir bendruomenės narių darbinėje veikloje.

2.6. Kūrybiškumo skatinimas respondentų darbinėje ir mokymosi veikloje

Respondentų buvo klausama, kaip dažnai kūrybiškumas skatinamas jų darbinėje veikloje. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.6.1 paveikslėlyje.

Kaip dažnai skatinamas (žodinėmis ir nežodinėmis paskatomis, įvertinimu, pagyrimu ir pan.) kūrybiškumas Jūsų darbinėje veikloje?

2.6.1 pav. Kūrybiškumo skatinimas respondentų darbinėje veikloje. Atsakymų pasiskirstymas procentais.

Pateikti duomenys rodo, kad tik 4,5 proc. apklaustų respondentų pažymėjo, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 15,3 proc. skatinimas *dažnai* jų darbinėje veikloje. Beveik kas penktas respondentas (24,6 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 17,2 proc. *niekada* nėra vertinimas jų darbinėje veikloje. Didelei daliai respondentų (38,4 proc.) buvo *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje.

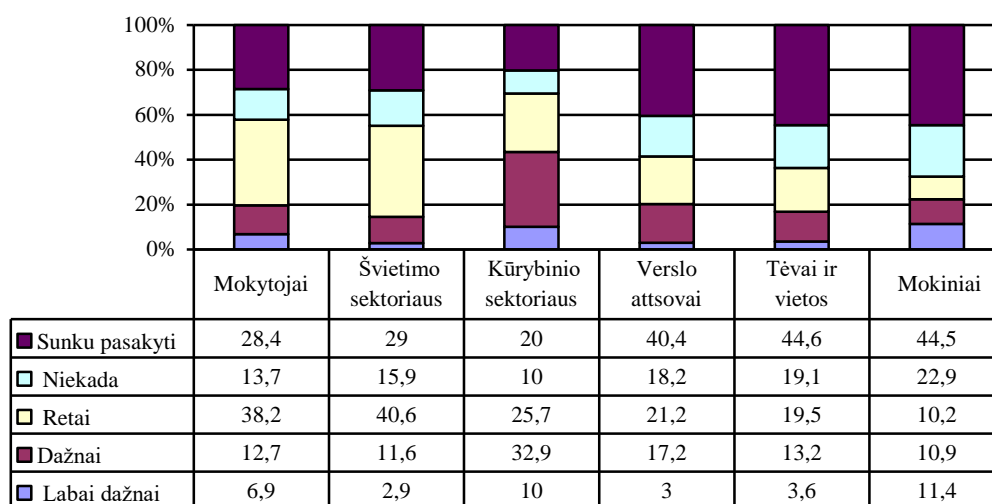
Respondentų atsakymai atskirose grupėse, išskirtose pagal lytį, amžių, išsilavinimą, darbinę padėtį, darbą privačiame ir valstybiniame sektoriuje bei pajamas pateikiami priede Nr.3.

Palyginus vyrų ir moterų atsakymus, vyrai labiau nei moterys ($\chi^2 - 8,075$, $p - 0,004$), vyresni respondentai (amžiaus 50 m ir daugiau) labiau nei jaunesni amžiumi respondentai ($\chi^2 - 9,828$, $p - 0,007$) teigia, teigia, kad kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje. Kūrybiškumo skatinimo vertinimas nepriklauso nuo respondentų darbinės padėties ($\chi^2 - 1,444$, $p - 0,230$), tačiau dirbantys valstybiniame sektoriuje labiau nei dirbantys privačiame sektoriuje ($\chi^2 - 17,466$, $p - 0,0006$), įgiję pradinį- vidurinį išsilavinimą labiau nei įgiję

aukštesnį ir aukštą išsilavinimą ($\chi^2 - 8,759$, $p - 0,0013$) ir gaunantys dideles pajamas labiau nei gaunantys vidutines ir mažas pajamas ($\chi^2 - 9,767$, $p - 0,008$) teigia, kad kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje.

Kūrybiškumo svarba darbinėje/ mokymosi veikloje atskirose respondentų grupėse pateikiamas 6.2.2 paveikslėlyje.

Kaip dažnai skatinamas (žodinėmis ir nežodinėmis pasaktomis, įvertinimu, pagyrimu ir pan.) kūrybiškumas Jūsų darbinėje/ mokymosi veikloje?

2.6.2.pav. Kūrybiškumo svarba respondentų darbinėje/ mokymosi veikloje. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo atstovų bei tėvų ir vietos bendruomenės narių atsakymų procentinis pasiskirstymas.

Daugiausia kūrybinio sektoriaus atstovų (32, 9 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *dažnai* skatinimas jų darbinėje veikloje. Dirbantys kūrybiniame sektoriuje savo darbą vertina kaip dažniau skatinamą nei kiti respondentai ($\chi^2 - 39,994$, $p - 0,000$).

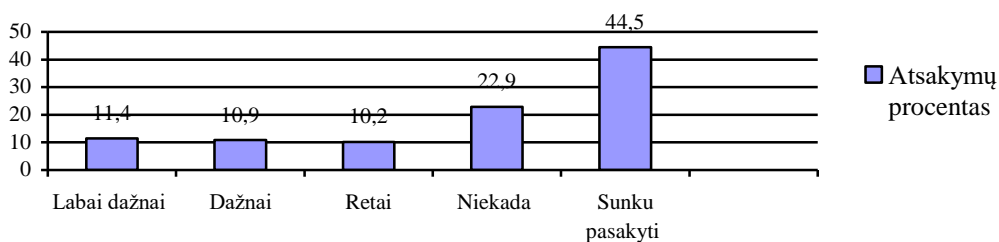
Respondentų tai pat buvo prašoma pakomentuoti ir savo atsakymą. Respondentai, teigiantys, kad kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje ir kurie pateikė savo komentarus, dažniausiai teigia, kad **jie sulaukia pagyrimų, padėkų, įvertinimo**. Pvz.: „*gale metų gauname apdovanojimus*“, „*jeigu klientams pasiūlai ir jie pasinaudoja tavo originaliomis idėjomis ar nestandartiniais, bet naujovėmis, tave pagiria tiek klientai, tiek vadovai*“, „*kartais gauname premijas- ne tiek už kūrybiškumą, kiek už gerą aptarnavimą, bet manau tai neatsiejama nuo kūrybiškumo*“, „*kiekvienais metais už mokinių paruošimą įvairiuose konkursuose esu skatinama*“, „*nes darbe giria tuos, kurie suteikia naujas idėjas*“, „*nuolat girdžiu pagyrimus*“, „*nuolat padėkoja ir pagiria*“, „*padėka už originalias mintis*“, „*išspręsta problema geriausia paskata ir įvertinimas*“, „*padėkojama, pagiriama už*

originalias idėjas, bet galėtų tai būti dažniau daroma“, „sulaukiu gerų atsiliepimų iš redaktorių, spaudoje ir kitur“, „sulaukiu padėkų, komplimentų ir sugrįžtančių klientų“, „šeima aplinkiniai ir kolegos tai įvertina ir pagiria“, „vadovybė taip negaili gerų žodžių ir manau, kad kūrybiškumas yra vertinamas“, „už gerą renginį duodamas pagyrimo raštas“, „žmonės sako komplimentus ir padėkoja už originalius sprendimus“, „vyksta metiniai darbuotojo vertinimai, juose renkama ir kūrybiškiausias“ ir pan.

Respondentai teigiantys, kad jų kūrybiškumas **neskatinamas darbinėje veikloje**, nes kūrybiškumas nėra vertinimas arba vertinimas itin retai jų darbinėje veikloje. Pvz: „dažniausiai pabrėžiamos klaidos, bet ne pasiekimai“, „gal paprasčiausiai nėra suteikiama tam reikšmės“, „gal ir pagalvoja, bet nepasako (nes taip yra)“, „jis nėra vertinamas, nes nėra svarbus ar reikalingas“, „Nes esu retai įvertinama už savo išradingumą“, „nes retai susilaukiame aplinkinių dėmesio dėl kūrybiškumo“, „niekas neskatina manęs, aš pats moku save įsivertinti“, „pamiršta paskatinti savo darbuotojus“, „paprasčiausiai tai būna nepastebėta“, „retai kada atkreipiamas dėmesys į kūrybiškas pastangas“, „toks tautos mentalitetas“, „žmonės dar ne labai vertina tą kūrybiškumą- manau tai užsilikę nuo tarybinių laikų“ ir pan.

Mokinių taip pat buvo klausama, kiek kūrybiškumas svarbus jų mokymosi veikloje. Mokinių atsakymų pasiskirstymas pateikiamas 2.6.2 paveikslėlyje

Kaip dažnai skatinamas (žodinėmis ir nežodinėmis paskatomis, įvertinimu, pagyrimu ir pan.) kūrybiškumas Tavo mokymosi veikloje?

2.6.2. pav. Kūrybiškumo skatinimas mokymosi veikloje. Mokinių atsakymų pasiskirstymas procentais.

Pateikti duomenys rodo, kad 11,4 proc. apklaustų mokinių pažymėjo, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 10,9 proc. skatinimas *dažnai* jų mokymosi veikloje. Kas dešimtas apklaustas mokinys (10,2 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 22,9 proc. *niekada* nėra vertinamas jų mokymosi veikloje. Kiek mažiau nei pusei mokinių (44,5 proc.) *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų mokymosi veikloje. Palyginus vaikinių ir merginų atsakymus, nustatyta, kad merginos dažniau nei vaikinai teigia, kad kūrybiškumas skatinimas jų mokymosi veikloje ($\chi^2 - 4,653$, $p - 0,031$).

Mokiniai, teigiantys, kad kūrybiškumas **labai dažnai ir dažnai skatinimas** jų mokymosi veikloje pažymi, kad kūrybiškumas skatinimas, nes:

-mokytojai vertina kūrybiškumą pažymiais. Pvz: „išsireiškus kūrybiškai tavo darbas tampa įdomesnis ir tai yra vertinamas“, „dėl kūrybiškumo kartais galima gauti aukštesnius įvertinimus“, „už tai rašomi geresni pažymiai“, „mokytojai mėgsta žmones, kurie yra išradingi tačiau stipriai vertinama mokykloje tai nėra“, „visada yra pastebima ir pagiriama už kūrybines idėjas ar mintis“, „už kūrybinius darbus galima gauti įvairias padėkas bei žodinius pagyrimus iš mokytojų, bei direktorės ir t.t“, „pagyrimus parašo pažymių knygelėje“, „kūrybiškus mokinius mokytojai pagiria“, „mokytojai stengiasi pagirti“, „mokytojai visada pagiria“, „mokytojai kreipia dėmesį ar užduotis atlikta kūrybiškai (tačiau ne visada), „ne visada, bet yra pasakomi keli žodžiai padėsimui ir paskatai, kad galėtum tobulėti“, „mokytojai visada paskatins tobulinti savo talentus“ ir pan.

-mokykloje organizuojamos darbų parodos, įvairūs renginiai ir pan. Pvz.:

„mokinių darbai kabinami koridoriuose, rodomi parodose“, „mokinių darbai (piešiniai, dainos) kabo mokyklos koridoriuje“, „būna įvairūs renginiai, kuriuose mokiniai gali išreikšti savo gebėjimą, parodyti talentą“, „mokykla suteikia puikias sąlygas mokiniams plėtoti savo kūrybiškumą“, „nes mokykloje yra labai daug žmonių kurie piešia, kuria eiles, muziką, mokytojai stengiasi ruošti renginius, parodos kur atsiskleistų mokinių gabumai“, „jiems teikiami diplomai ir kiti įvertinimai“, „jų darbai eksponuojami sulaukia pagyrimų“ ir pan.

Mokiniai, kurių nuomone kūrybiškumas **neskatinimas** jų mokymosi veikloje teigia, kad:

-ne visi mokytojai, ne visada arba tik kai kurie /kai kuriose pamokose jis yra skatinimas. Pvz: „manau jog per tam tikras pamokas jis yra įvertinamas“, „vertina dailės, muzikos mokytojai, kiti nelabai, labai retais atvejais“, „vertinamas, bet ne visada“, „vertinamas, bet tik rašinėliuose“, „bent jau kai kurie mokytojai tikrai vertina“, „vertinama tik tai, ką vertinti apibrėžia Švietimo ministerijos įstatymai“, „ne visi mokytojai vertina, bet didžioji dalis tai įvertina“ „mokytojai atsainiai vertina mokinius, kai kurie mokytojai nuoširdžiai pagiria, tačiau kai kurie atlieka savo darbą ir nekreipia dėmesio į vaikus, jiems nerūpi mokinių problemos ir talentai“, „mokytojai retai kada pagiria“, „tikrai ne visi vertina ir supranta“ ir pan. ,

-mokytojams ir mokyklai nerūpi mokinių kūrybiškumas. Pvz. „mokytojams ir mokyklos/gimnazijos vadovybei ne itin svarbus mokinių kūrybiškumo išreiškimas, juos labiau domina sportinės pergalės“, „nes yra renginiai, kurie leidžia parodyti kitiems, kad yra kūrybiškų žmonių, bet iš kitos pusės aš manau, kad mokyklai tai nerūpi“, „neteko matyti ar

girdėti, tuo labiau pajusti pačiai“; „sunku pasakyti, nes jei kūrybiškumas rašiniuose ar kokiose kituose rašto ar kalbėjimo darbuose tada taip vertinamas, bet jeigu kūrybiškumas kaip atskiras dalykas, tada ne“; „dažniausiai vertinamas tik sausų teorinių žinių įsisavinimas, kitų žmonių sukurti iškilusiųjų dėstomame dalyke klausimų ir problemų sprendimo būdai“; „labai mažai progų pasitelkti kūrybiškumą, todėl per daugelį metų praleistų mokykloje reikia priprasti nesistengti kurti originalių idėjų, kurios dažniausiai būna nuslopinamos ar vertinamos abejingai“; „labiau yra vertinama ar darbas atliktas kaip reikia“; „man taip atrodo, nes nemačiau mokytojų tai vertinančių“; „mažas kiekis mokytojų atsižvelgia į mokinio kūrybingumą, mano atveju kelis kartus esu girdėjęs iš mokytojos, kad ji pagiria vaiką už jo atliktą darbą, jeigu jos tai darytų dažniau, vaikams tai būtų lyg paskatinimas „ko jie kartais negauna šeimoje ar draugų rate“; „mokykloje svarbiau yra žinios, jo niekas neskatina“; „mokytojai neduoda balų būtent už kūrybiškumą, todėl neaišku ar kūrybiškumas jiems svarbus“; „nemačiau, kad mokinį girtų už jo kūrybiškumą“; „nėra labai daug pratimų ar užduočių kūrybiškumui pasireikšti - jų mažai“; „nes čia vertinamos žinios ir mokslai o ne kūrybiškumas“; „nes yra vertinami tik nuolatiniai sugebėjimai“; „nėra duodamos kūrybiškumas užduotys, kurios galėtų būti vertinamos ir skatintų mokinį“; „retai sulaukiam pagyrimo, nebent per dailę ar muziką“; „šioje mokykloje daugelis mokytojų yra netolerantiški, siaurų pažiūrų žmonės kuriems lengviau žeminti arba pasišaipyti iš mokinių“; „tai priklauso nuo mokytojų- vieni vertina ir pritaria, o kitiems tai nepriimtina, pyksta ir laiko originalius mokinius išsišokėliais“; „tam skiriama pakankamai daug dėmesio“; „tiesiog nėra vertinamas, nežinau kodėl“; „nes mokytojai yra per daug įsitempę“; „nes mokytojai pyksta, jeigu bandai išsiskirti ar kažką atlikti kūrybiškai“; „nes retai esi įvertinamas žodžiais, kūrybiškumas nėra skatinamas, mokykloje dažniau žiūri į tai kas yra pagal programą ir taisykles“; „Niekas nekreipia dėmesio į tavo kūrybingumą“ ir pan.

Respondentų atsakymų apie kūrybiškumo skatinimą jų darbinėje veikloje, duomenys rodo, kad tik 4,5 proc. apklaustųjų pažymėjo, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 15,3 proc. skatinimas *dažnai* jų darbinėje veikloje. Beveik kas penktas respondentas (24,6 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 17,2 proc. *niekada* nėra vertinimas jų darbinėje veikloje. Didelei daliai respondentų (38,4 proc.) buvo *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje.

Apklausti mokiniai pažymėjo, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 10,9 proc. skatinimas *dažnai* jų mokymosi veikloje. Kas dešimtas apklaustas mokinys (10,2 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 22,9 proc. *niekada* nėra vertinimas jų mokymosi veikloje.

Kiek mažiau nei pusei mokinių (44,5 proc.) *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų mokymosi veikloje.

Vyrai dažniau nei moterys, vyresni respondentai (amžiaus 50 m ir daugiau) labiau nei jaunesni, dirbantys valstybiniame sektoriuje labiau nei dirbantys privačiame sektoriuje, įgiję pradinį- vidurinį išsilavinimą labiau nei įgiję aukštesnįjį ir aukštąjį išsilavinimą ir gaunantys dideles pajamas labiau nei gaunantys vidutines ir mažas pajamas) teigia, kad kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje.

Respondentų atsakymų apie kūrybiškumo skatinimą jų darbinėje veikloje, duomenys rodo, kad tik 4,5 proc. apklaustųjų teigia, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 15,3 proc. skatinimas *dažnai* jų darbinėje veikloje. Beveik kas penktas respondentas (24,6 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 17,2 proc. *niekada* nėra vertinimas jų darbinėje veikloje. Didelei daliai respondentų (38,4 proc.) buvo *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje. Apklausti mokiniai pažymėjo, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 10,9 proc. skatinimas *dažnai* jų mokymosi veikloje. Kas dešimtas apklaustas mokinys (10,2 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 22,9 proc. *niekada* nėra vertinimas jų mokymosi veikloje. Kiek mažiau nei pusei mokinių (44,5 proc.) *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų mokymosi veikloje.

Respondentų atsakymų apie kūrybiškumo skatinimą jų darbinėje veikloje, duomenys rodo, kad tik 4,5 proc. apklaustųjų teigia, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 15,3 proc. skatinimas *dažnai* jų darbinėje veikloje. Beveik kas penktas respondentas (24,6 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 17,2 proc. *niekada* nėra vertinimas jų darbinėje veikloje. Didelei daliai respondentų (38,4 proc.) buvo *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje. Apklausti mokiniai pažymėjo, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 10,9 proc. skatinimas *dažnai* jų mokymosi veikloje. Kas dešimtas apklaustas mokinys (10,2 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 22,9 proc. *niekada* nėra vertinimas jų mokymosi veikloje. Kiek mažiau nei pusei mokinių (44,5 proc.) *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų mokymosi veikloje.

Respondentai, teigiantys, kad kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje ir kurie pateikė savo komentarus, dažniausiai teigia, kad jie sulaukia pagyrimų, padėkų, įvertinimo. Respondentai teigiantys, kad jų kūrybiškumas neskatinimas darbinėje veikloje, nes kūrybiškumas nėra vertinimas arba vertinimas itin retai jų darbinėje veikloje.

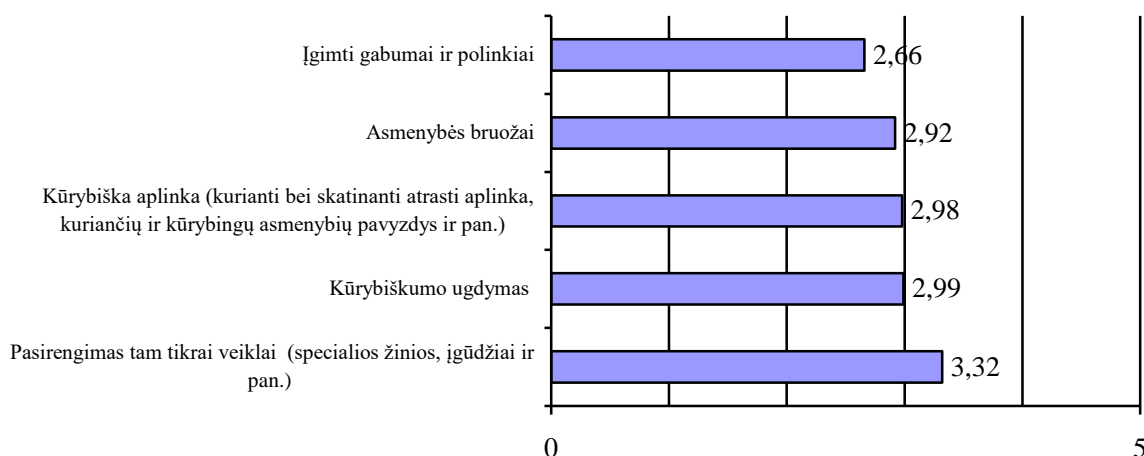
Mokiniai, teigiantys, kad kūrybiškumas labai dažnai ir dažnai skatinimas jų mokymosi veikloje pažymi, kad kūrybiškumas skatinimas, nes mokytojai vertina kūrybiškumą pažymiais. mokykloje organizuojamos darbų parodos, įvairūs renginiai ir pan.

Mokiniai, kurių nuomone kūrybiškumas neskatinimas jų mokymosi veikloje teigia, kad ne visi mokytojai, ne visada arba tik kai kurie /kai kuriose pamokose jis yra skatinimas. mokytojams ir mokyklai nerūpi mokinių kūrybiškumas.

2.7. Kūrybiškumo veiksniai ir jų samprata respondentų požiūriu

Visų tyrime dalyvavusių respondentų buvo prašoma įvertinti kūrybiškumo veiksnius ir jų įtaką kūrybiškumui bei jo raiškai. Respondentų buvo klausiama, nuo ko, jų nuomone, priklauso žmonių kūrybiškumas? Įtaką buvo paprašyta įvertinti balais, kur 1 – turintis didžiausia įtaką, 2 – mažiau svarbus ir t.t. Kūrybiškumo veiksnių vertinimo balų vidurkiai pateikiami 2.7.1 paveikslėlyje.

Nuo ko, Jūsų nuomone, labiausiai priklauso žmonių kūrybiškumas?

■ Vertinimo balais vidurkis, kur 1- turi didžiausią įtaką, 2- mažesnę ir t.t.

2.7.1 pav. Kūrybiškumo veiksnių vertinimo balų vidurkiai

2.7.1. paveikslėlyje pateikti duomenys rodo, kad respondentai didžiausią įtaką priskyrė įgimtiems gabumams ir polinkiams, mažiausią - pasirengimui tam tikrai veiklai (specialioms žinioms, įgūdžiams ir pan.)

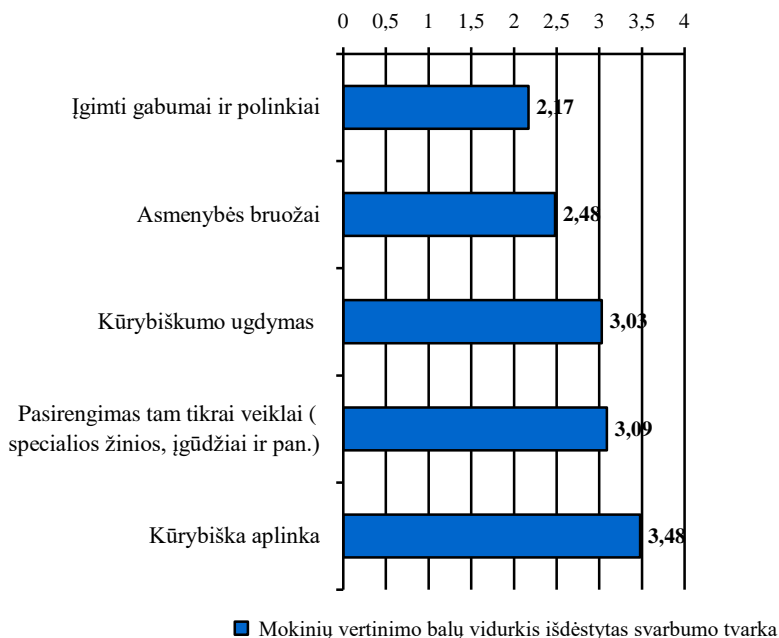
Palyginus vyrų ir moterų atsakymus, nustatyta, kad vyrai didesnę įtaką priskyrė asmenybės savybėms ir bruožams ($\chi^2 = 6,440$ p – 0,011). Palyginus respondentų atsakymus pagal amžių, vidutinio amžiaus (30-49 m.) respondentai įgimtiems gabumams ir polinkiams ($\chi^2 = 40,796$, p – 0,000), vyriausi amžiumi (50 m. ir daugiau) respondentai - kūrybiškumo ugdymui ($\chi^2 = 213,927$, p – 003) priskyrė mažesnę įtaką nei kito amžiaus respondentai. Asmenybės savybių ir bruožų įtaką jauni (iki 18 m. respondentai) vertino labiau nei vyresnio amžiaus tyrime dalyvavę respondentai ($\chi^2 = 37,390$, p-000).

Požiūris į gabumų veiksnius nesiskiria priklausomai nuo respondentų darbinės padėties, tačiau skiriasi priklausomai nuo darbo privačiame ar valstybiniame sektoriuje. Dirbantys valstybiniame sektoriuje įgimtus polinkius ir gabumus ($\chi^2 = 34,811$, $p = 0,000$) bei asmenybės savybes ($\chi^2 = 19,635$, $p = 0,000$) vertino, kaip turinčius didesnę įtaką nei dirbantys privačiame sektoriuje. O dirbantys privačiame sektoriuje – atvirkščiai, didesnę įtaką skyrė kūrybiškumo ugdymui ($\chi^2 = 15,597$, $p = 0,000$) ir kūrybiškai aplinkai ($\chi^2 = 30,606$, $p = 0,000$) nei respondentai, dirbantys valstybiniame sektoriuje.

Žemas pajamas gaunantys respondentai labiau nei gaunantys vidutines ir dideles pajamas, vertino specialių žinių įtaką kūrybiškumui ($\chi^2 = 18,723$, $p = 0,000$). Pradinio – vidurinio išsilavinimo respondentai didesnę įtaką priskyrė įgimtiems gabumams ($\chi^2 = 68,977$, $p = 0,000$) bei asmenybės savybėms ($\chi^2 = 14,132$, $p = 0,001$), o įgiję aukštąjį išsilavinimą – kūrybiškai aplinkai (kuriančios bei skatinančios atrasti aplinkos, kuriančių ir kūrybingų asmenybių pavyzdžių ir pan.) ($\chi^2 = 16,559$, $p = 0,000$).

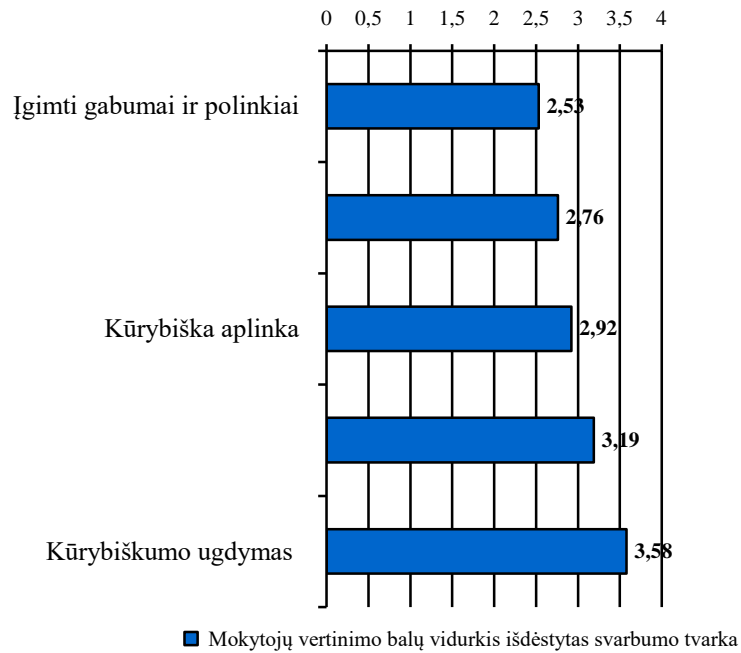
Atskirų tyrimo grupių veiksnių vertinimo balais vidurkiai pateikiami 2.7.2- 2.7.7 paveikslėliuose.

Nuo ko, Jūsų nuomone, labiausiai priklauso kūrybiškumas? (kur 1- turi didžiausią įtaką, 2- mažiau svarbus ir pan.)

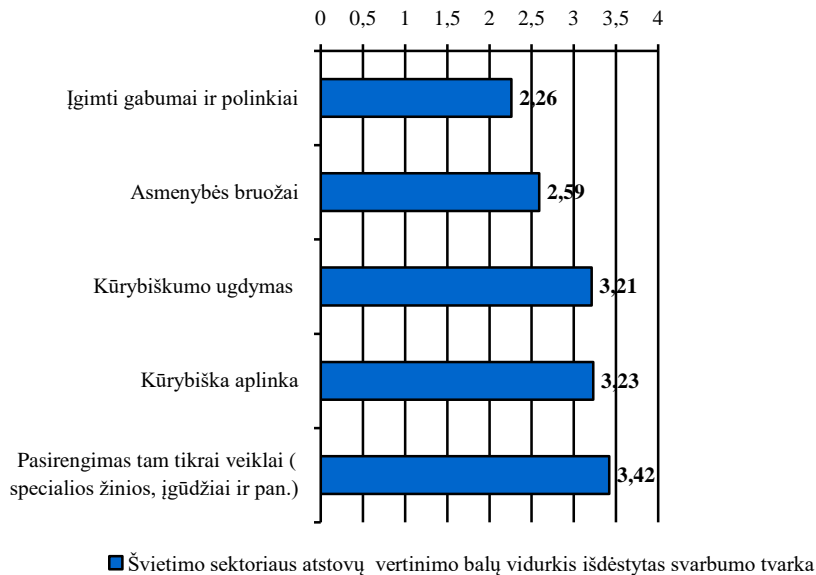
2.7.2 pav. Kūrybiškumo veiksnių vertinimo balų vidurkiai mokinių požiūriu

Nuo ko, Jūsų nuomone, labiausiai priklauso kūrybiškumas?(kur 1- turi didžiausią įtaką, 2- mažiau svarbus ir pan.)

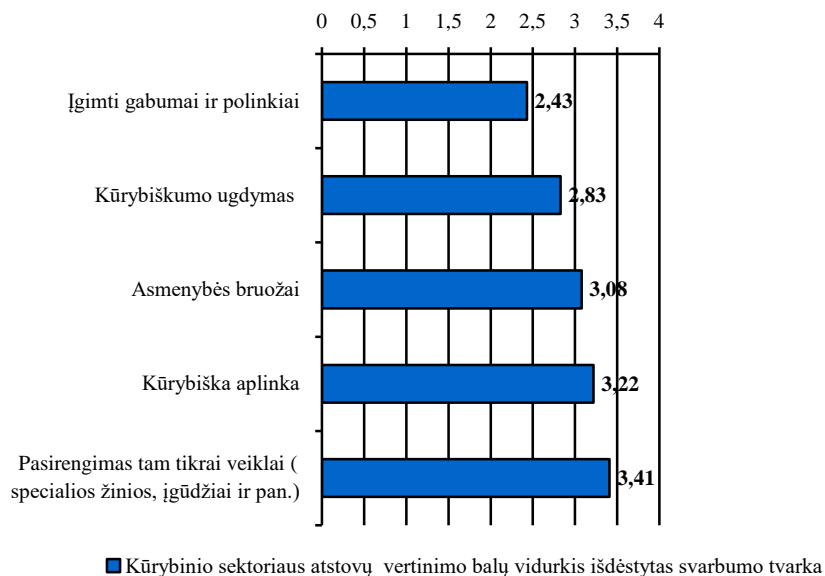
2.7.3 pav. Kūrybiškumo veiksnių vertinimo balų vidurkiai mokytojų požiūriu

Nuo ko, Jūsų nuomone, labiausiai priklauso kūrybiškumas?(kur 1- turi didžiausią įtaką, 2- mažiau svarbus ir pan.)

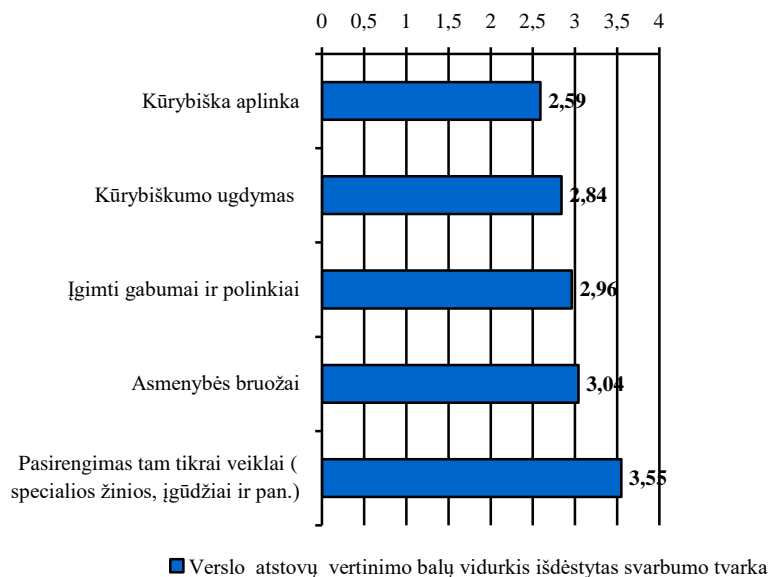
2.7.4.pav. Kūrybiškumo veiksnių vertinimo balų vidurkiai švietimo sektoriaus atstovų požiūriu

Nuo ko, Jūsų nuomone, labiausiai priklauso kūrybiškumas? (kur 1- turi didžiausią įtaką, 2- mažiau svarbus ir pan.)

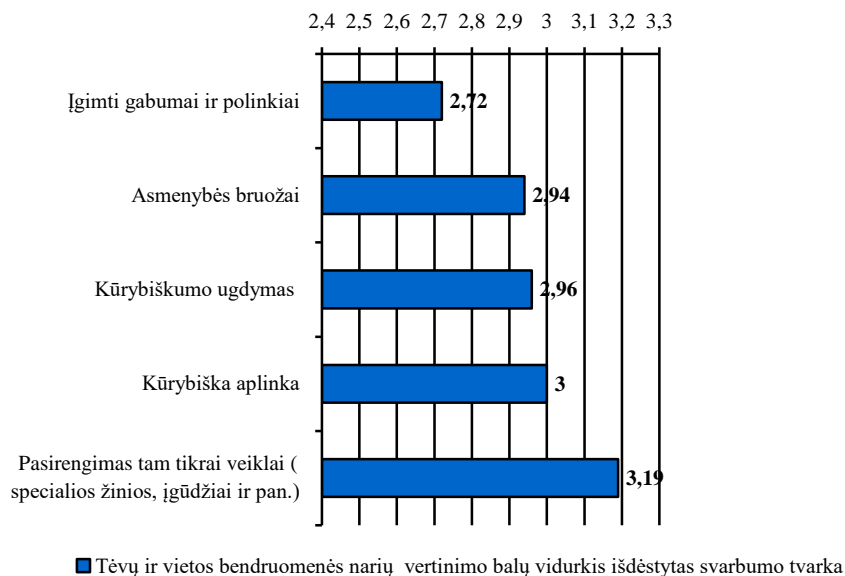
7.2.5.pav. Kūrybiškumo veiksnių vertinimo balų vidurkiai kūrybinio sektoriaus atstovų požiūriu.

Nuo ko, Jūsų nuomone, labiausiai priklauso kūrybiškumas? (kur 1- turi didžiausią įtaką, 2- mažiau svarbus ir pan.)

7.2.6.pav. Kūrybiškumo veiksnių vertinimo balų vidurkiai verslo atstovų požiūriu.

Nuo ko, Jūsų nuomone, labiausiai priklauso kūrybiškumas? (kur 1- turi didžiausią įtaką, 2- mažiau svarbus ir pan.)

7.2.7.pav. Kūrybiškumo veiksnių vertinimo balų vidurkiai tėvų ir vietos bendruomenės narių požiūriu.

2.7.2- 2.7.7. pav. pateikti duomenys rodo, kad verslo sektoriaus atstovai kūrybiškai aplinkai, verslo ir kūrybinio sektoriaus atstovai- kūrybiškumo ugdymui teikia didesnę svarbą nei kitos respondentų grupės ir šių veiksnių įtaką vertina kaip svarbesnę kūrybiškumui ir jo raiškai.

Palyginus pagal respondentų grupes, mokiniai ir švietimo sektoriaus atstovai labiau nei verslo atstovai ir tėvai vertina įgimtų gabumų ir polinkių ($\chi^2 -41,173$ p-0,000) ir asmenybės savybių svarbą ($\chi^2 -35,937$, p-0,000), o tėvai ir vietos bendruomenė labiau nei mokytojai ir mokiniai - specialių žinių ir pasirengimo veiklai ($\chi^2 -17,052$, p -0,004) svarbą kūrybiškumui.

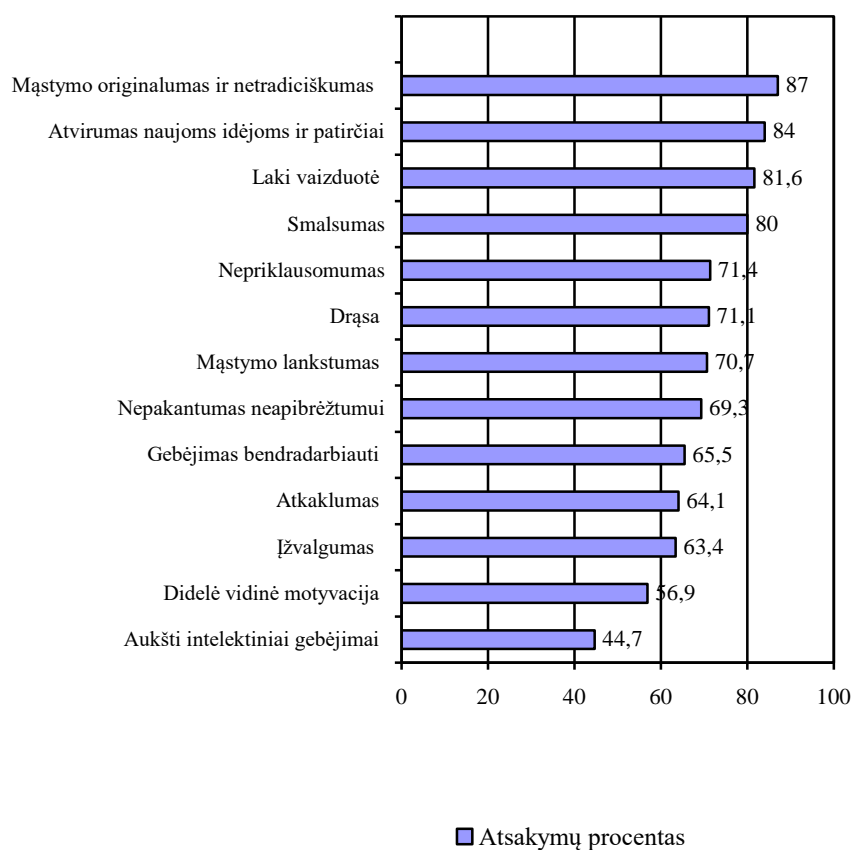
Apibendrinus visų tyrime dalyvavusių respondentų kūrybiškumo veiksnių ir jų įtakos vertinimą, nustatyta, kad respondentai didžiausią įtaką priskyrė įgimtiems gabumams ir polinkiams, mažiausią - pasirengimui tam tikrai veiklai (specialioms žinioms, įgūdžiams ir pan.). Verslo sektoriaus atstovai kūrybiškai aplinkai, verslo ir kūrybinio sektoriaus atstovai - kūrybiškumo ugdymui teikia didesnę svarbą nei kitos respondentų grupės ir šių veiksnių įtaką vertina kaip svarbesnę kūrybiškumui ir jo raiškai. Palyginus pagal respondentų grupes, mokiniai ir švietimo sektoriaus atstovai labiau nei verslo atstovai ir tėvai vertina įgimtų gabumų ir polinkių ir asmenybės savybių svarbą, o tėvai ir vietos bendruomenė labiau nei mokytojai ir mokiniai - specialių žinių ir pasirengimo veiklai svarbą kūrybiškumui.

Respondentai vyrai didesnę įtaką priskyrė asmenybės savybėms ir bruožams. Vidutinio amžiaus (30-49 m.) respondentai įgimties gabumams ir polinkiams, vyriausi amžiumi (50 m. ir daugiau) respondentai - kūrybiškumo ugdymui) priskyrė mažesnę įtaką nei kito amžiaus respondentai. Asmenybės savybių ir bruožų įtaką jauni (iki 18 m. respondentai) vertino labiau nei vyresnio amžiaus tyrime dalyvavę respondentai. Dirbantys valstybiniame sektoriuje (įgimtus polinkius ir gabumus) bei asmenybės savybes vertino, kaip turinčius didesnę įtaką nei dirbantys privačiame sektoriuje. O dirbantys privačiame sektoriuje – atvirkščiai, didesnę įtaką skyrė kūrybiškumo ugdymui ir kūrybiškai aplinkai nei respondentai, dirbantys valstybiniame sektoriuje. Žemas pajamas gaunantys respondentai labiau nei gaunantys vidutines ir dideles pajamas, vertino specialių žinių įtaką kūrybiškumui. Pradinio – vidurinio išsilavinimo respondentai didesnę įtaką priskyrė įgimties gabumams bei asmenybės savybėms o įgiję aukštąjį išsilavinimą - kūrybiškai aplinkai (kuriančios bei skatinančios atrasti aplinkos, kuriančių ir kūrybingų asmenybių pavyzdžiui ir pan.)

2.8. Asmenybės savybės, labiausiai būdingos kūrybingiems žmonėms

Tyrimo dalyvavusių mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių buvo prašoma įvertinti, ar tam tikros išvardintos asmenybės savybės yra būdingos kūrybingiems žmonėms. Anketoje buvo pateikta 13 asmenybės savybių ir respondentų buvo prašoma pažymėti, kokios asmenybės savybės, jų nuomone, labiausiai būdingos kūrybingiems žmonėms. Respondentai galėjo žymėti visus jiems tinkančius atsakymus. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pateikiamas 2.8.1 paveikslėlyje.

Kokios asmenybės savybės, Jūsų nuomone, labiausiai būdingos kūrybingiems žmonėms?

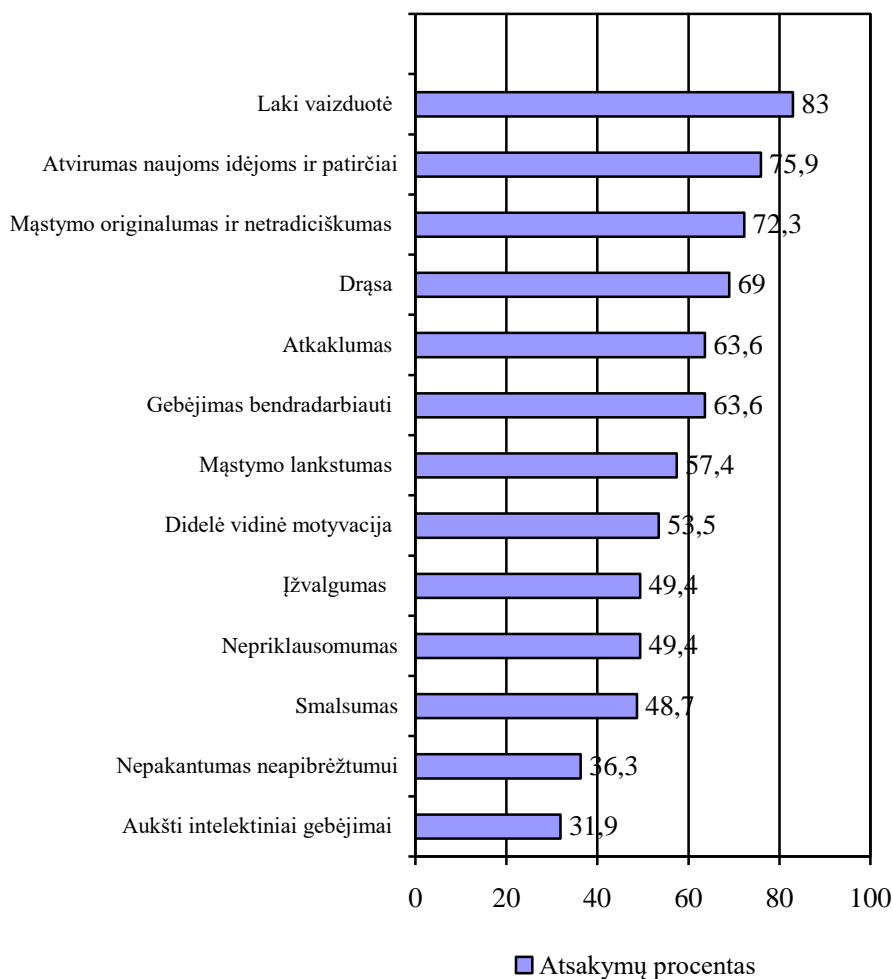

2.8.1. pav. Asmenybės savybės labiausiai būdingos kūrybingiems žmonėms. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas

Paveikslėlyje pateikti duomenys rodo, kad dažniausiai respondentai kūrybingiems žmonėms priskiria tokias asmenybės savybes, kaip mąstymo originalumas ir netradiciškumas, atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai, lakią vaizduotę ir smalsumą. Rečiausiai respondentai kūrybingiems žmonėms priskiria tokias savybes, kaip aukšti intelektiniai gebėjimai bei didelė vidinė motyvacija.

Mokinių taip pat buvo prašoma įvertinti asmenybės savybes, labiausiai būdingas kūrybingiems žmonėms. Mokinių atsakymų pasiskirstymas pateikiamas 2.8.2. paveikslėlyje.

Kokios asmenybės savybės, Tavo nuomone, labiausiai būdingos kūrybingiems žmonėms?

2.8.2 pav. Asmenybės savybės būdingos kūrybingiems žmonėms. Mokinių atsakymų procentinis pasiskirstymas

Mokiniai taip pat kaip ir suaugusieji respondentai kūrybingiems žmonėms priskyrė tokias asmenybės savybes, kaip lakią vaizduotę, atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai ir mąstymo originalumas bei netradiciškumą. Rečiausiai mokiniai kūrybingiems žmonėms priskyrė tokias savybes, kaip aukšti intelektualiniai gebėjimai bei nepakantumas neapibrėžtumui.

Asmenybės savybių vertinimo palyginimas pagal respondentų lytį, amžių, pajamas, išsilavinimą ir respondentų grupes priede Nr.4.

Palyginus vyrų ir moterų atsakymus, moterys dažniau nei vyrai kūrybingiems žmonėms priskyrė visas nurodytas asmenybės savybes, išskyrus aukštus intelektualius

gebėjimus. Palyginus respondentų atsakymus pagal darbinę padėtį, nedirbantys dažniau nei dirbantys, atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai ($\chi^2 -4,129$ p $-0,042$) bei mąstymo originalumą ir netradiciškumą ($\chi^2 -5,860$, p $-0,015$) priskyrė kūrybingiems žmonėms.

Dirbantys privačiame sektoriuje visas asmenybės savybes, išskyrus atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai, bei nepakantumą neapibrėžtumui dažniau priskiria kūrybingos asmenybės bruožams.

Jaunesni nei 18 m. t.y. mokiniai rečiau nei kiti respondentai priskyrė *smalsumą, nepakantumą apibrėžtumui ir taisyklėms, mąstymo lankstumą*, vyriausieji (50 m. ir daugiau) rečiau nei jaunesni (18 – 29 m.) – *drąsą*, jaunesni nei 18 m. respondentai rečiau nei kiti – *smalsumą*, vyriausieji amžiumi respondentai (50 m. ir daugiau) rečiau nei jaunesni (18 – 29 m.) – *drąsą*, jaunesni nei 18 m. t.y. mokiniai rečiau nei vyriausieji amžiumi respondentai (50 m. ir daugiau) – *aukštus intelektinius gebėjimus*, mokiniai ir vyriausieji (50 m. ir daugiau) rečiau nei jaunesnio ir vidutinio amžiaus respondentai – *nepriklausomumą bei mąstymo originalumą ir netradiciškumą bei lankstumą ir įžvalgumą*, vyriausieji rečiau nei mokiniai (iki 18 m.) bei vidutinio amžiaus respondentai *lankstumą ir įžvalgumą* priskyrė kūrybingos asmenybės bruožams.

Gaunantys mažas pajamas dažniau nei gaunantys dideles, kūrybingos asmenybės bruožams priskyrė tokias savybes, kaip *nepriklausomumą, mąstymo originalumą, gebėjimą bendradarbiauti*, ir taip pat daugiau bei gaunantys vidutines ir dideles pajamas – *atvirumą naujovėms ir nepakantumą neapibrėžtumui ir taisyklėms bei atkaklumą*.

Pradinio – vidurinio išsilavinimo respondentai dažniau nei įgiję aukštąjį išsilavinimą, priskyrė *smalsumą ir mąstymo lankstumą* ir dažniau nei visi kiti respondentai-- *drąsą, aukštus intelektinius gebėjimus, nepriklausomumą, mąstymo originalumą, nepakantumą apibrėžtumui ir įžvalgumą* kūrybiškos asmenybės savybėms.

Palyginus respondentų atsakymus pagal jų grupes, mokiniai rečiau nei kiti-smalsumą ir nepriklausomumą, rečiau nei tėvai – drąsą ir mąstymo originalumą ir netradiciškumą bei įžvalgumą rečiau nei švietimo ir kūrybinio sektoriaus atstovai bei tėvai mąstymo lankstumą bei nepakantumą apibrėžtumui ir taisyklėms priskyrė kūrybingiems žmonėms. Verslo atstovai ir tėvai dažniau nei mokiniai- atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai, gebėjimą bendradarbiauti bei atkaklumą vertino kaip kūrybingų žmonių savybes (žr. Priedą Nr.4).

Apibendrinus duomenis, nustatyta, kad dažniausiai respondentai kūrybingiems žmonėms priskiria tokias asmenybės savybes, kaip mąstymo originalumas ir netradiciškumas, atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai, lankstumą ir smalsumą.

Rečiausiai respondentai kūrybingiems žmonėms priskiria tokias savybes, kaip aukšti intelektualiniai gebėjimai bei didelė vidinė motyvacija.

Mokiniai taip pat kaip ir suaugusieji respondentai kūrybingiems žmonėms priskyrė tokias asmenybės savybes, kaip lankymą, atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai ir mąstymo originalumas bei netradiciškumą. Rečiausiai mokiniai kūrybingiems žmonėms priskyrė tokias savybes, kaip aukšti intelektualiniai gebėjimai bei nepakantumas neapibrėžtumui.

Palyginus respondentų atsakymus pagal jų grupes, mokiniai rečiau nei kiti- smalsumą ir nepriklausomumą, rečiau nei tėvai – drąsą ir mąstymo originalumą ir netradiciškumą bei įžvalgumą rečiau nei švietimo ir kūrybinio sektoriaus atstovai bei tėvai mąstymo lankstumą bei nepakantumą apibrėžtumui ir taisyklėms priskyrė kūrybingiems žmonėms. Verslo atstovai ir tėvai dažniau nei mokiniai- atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai, gebėjimą bendradarbiauti bei atkaklumą vertino kaip kūrybingų žmonių savybes.

2.9. Asmenybės savybių svarba menų, mokslo ir verslo srityse

Respondentams, mokytojams, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovams, tėvams ir bendruomenės nariams buvo pateiktas 13 asmenybės savybių sąrašas ir buvo prašoma pažymėti, kurios savybės yra svarbiausios meno, verslo ir mokslo tiriamojoje bei inovacijų paieškos srityse. Respondentų buvo prašoma pažymėti visus labiausiai tinkančius atsakymus. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.9.1. lentelėje.

2.9.1 lentelė. Kurios savybės, Jūsų nuomone, yra svarbiausios meno, verslo, mokslo tiriamojoje inovacijų paieškos srityse? Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas.

	Menų sritis (dailė, muzika, šokis pan.)	Verslo sritis	Mokslo sritis (mokslo tiriamoji veikla, inovacijų paieška ir pan.)
Smalsumas (stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų).	43,0%	53,4%	75,7%
Drąsa (nebijo rizikuoti, suklysti, siekia įveikti kliūtis ir pan.).	41,6%	72,3%	57,8%
Aukšti intelektualiniai gebėjimai.	32,4%	60,9%	71,3%
Atvirumas naujoms idėjoms ir naujai patirčiai	72,3%	63,5%	60,1%
Nepriklausomumas (savarankiškai mąsto, atsparūs kitų nepritarimui bei pasipriešinimui).	65,7%	54,4%	53,4%
Mąstymo originalumas ir netradiciškumas.	77,54%	56,0%	57,2%
Nepakantumas apibrėžtumui, taisyklėms.	76,4%	34,8%	53,7%
Gebėjimas bendradarbiauti (geba dirbti su kitais, dalinasi idėjomis ir pan.)	37,6%	71,5%	60,2%
Didelė vidinė motyvacija	55,6%	68,5%	68,3%
Laki vaizduotė (žaidžia idėjomis, gali susieti įvairias sritis ir pan.).	84,5%	47,6%	52,1%
Mąstymo lankstumas (geba kurti įvairias idėjas, greitai keičia minčių kryptį).	47,7%	62,3%	61,6%

	Menų sritis (dailė, muzika, šokis pan.)	Verslo sritis	Mokslo sritis (mokslo tiriamoji veikla, inovacijų paieška ir pan.)
Ižvalgumas (geba išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.).	41,2%	63,0%	66,6%
Atkaklumas (nuolat tobulina savo įgūdžius, gali ilgai, sunkiai ir susitelkę dirbti)	47,2%	61,9%	79,0%

Menų sričiai daugiausiai respondentai priskyrė tokias asmenybės savybes, kaip *atvirumą naujoms idėjoms ir naujai patirčiai* (72,3 proc.), *nepriklausomumą* (65,7 proc.), *mąstymo originalumą ir netradiciškumą* (77,5 proc.), *nepakantumą apibrėžtumui, taisyklėms* (76,4 proc.). Daugiausia (84,5%) respondentų *lankymą vaizduotę* priskyrė kaip svarbiausią asmenybės savybę menų srityje.

Verslo sričiai respondentai priskyrė tokias savybes *drąsą* (nebijojimą rizikuoti, suklysti, siekimą įveikti kliūtis ir pan.) (72,3%), *gebėjimą bendradarbiauti* (gebėjimą dirbti su kitais, dalinimasis idėjomis ir pan.) (71,5%), *didelę vidinę motyvaciją* (68,5%) bei *mąstymo lankstumą* (gebėjimą kurti įvairias idėjas, greitai keisti minčių kryptį) (62,3%).

Mokslo sričiai daugiausiai respondentai priskyrė tokias asmenybės savybes kaip *smalsumas* (stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų) (75,7%), *aukštus intelektinius gebėjimus* (71,3%), *ižvalgumą* (gebėjimą išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.) bei *atkaklumą* (savo įgūdžių tobulinimą, gebėjimą ilgai, sunkiai ir susitelkusiai dirbti) (79,0%).

Mokiniam taip pat buvo pateiktas 13 asmenybės savybių sąrašas ir buvo prašoma pažymėti, kurios savybės yra svarbiausios meno, verslo ir mokslo tiriamojoje bei inovacijų paieškos srityse. Mokinių buvo prašoma pažymėti visus labiausiai tinkančius atsakymus. Mokinių atsakymų procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.9.2. lentelėje.

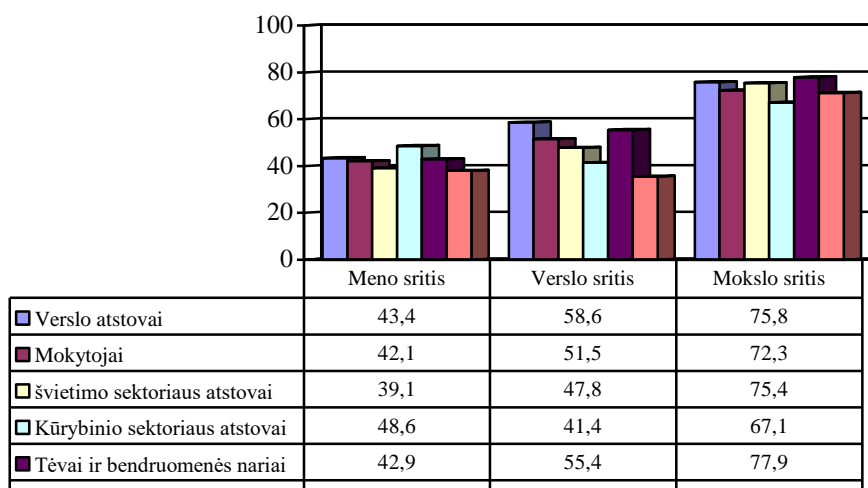
2.9.2 lentelė. Kurios savybės, Tavo nuomone, yra svarbiausios meno, verslo, mokslo tiriamojoje bei inovacijų paieškos srityse? Mokinių atsakymų procentinis pasiskirstymas.

	Menų sritis (dailė, muzika, šokis pan.)	Verslo sritis	Mokslo sritis (mokslo tiriamoji veikla, inovacijų paieška ir pan.)
Smalsumas (stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų).	38%	53,4%	71,2%
Drąsa (nebijo rizikuoti, suklysti, siekia įveikti kliūtis ir pan.).	30,4%	71,1%	30,5%

	Menų sritis (dailė, muzika, šokis pan.	Verslo sritis	Mokslo sritis (mokslo tiriamoji veikla, inovacijų paieška ir pan.)
Aukšti intelektiniai gebėjimai	23,1%	49,4%	72,9, %
Atvirumas naujoms idėjoms ir naujai patirčiai	67,2%	48,4%	35,6%
Nepriklausomumas (savarankiškai mąsto, atsparūs kitų nepritarimui bei pasipriešinimui).	55,0%	52,8%	34,4%
Mąstymo originalumas ir netradiciškumas.	63,6%	27,3%	27,3%
Nepakantumas apibrėžtumui, taisyklėms	68,7%	31,3%	28,5%
Gebėjimas bendradarbiauti (geba dirbti su kitais, dalinasi idėjomis ir pan.)	27,3%	72,7%	45,5%
Didelė vidinė motyvacija	55,0%	57,3%	56,0%
Laki vaizduotė (žaidžia idėjomis, gali susieti įvairias sritis ir pan.).	83,4%	37,9%	27,0%
Mąstymo lankstumas (geba kurti įvairias idėjas, greitai keičia minčių kryptį).	50,7%	59,3%	47,0%
Ižvalgumas (geba išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.).	27,8%	65,5%	65,0%
Atkaklumas (nuolat tobulina savo įgūdžius, gali ilgai, sunkiai ir susitelkę dirbti)	45,5%	54,5%	63,6%

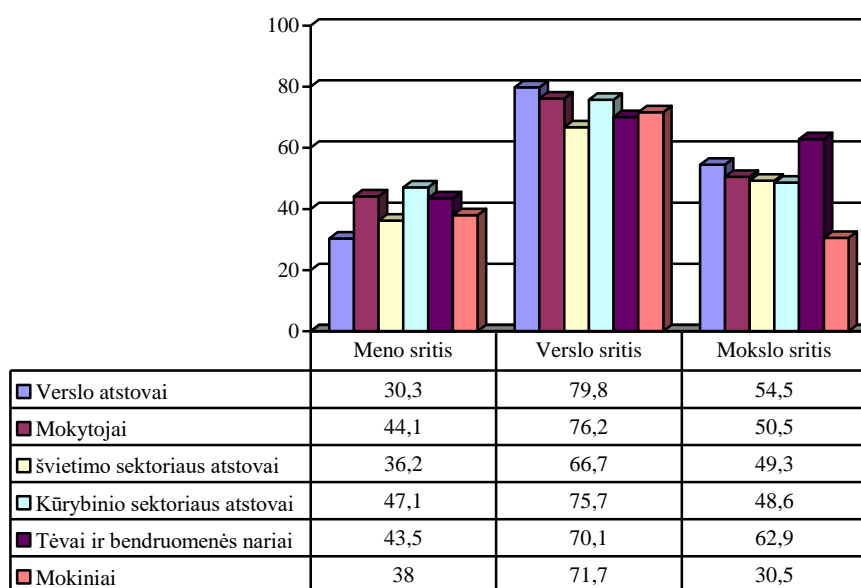
Palyginus mokinių ir likusių respondentų grupių atsakymus, mokiniai rečiau nei suaugusieji respondentai menų sričiai priskyrė išvalgumo, verslo sričiai mąstymo originalumo ir netradiciškumo, o mokslo sričiai- drąsą, nepriklausomumą, mąstymo originalumą, nepakantumą neapibrėžtumui ir laiką vaizduotė.

Atskirų asmenybės savybių vertinimas atskirose respondentų grupėse pateikiamas 2.9.1- 2.9.13 paveikslėliuose.

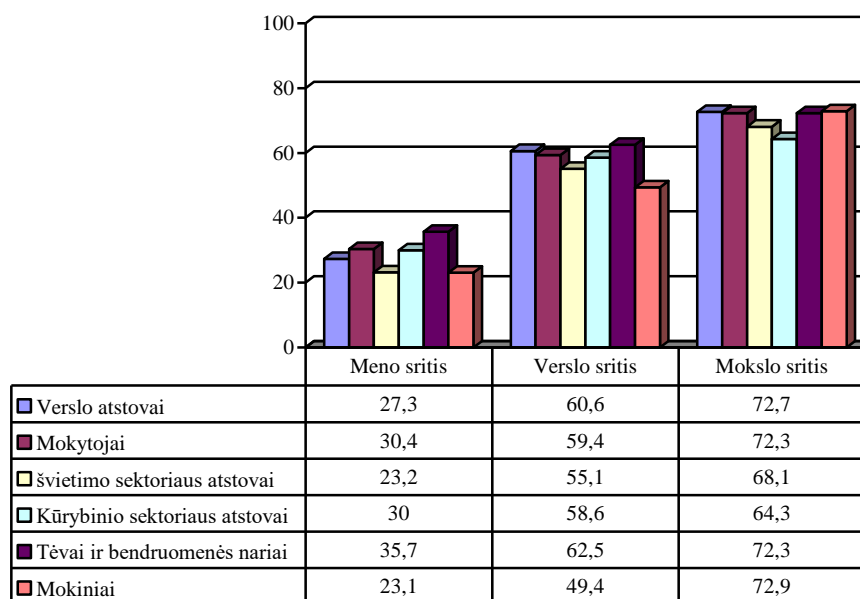
2.9.1. *Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant smalsumo kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse*

Smalsumas kaip asmenybės savybė, daugiausiai respondentų priskiriama mokslo sričiai. Tiesa, mokiniai rečiau priskyrė smalsumo savybę verslo srityje nei verslo atstovai bei tėvai ir vietos bendruomenės nariai ($X^2 = 41,446$, $p=0.000$).

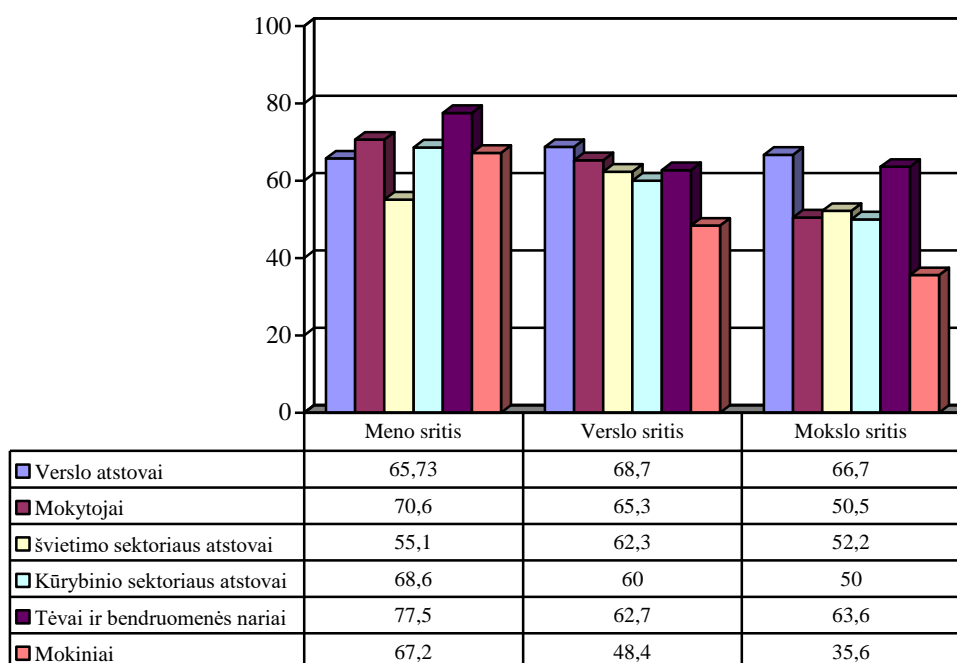
2.9.2. *Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant drąsos kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse*

Drąsa, kaip asmenybės savybė, respondentų daugiausiai priskiriama, kaip svarbi savybė verslo srityje. Tiesa, mokiniai rečiau nei mokytojai, verslo ir švietimo bei kūrybinio sektoriaus atstovai ir tėvai bei vietos bendruomenės nariai priskyrė drąsą, kaip svarbią savybę mokslo srityje ($X^2 = 92,319$, $p= 000$).

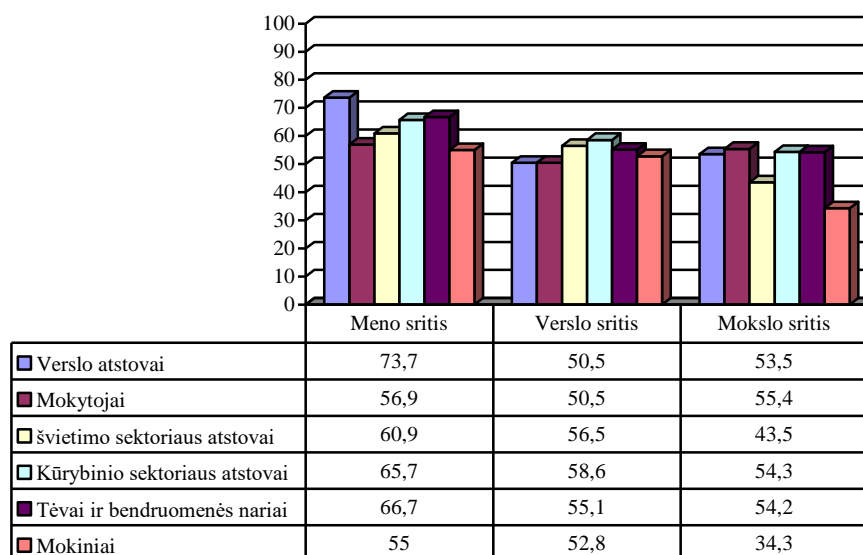
2.9.3. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant aukštų intelektinių gebėjimų kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse

Aukšti intelektiniai gebėjimai dažniau priskiriami mokslo srityje, nei verslo ar menų srityje. Iš respondentų grupių mokiniai rečiau nei tėvai priskyrė aukštus intelektinius gebėjimus kaip svarbiausią savybę menų srityje ($\chi^2 - 18,038$, $p=0,000$).

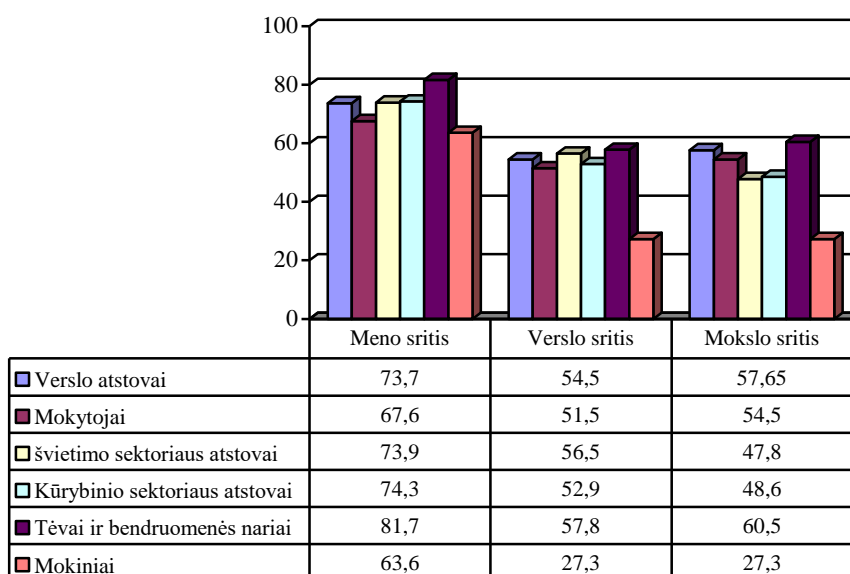
2.9.4. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant atvirumo naujoms idėjoms kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse

Atvirumas naujoms idėjoms, respondentų požiūriu, dažniau priskiriamas menų srityje. Švietimo sektoriaus atstovai ir mokiniai rečiau nei tėvai priskyrė atvirumą naujai patirčiai menų srityje ($X^2 - 23,534$, $p - 009$), mokiniai – rečiau nei verslo atstovai, mokytojai ir tėvai bei vietos bendruomenės nariai – verslo srityje ($X^2 - 28,547$, $p - 001$), ir mokiniai rečiau nei tėvai ir vietos bendruomenės nariai- mokslo srityje ($X^2 - 77,390$, $p - 000$).

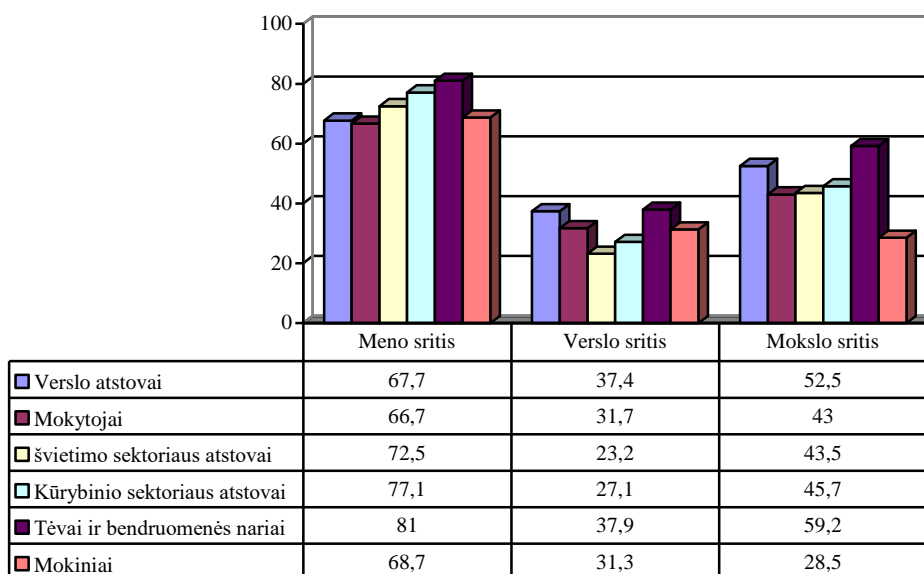
2.9.5. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant nepriklausomumo kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse

Nepriklausomumas, kaip asmenybės savybė dažniausiai respondentų priskiriama menų srityje. Mokiniai nepriklausomumą priskyrė menų srityje ($x^2 - 20,420$, $p-001$), tėvai ir bendruomenės atstovai dažniau nei mokiniai – mokslo srityje ($x^2 - 42,660$, $p-000$).

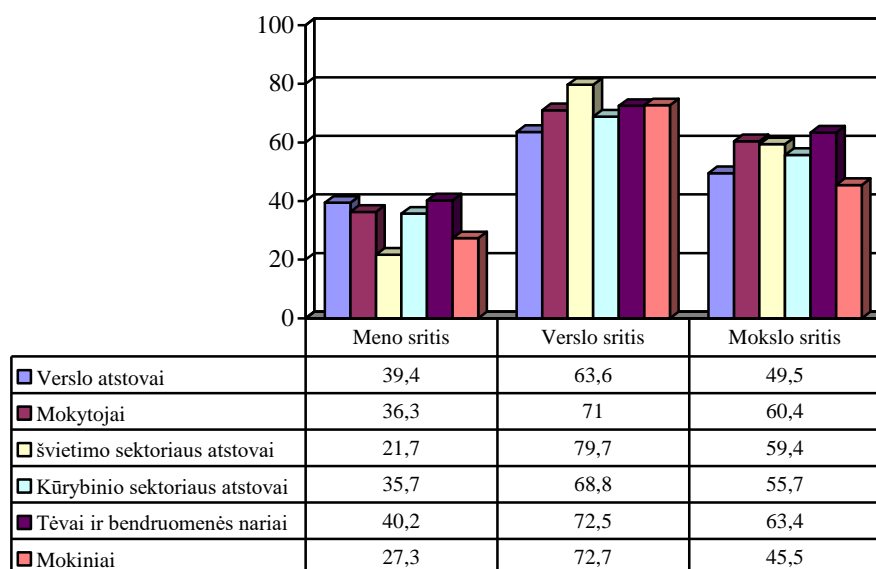
2.9.6. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant aukštų mąstymo originalumą ir netradiciškumą kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse

Mąstymo originalumas ir netradiciškumas taip pat kaip ir nepriklausomumas labiau priskiriamas menų sričiai. Tėvai dažniau nei mokytojai teigia, kad mąstymo originalumas ir netradiciškumas svarbus menų srityje ($\chi^2 - 13,069$ p=007).

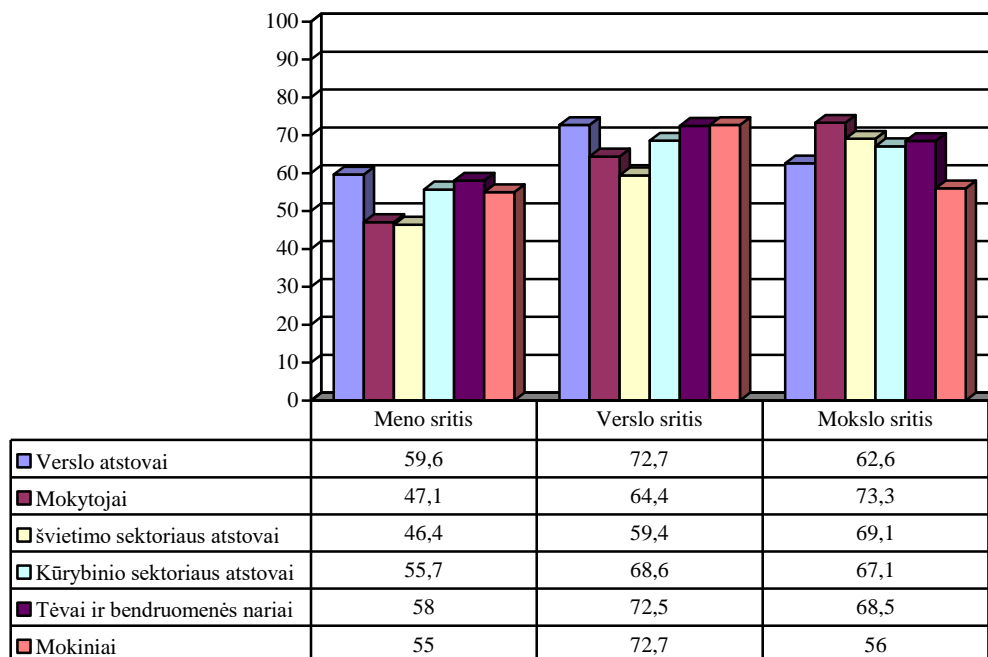
2.9.7. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant aukštų intelektualių gebėjimų kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityje

Nepakantumas neapibrėžtumui ir taisyklėms respondentų vertinami kaip svarbesnė savybė menų, nei verslo ar mokslo srityje. Tėvai dažniau nei mokiniai menų srityje ($\chi^2 - 24,246$, p= 000) ir verslo atstovai bei tėvai ir vietos bendruomenės nariai dažniau nei mokiniai priskyre šią savybę mokslo srityje ($\chi^2 - 84,637$, p= 000).

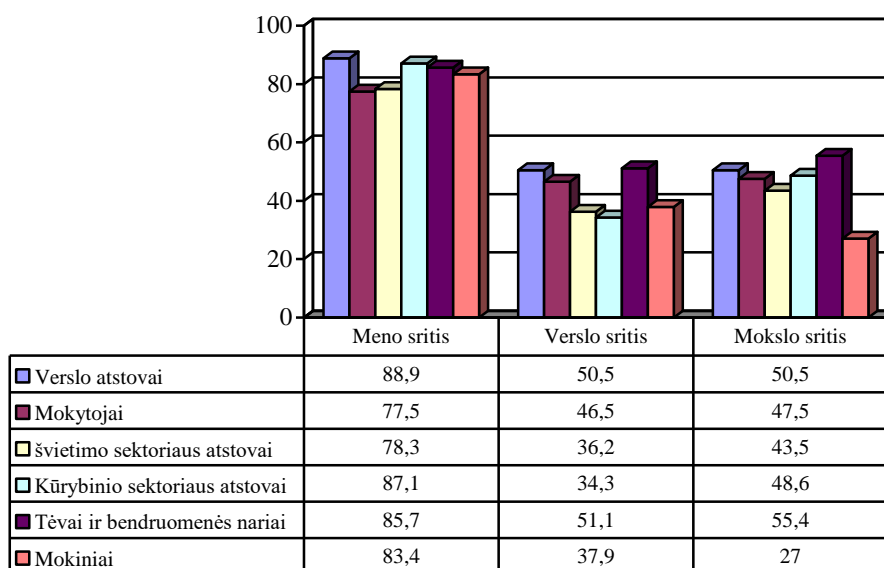
2.9.8. pav. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant gebėjimo bendradarbiauti kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse

Gebėjimas bendradarbiauti, respondentų nuomone, svarbesnis verslo nei menų ar mokslo srityje (žr. 2.9.8. pav.).

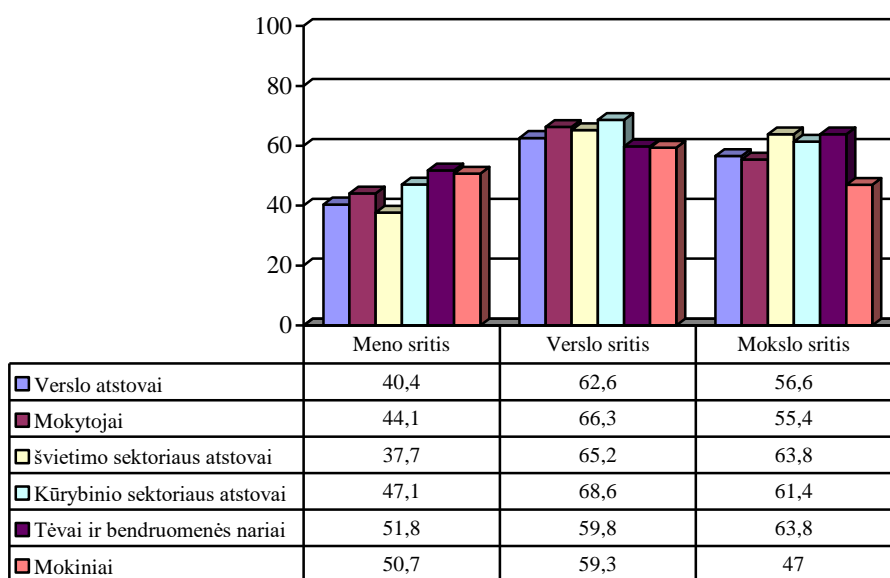
2.9.9. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant didelės vidinės motyvacijos kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse

Didelė vidinė motyvacija kaip asmenybės savybė svarbi visose srityse. Mokytojai ir tėvai bei vietos bendruomenės nariai dažniau nei mokiniai priskyrė šią savybę mokslo srityje ($\chi^2 = 20,448$, $p=0,000$).

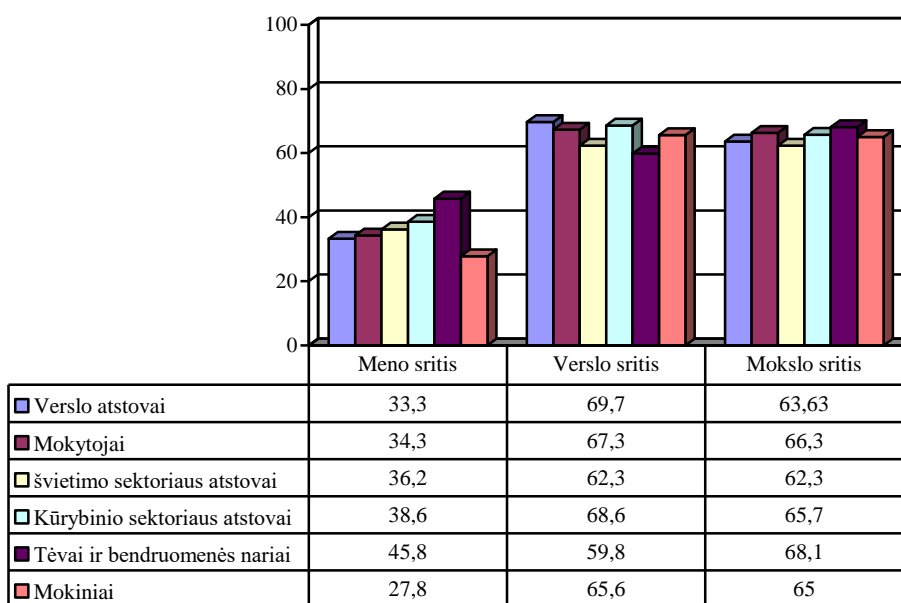
2.9.10.pav. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant lakios vaizduotės kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse

Respondentai lakios vaizduotės svarbą dažniau priskyrė menų nei mokslo ar verslo sritims. Mokiniai rečiau nei kūrybinio sektoriaus atstovai ir tėvai bei vietos bendruomenės nariai ir mokytojai priskyrė lakią vaizduotę mokslo srityje ($\chi^2 - 74,493$, $p-000$).

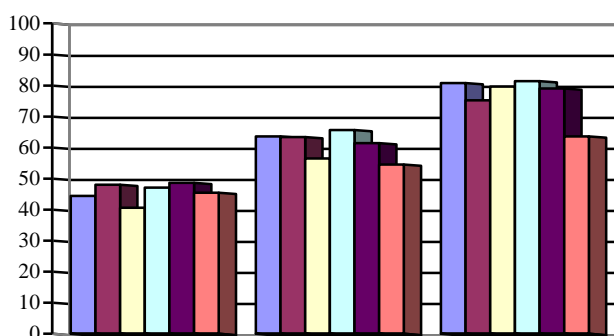
2.9.11 pav.. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant mąstymo lankstumo kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse

Mąstymo lankstumo savybę kiek dažniau vertino verslo srityje, nors nemažiau ji svarbi ir mokslo srityje (žr. 2.9.11 pav.)

2.9.12. *Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant išvalgumo kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse*

Išvalgumas kaip asmenybės savybė, respondentų nuomone, svarbi verslo ir mokslo srityje. Tėvai dažniau nei mokiniai priskyrė šią savybę kaip svarbiausią menų srityje ($\chi^2 = 32,313$, $p=000$).

	Meno sritis	Verslo sritis	Mokslo sritis
■ Verslo atstovai	44,4	63,6	80,8
■ Mokytojai	48	63,4	75,2
■ švietimo sektoriaus atstovai	40,6	56,5	79,7
■ Kūrybinio sektoriaus atstovai	47,1	65,7	81,4
■ Tėvai ir bendruomenės nariai	48,7	61,4	79
■ Mokiniai	45,5	54,5	63,6

2.9.13. *pav. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atstovų atsakymų procentinis pasiskirstymas vertinant atkaklumo kaip asmenybės savybės svarbą menų, verslo ir mokslo srityse*

Atkaklumas kaip asmenybės savybė dažniausiai respondentų priskiriama mokslo nei menų ar verslo sričiai (žr. 2.9.13. pav.).

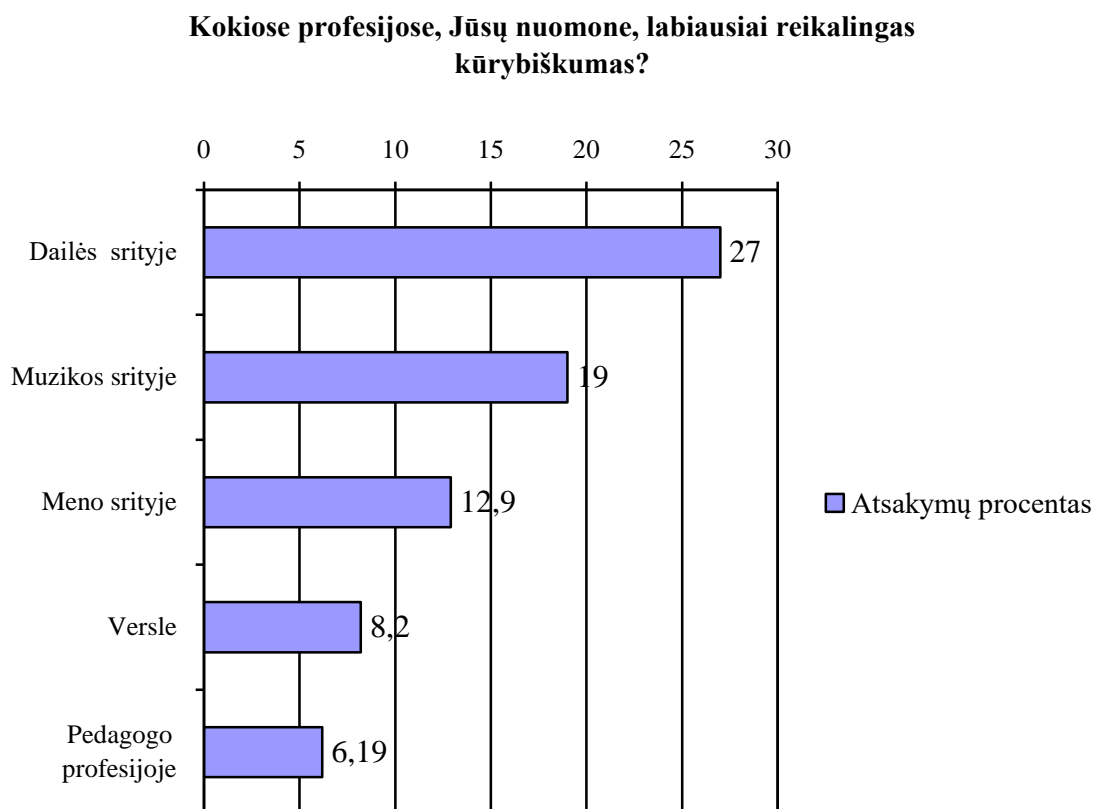
Apibendrinant pateiktus duomenis, nustatyta, kad mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų bei tėvų ir bendruomenės narių požiūriu, laki vaizduotė – viena iš svarbiausių savybių menų srityje. Taip pat atvirumas naujoms idėjoms ir naujai patirčiai, nepriklausomumas, mąstymo originalumas ir netradiciškumas, nepakantumas apibrėžtumui, taisyklėms taip pat respondentų minimos kaip vienos iš svarbiausių asmenybės savybių menų srityje.

Verslo sričiai respondentai dažniausiai priskiria tokias savybes drąsą (nebijojimą rizikuoti, suklysti, siekimą įveikti kliūtis ir pan.) gebėjimą bendradarbiauti (gebėjimą dirbti su kitais, dalinimasis idėjomis ir pan.), didelę vidinę motyvaciją (bei mąstymo lankstumą (gebėjimą kurti įvairias idėjas, greitai keisti minčių kryptį)).

Mokslo sričiai- daugiausiai tokias asmenybės savybes kaip smalsumas (stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų). aukštus intelektualinius gebėjimus, išvalgumą (gebėjimą išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.) bei atkaklumą (savo įgūdžių tobulinimą, gebėjimą ilgai, sunkiai ir susitelkusiai dirbti).

2.10. Profesijos ir kūrybiškumo raiška

Tyrimo dalyvavusių mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių buvo prašoma parašyti, kokiose profesijose, jų nuomone, labiausiai reikalingas kūrybiškumas. Respondentų daugiausiai minimų atsakymų pasiskirstymas procentais atsakymų mažėjimo tvarka pateikiamas 2.10.1 paveikslėlyje

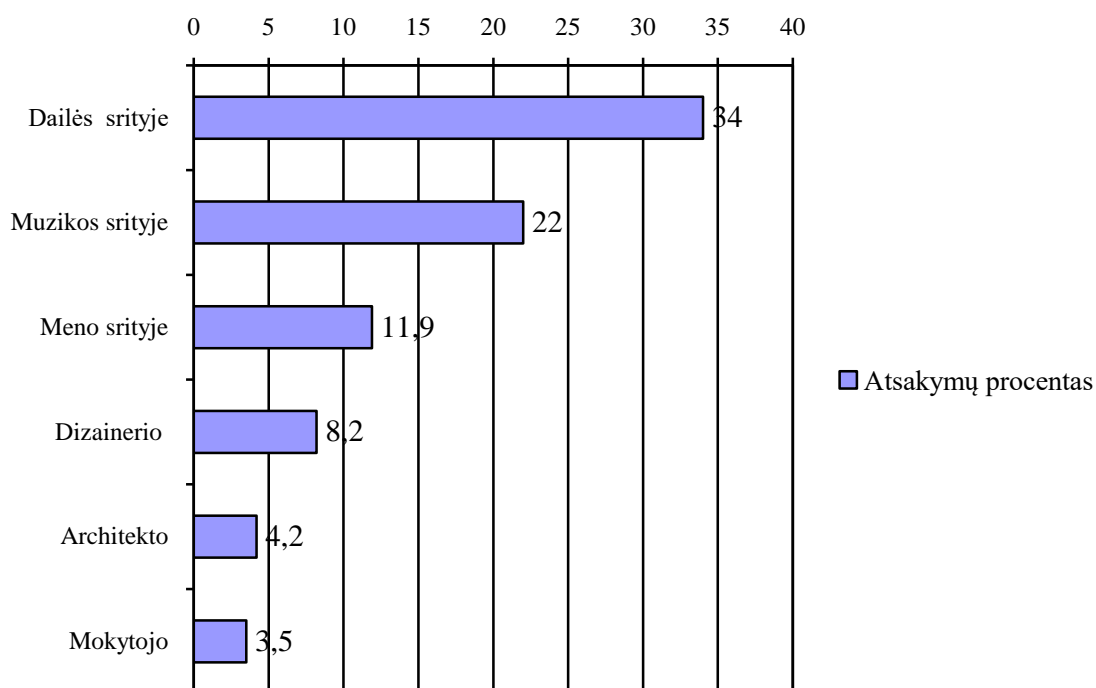
2.10.1 pav. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas.

2.10.1 pav. pateikti duomenys rodo, kad dažniausiai (27 proc. pateiktų atsakymų) respondentai mini su dailės sritimi susijusias profesijas t.y. dailininkas, dailės dėstytojas, dekoratorius, tapytojas ir pan. Toliau pagal atsakymų dažnumą (19 proc. pateiktų atsakymų) seka su muzika susijusios profesijos t.y. muzikos kūrėjai ir muzikos atlikėjai. Dalis respondentų atsakymų (12,6 proc.) įvardinami kaip profesijos meno srityje neišskiriant konkrečių profesijų. Respondentai taip pat mini tokias profesijas kaip architektas, amatininkas, dizaineris, stilistas, rašytojas, skulptorius, režisierius, aktorius ir pan. Dalis respondentų savo atsakymuose (8.2 proc.) mini verslo sritį, 6,19 proc. atsakymų pažymima, kad pedagogo profesija taip pat reikalauja kūrybiškumo.

Dalyje (5,5 proc. pateiktų atsakymų) respondentai nurodo, kad kūrybiškumas reikalingas daugelyje profesijų ir išskirti labiausiai reikalaujančių profesijų negalima. Pvz. : „daugelyje reikia kūrybiškumo nuo to priklausys sėkmė atitinkamai atlygis“, „manyčiau visose, nes kiekviena profesija reikalauja naujų idėjų, minčių“, „reikalingas kūrybiškumas, galbūt daugelyje sričių, labiausiai meniškose profesijose, versle, mokslinėje veikloje“, „visos profesijos savaip reikalauja“, „mano manymu, kūrybiškumas reikalingas visose profesijose, galbūt vienose labiau, kitose mažiau, bet vis tiek reikalingas“, „negalime išskirti kelių profesijų, jų yra begalė, nuo mėsinių iki botanikų, kiekvienas kitaip supranta meną, todėl ir negalime atskirti profesijų kūrybiškumo“, „manau, kad kūrybiškumas labiausiai reikalingas visose profesijose, nes be jo žmonės lieka išprausti į sovietmečio rėmus, neįstengia atsikvėpti po sunkių darbų, o tie darbai dažnai jiems neteikia jokių kūrybiškų idėjų ir žmogaus entuziazmas tiesiog būna jame pačiame ir negali būti panaudotas pagal paskirtį“ ir pan.

Mokinių taip pat buvo prašoma parašyti, kokiose profesijose, jų nuomone, labiausiai reikalingas kūrybiškumas. Mokinių atsakymų pasiskirstymas procentais mažėjimo tvarka pateikiamas 2.10.2 paveikslėlyje

Kokios profesijose, Tavo nuomone, labiausiai reikalingas kūrybiškumas?

2.10 2 pav. Mokinių atsakymų procentinis pasiskirstymas

Mokiniai kaip ir suaugusieji dažniausiai su kūrybiškumu sieja dailės sritį (34 proc. pateiktų atsakymų). Toliau pagal atsakymų dažnumą taip pat seka su muzika susijusios profesijos (22,6 proc. pateiktų atsakymų). 11,9 proc. pateiktų atsakymų įvardijami kaip profesijos, susijusios su meno/ menų sritimi. Pvz.: „meno srityse, nes ten reikia mokėti

meniškai, kūrybiškai viską atskleisti‘, „manau, kad menų sričiai, nes reikia kurti pvz. skulptūras, paveikslus“, „mene, nes reikia daug vaizduotės, idėjų“, „menininkui, dizaineriui, nes jų darbe reikia mokėti pvz. daiktus išdėlioti taip, kad atrodytu gražiai“, „meno srity reikalinga, rašytojams, kadangi be kūrybiškumo nebus naujų, įdomių idėjų“, „visose profesijose susijusiose su menu“ ir pan.

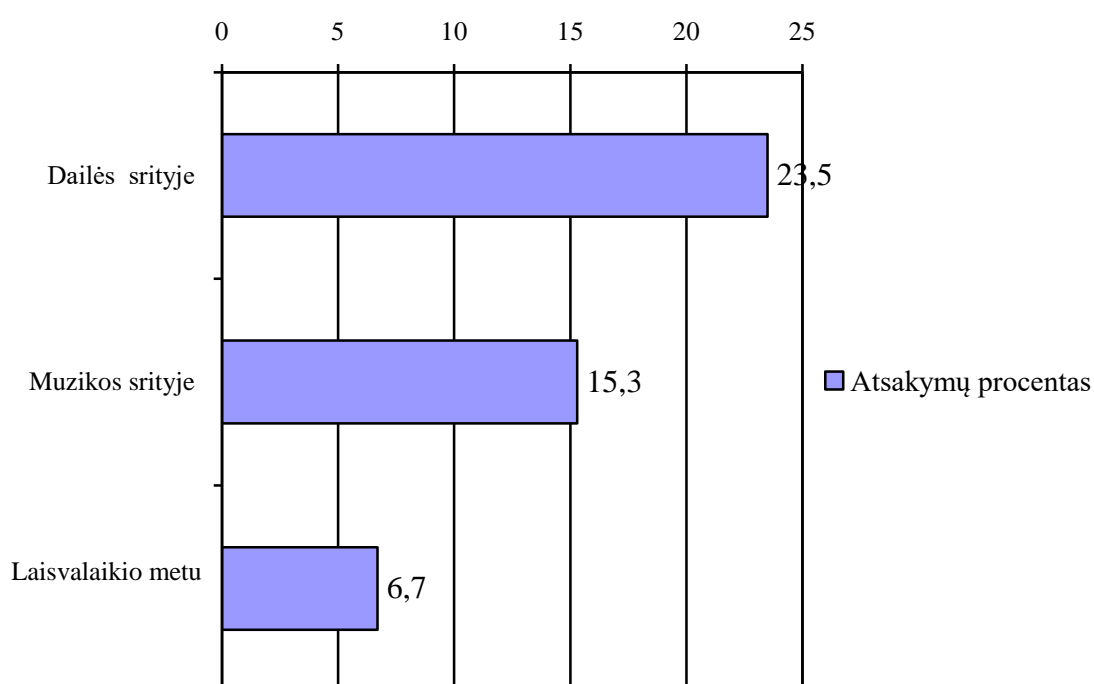
Taip pat mokiniai dažnai mini ir dizainerio (8,2 proc.) ir mokytojo (3,5 proc.) profesijas. Mokiniai taip pat kaip ir suaugusieji respondentai mini, kad kūrybiškumas reikalingas daugelyje profesijų. Pvz.: *„visose profesijose privalai būti originalus“, „visose reikia šiek tiek kūrybiškumo ir visai nesvarbu, ką dirbi, nes net paties darbo plano sudarymas ir įgyvendinimas reikalauja kūrybiškumo“, „visose susijusiose su protiniu darbu“, „net būdamas kontrolierius gali mąstyti ir dirbti efektyviau, greičiau, linksmiau“, „visose, išskyrus tas, kuriose tu neprogresuoji, pavyzdžiui šiukšlių išvežiotaju ar paštininku dirbant“, „visose, nes kūrybiškumas, tai ir gebėjimas savarankiškai mąstyti ir stereotipų laužymas“, „visuose vis tiek žmonės kuria“, „vadyba, verslas, dailė, muzika-kūryba reiškiamas visur“ ir pan.*

Apibendrinant respondentų atsakymus, galima būtų teigti, kad labiausiai su kūrybiškumu susijusios profesijos, jų nuomone, yra susijusios su dailės sritimi (dailininkas, dailės dėstytojas, dekoratorius, tapytojas ir pan.) (27 proc. atsakymų). Toliau pagal atsakymų dažnumą (19 proc. pateiktų atsakymų) seka su muzika susijusios profesijos t.y. muzikos kūrėjai ir muzikos atlikėjai. Mokiniai, kaip ir suaugusieji, dažniausiai su kūrybiškumu sieja dailės sritį (34 proc. pateiktų atsakymų). Toliau pagal atsakymų dažnumą taip pat seka su muzika susijusios profesijos (22,6 proc. pateiktų atsakymų). 11,9 proc. pateiktų atsakymų įvardijami kaip profesijos, susijusios su meno/menų sritimi. Taip pat mokiniai dažnai mini ir dizainerio (8,2 proc.) ir mokytojo (3,5 proc.) profesijas. Mokiniai taip pat kaip ir suaugusieji respondentai mini, kad kūrybiškumas reikalingas daugelyje profesijų arba kūrybiškumas reikalingas visose profesijose.

2.11. Kūrybiškumo raiška laisvalaikio veikloje

Kartu su labiausiai kūrybiškumo reikalaujančiomis profesijomis respondentų buvo prašoma nurodyti, kokiose laisvalaikio veiklose labiausiai reikalingas kūrybiškumas. Mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovai, tėvų ir vietos bendruomenės narių atsakymų pasiskirstymas procentais mažėjimo tvarka pateikiamas 2.11.1 paveikslyje.

Kokiose laisvalaikio veiklose, Jūsų nuomone, labiausiai pasireiškia kūrybiškumas?

2.11.1 pav. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas.

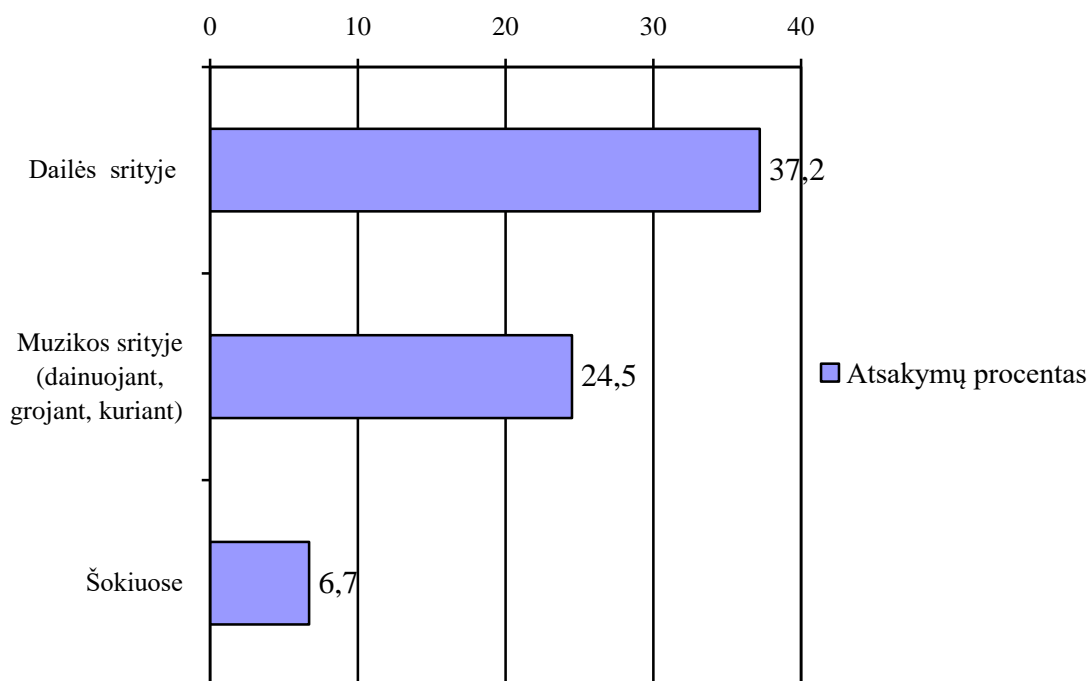
Dažniausiai su kūrybiškumu siejamos ne tik profesijos, bet ir respondentų minimos laisvalaikio veiklos, tokios kaip užsiėmimai susiję su dailės sritimi (23,5 proc. pateiktų atsakymų) t.y. piešimas, tapyba ir pan. bei muzikos sritys (18,3 proc. pateikti atsakymai).

Respondentai taip pat mini pačią laisvalaikio veiklą (6,7 proc.) kaip reikalaujančią kūrybiškumo. Pvz.: „laisvalaikio planavimas žmonių grupėje, sporto srityje, „laisvalaikio praleidimas“, „laisvalaikio turiu labai ne daug tai vien per jį kažką turiningo nuveikti ir jį suplanuoti reikia kūrybiškai“, „laisvalaikis su vaikais, atostogos - bendravimas, namų gražinimas ir atnaujinimas“, „laisvalaikis, kuris su kūryba: dailė, menas ir panašiai“,

„laisvalaikiu su šeima bei draugais stengiamės vis kažką sugalvoti įdomaus, kad nebūtų nuobodu- tam reikia kūrybiškumo“ ir pan.,

Mokinių taip pat buvo prašoma parašyti, kokiose laisvalaikio veiklose, jų nuomone, labiausiai reikalingas kūrybiškumas. Mokinių atsakymų pasiskirstymas procentais mažėjimo tvarka pateikiamas 2.11.2 paveikslėlyje.

Kokiose laisvalaikio veiklose, Tavo nuomone, labiausiai pasireiškia kūrybiškumas?

2.11.2. pav. Mokinių daugiausiai minimų atsakymų pasiskirstymas procentais

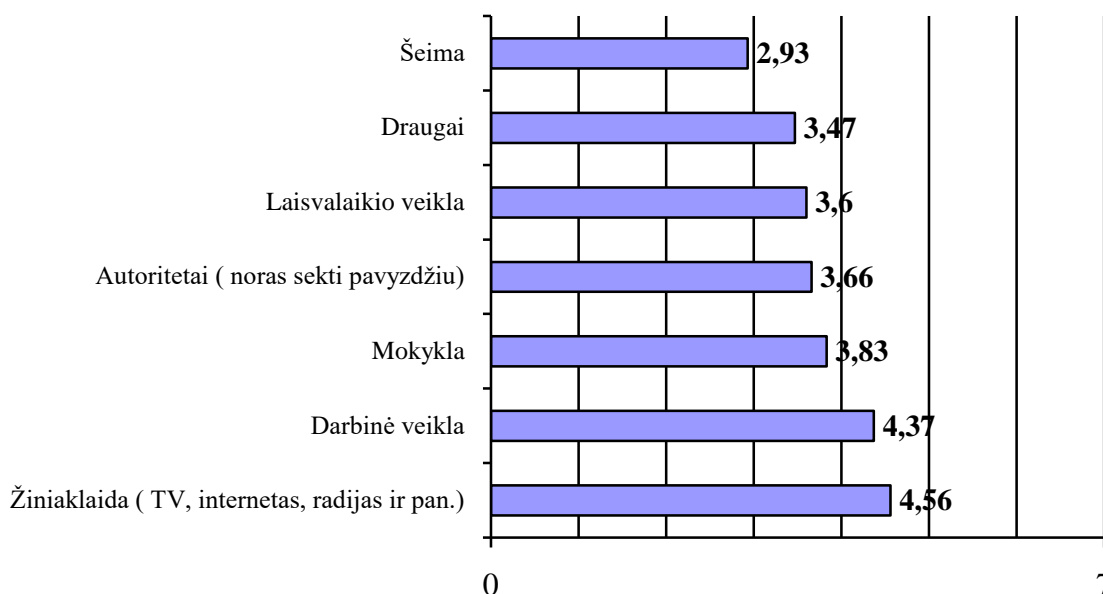
Mokinių, kaip ir kitų respondentų nuomone, daugiausiai su kūrybiškumu siejamos veiklos, susijusios su piešimu, tapyba (37,2 proc.) bei muzika (24,5 proc.). Pvz.: „piešime, nes ten reikia daugiausiai kūrybiškumo“, „piešimas, muzikavimas, kūrimas raštu, šios veiklos reikalauja visiškai laisvo ir neapriboto mąstymo“, „muzikoje, dailėje, būna būreliuose, fotografų susirinkimuose, šokio studijose“, „muzikuojant, piešiant ką nors sau įsivaizduojant“. ..Muzikoje, dailėje, būna būreliuose, fotografų susirinkimuose, šokio studijose“, „grojime su gitara, grojant galima improvizuoti“, „menuose, muzikoje ir pan.“

Apibendrinant respondentų atsakymus, galima būtų teigti, kad labiausiai su kūrybiškumu susijusios laisvalaikio veiklos, jų nuomone, yra susijusios su dailės (23,5 proc. pateiktų atsakymų) t.y. piešimas, tapyba ir pan. bei muzikos (18,3 proc. pateikti atsakymai) sritimis. Respondentai taip pat mini pačią laisvalaikio veiklą (6,7 proc.) kaip reikalaujančią kūrybiškumo. Mokinių kaip ir kitų respondentų nuomone, daugiausiai su kūrybiškumu siejamos veiklos, susijusios su piešimu, tapyba (37,2 proc.) bei muzika (24,5 proc.).

2.12. Kas labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą?

Respondentų, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių buvo prašoma pažymėti, kas jų nuomone, labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą. Respondentams buvo pateikti 7 veiksniai ir buvo prašoma sunumeruoti visus atsakymo variantus svarbumo tvarka, kur – turi didžiausią įtaką, 2 – mažiau svarbus ir t.t.). Respondentų vertinimo vidurkiai įtakos mažėjimo tvarka pateikiami 2.12.1 paveikslėlyje.

Kas, Jūsų nuomone, labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą?

■ Vertinimo balo vidurkis (kur 1- turi didžiausią įtaką, 2- mažesnę ir t.t.)

2.12.1 pav. Veiksmų, labiausiai ugdančių ir skatinančių kūrybiškumą, vertinimo vidurkiai respondentų požiūriu.

Labiausiai respondentų nuomone, kūrybiškumą ugdo ir skatina šeima, draugai ir laisvalaikio veikla, o mažiausiai – žiniasklaida ir darbinė veikla. Respondentų atsakymai nepriklauso nuo jų lyties ir jų darbinės padėties. Dirbantieji privačiame sektoriuje didesnę svarbą ir įtaką priskiria autoritetams ($\chi^2 - 24,340$, $p - 0007$) ir draugams ($\chi^2 - 17,470$, $p - 000$), o dirbantieji valstybiniame sektoriuje – šeimai ($\chi^2 - 6,183$, $p - 013$), mokyklai ($\chi^2 - 23,996$, $p - 000$), darbinei veiklai ($\chi^2 - 7,926$, $p - 005$) ir laisvalaikiui ($\chi^2 - 9,565$, $p - 0,002$).

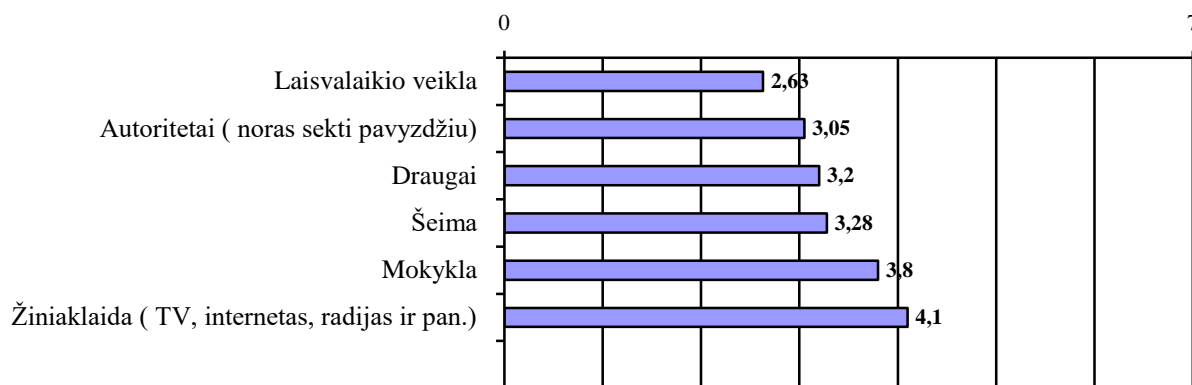
Jaunesni amžiumi (iki 18 m.) respondentai didesnę įtaką skyrė laisvalaikio veiklai ($\chi^2 - 78,751$, $p - 000$), žiniasklaidai ir autoritetams ($\chi^2 - 42,664$, $p - 000$) nei jaunesnio (18-29 m.) bei vidutinio amžiaus (30-49 m.) respondentai. Jauni (18-29 m.) respondentai didesnę įtaką

priskyrė šeimai ($\chi^2 - 34,246$, $p - 000$), o vyriausieji (50 m. ir daugiau) – darbinei veiklai ($\chi^2 - 12,896$, $p - 000$) nei jauniausieji respondentai (iki 18 m. amžiaus).

Įgiję pradinį - vidurinį bei aukštąjį išsilavinimą labiau nei įgiję aukštesnįjį išsilavinimą vertina mokyklos ($\chi^2 - 16,734$ $p - 000$), respondentai su aukštuoju ir aukštesniuoju išsilavinimu labiau nei įgiję tik vidurinį išsilavinimą vertina žiniasklaidą ($\chi^2 - 13,518$ $p - 001$), o įgiję pradinį - vidurinį išsilavinimą labiau nei įgiję aukštąjį išsilavinimą-darbinę veiklą ($\chi^2 - 13,069$ $p - 0011$, vertina šių veiksnių įtaką ugdant ir skatinant kūrybiškumą. Gaunantys dideles pajamas labiau nei gaunantys mažas ar vidutines pajamas laisvalaikio veiklą vertina kaip svarbesnį ($\chi^2 - 6,885$, $p - 032$) veiksnių ugdant kūrybiškumą.

Mokinių taip pat buvo prašoma pažymėti, kas jų nuomone, labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą? Mokinių veiksnių vertinimo balų vidurkiai išdėstyti įtakos mažėjimo tvarka pateikiami 2.12.2 paveikslėlyje.

Kas, Tavo nuomone, labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą?

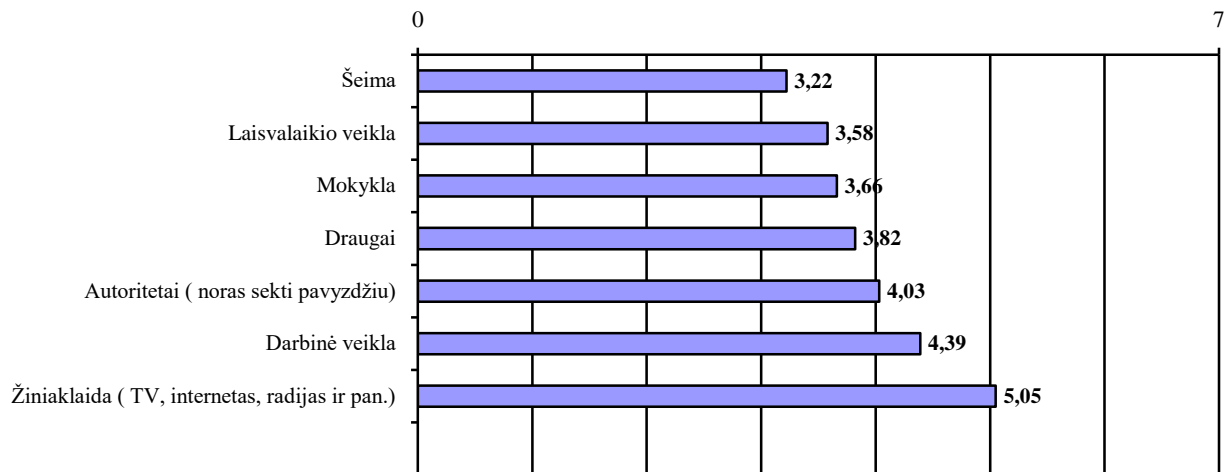
■ Vertinimo balo vidurkis, kur 1- turi didžiausią įtaką , 2- mažesnę ir t.t.)

2.12.2 pav. Veiksnių, labiausiai ugdančių ir skatinančių kūrybiškumą, vertinimo vidurkiai mokinių požiūriu.

Palyginus mokinių atsakymus pagal lytį, merginos labiau nei vaikinai vertina mokyklą ($\chi^2 - 7,878$, $p - 005$), o vaikinai labiau nei merginos laisvalaikį ($\chi^2 - 5,186$, $p - 023$), kaip veiksnius skatinančius ir ugdančius kūrybiškumą.

Mokytojų veiksnių vertinimo balų vidurkiai išdėstyti įtakos mažėjimo tvarka pateikiami 2.12.3 paveikslėlyje.

Kas, Jūsų nuomone, labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą?

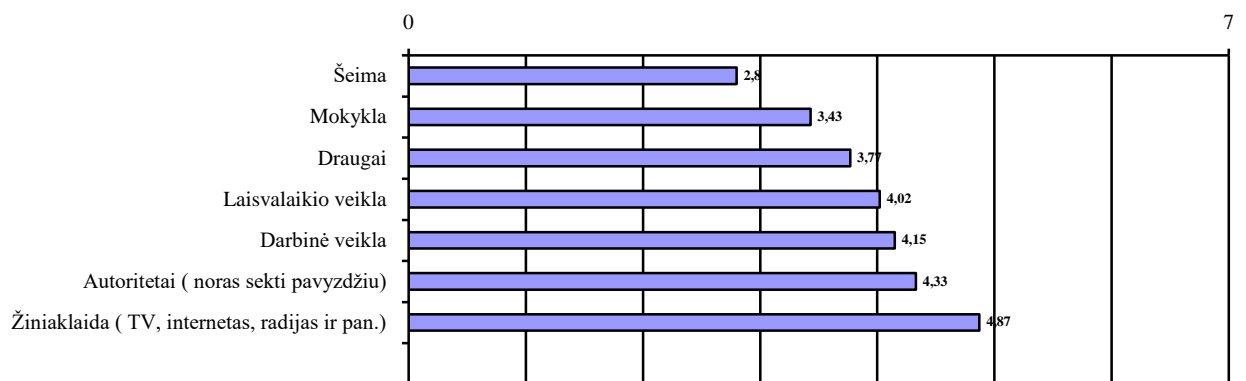
■ Vertinimo balo vidurkis, kur 1- turi didžiausią įtaką , 2- mažesnę ir t.t.)

2.12.3 pav. Veiksnių, labiausiai ugdančių ir skatinančių kūrybiškumą, vertinimo vidurkiai mokytojų požiūriu.

Mokytojų požiūriu labiausiai kūrybiškumą ugdo šeima ir laisvalaikio veikla bei mokykla, mažiausiai – žiniasklaida (TV, internetas, radijas ir pan.)

Švietimo sektoriaus atstovų veiksmų išdėstymas veiksmų įtakos mažėjimo tvarka pateikiamas 2.12.4 paveikslėlyje.

Kas, Jūsų nuomone, labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą?

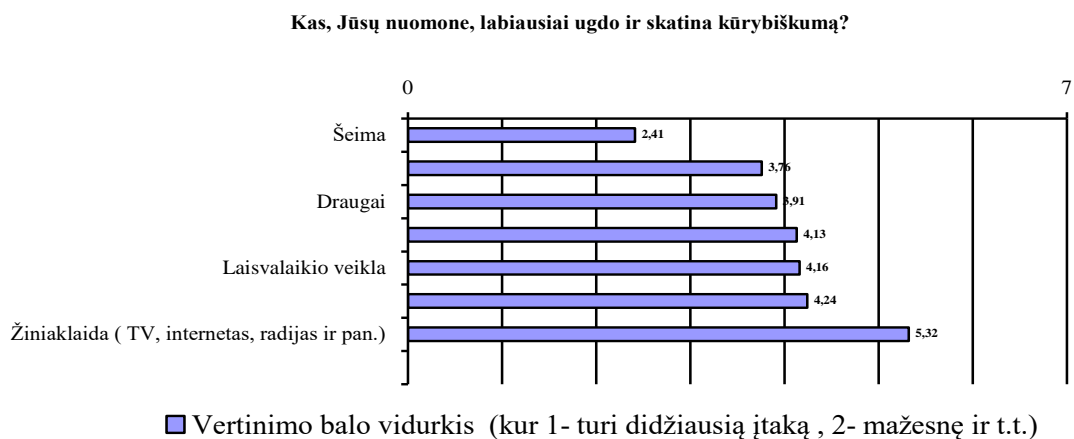

■ Vertinimo balo vidurkis (kur 1- turi didžiausią įtaką , 2- mažesnę ir t.t.)

2.12.4 pav. Veiksnių, labiausiai ugdančių ir skatinančių kūrybiškumą, vertinimo vidurkiai švietimo sektoriaus atstovų požiūriu.

Švietimo sektoriaus atstovų požiūriu labiausiai kūrybiškumą ugdo šeima, mokykla ir draugai, o mažiausiai, kaip ir mokytojų požiūriu, žiniasklaida (TV, internetas, radijas ir pan.)

Kūrybinio sektoriaus atstovų veiksmų išdėstymas veiksmų svarbos mažėjimo tvarka pateikiamas 2.12.5 paveikslėlyje.

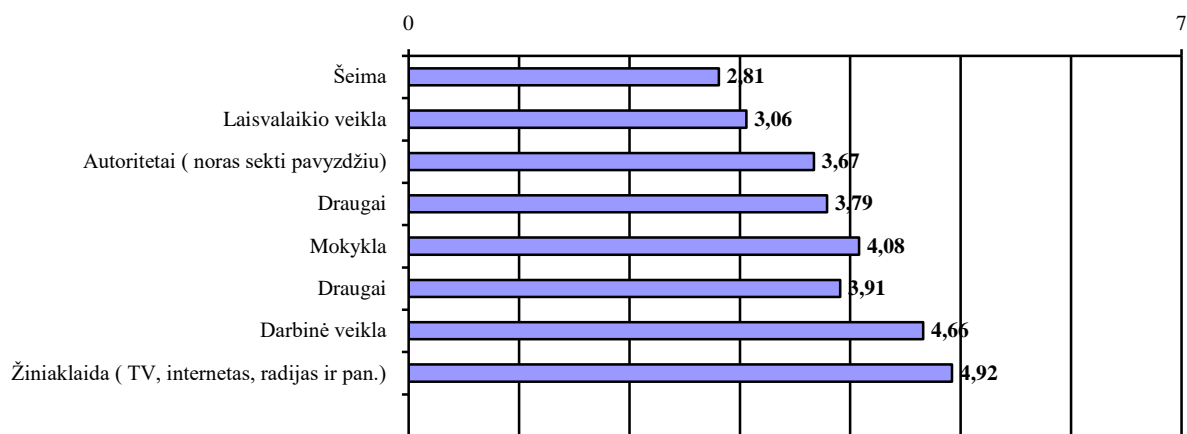

2.12.5 pav. Veiksmų, labiausiai ugdančių ir skatinančių kūrybiškumą, vertinimo vidurkiai kūrybinio sektoriaus atstovų požiūriu.

Kūrybinio sektoriaus atstovų požiūriu labiausiai kūrybiškumą ugdo šeima, mokykla ir draugai, o mažiausiai, kaip ir kitų respondentų požiūriu - žiniasklaida (TV, internetas, radijas ir pan.)

Verslo sektoriaus atstovų veiksmų išdėstymas veiksmų įtakos mažėjimo tvarka pateikiamas 2.12.6. paveikslėlyje.

Kas, Jūsų nuomone, labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą?

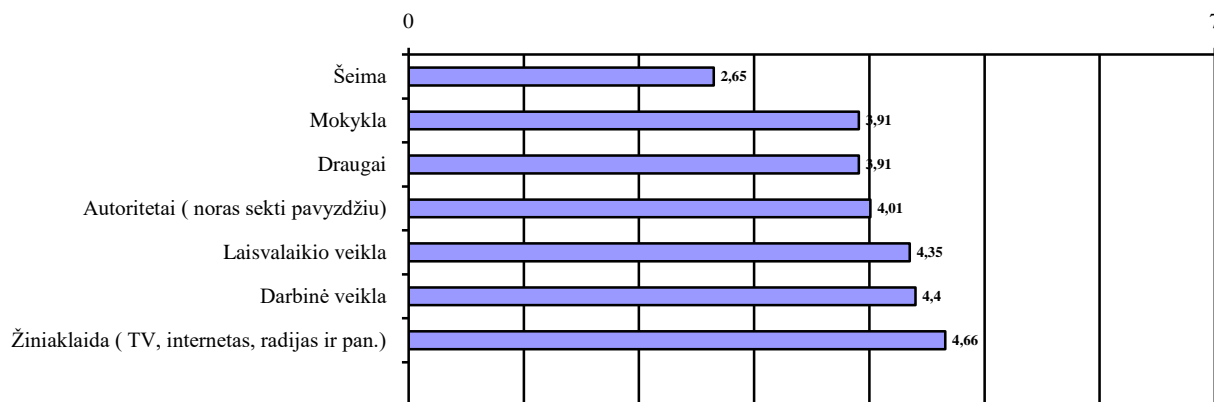

■ Vertinimo balo vidurkis (kur 1- turi didžiausią įtaką , 2- mažesnę ir t.t.)

2.12.6 pav. Veiksnių, labiausiai ugdančių ir skatinančių kūrybiškumą, vertinimo vidurkiai verslo sektoriaus atstovų požiūriu.

Verslo sektoriaus atstovų nuomone, labiausiai kūrybiškumą ugdo ir skatina – šeima, laisvalaikio veikla ir autoritetai. Tėvų ir vietos bendruomenės narių veiksmų išdėstymas veiksmų svarbos mažėjimo tvarka pateikiamas 2.12.7 paveikslėlyje.

Kas, Jūsų nuomone, labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą?

■ Vertinimo balo vidurkis (kur 1- turi didžiausią įtaką , 2- mažesnę ir t.t.)

2.12.7 pav. Veiksnių, labiausiai ugdančių ir skatinančių kūrybiškumą, vertinimo vidurkiai tėvų ir vietos bendruomenės narių požiūriu.

Tėvų ir vietos bendruomenės narių požiūriu labiausiai kūrybiškumą ugdo šeima, mokykla ir draugai, o mažiausiai, kaip ir daugelio kitų respondentų požiūriu-mažiausiai žiniasklaida (TV, internetas, radijas ir pan.)

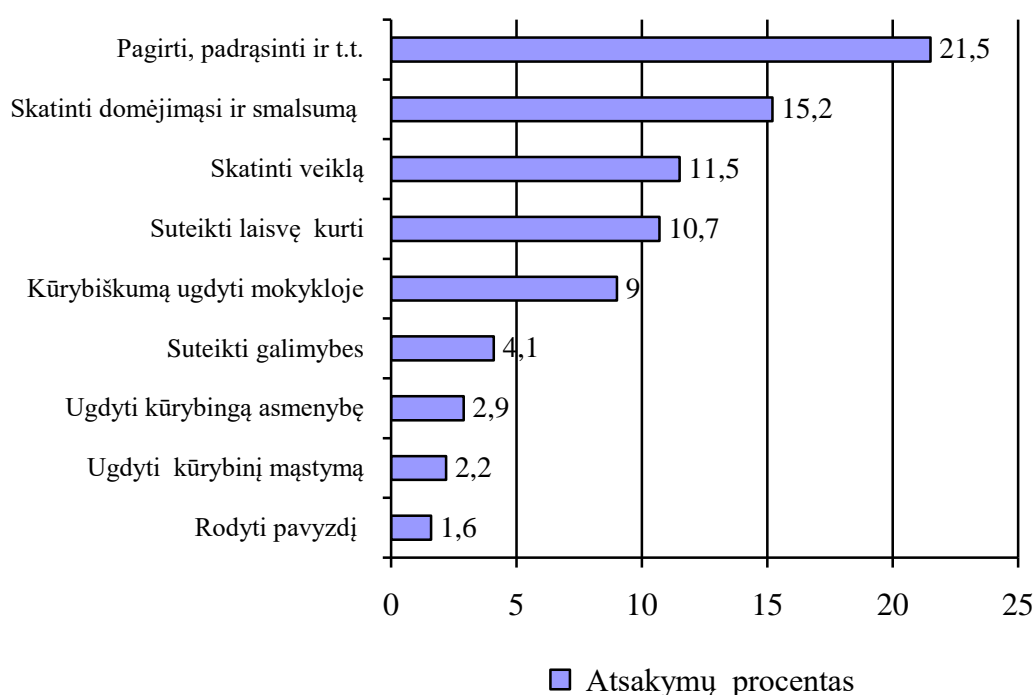
Palyginus respondentų atsakymus pagal tyrimo grupes, nustatyta, kad kūrybinio sektoriaus atstovai tėvai ir bendruomenės nariai labiau nei mokiniai vertina šeimos kaip kūrybiškumo skatinimo ir ugdymo veiksnį ($\chi^2 -37,204$, $p-000$). Mokiniai, verslo atstovai ir mokytojai labiau laisvalaikio įtaką vertina nei tėvai ir bendruomenės nariai ($\chi^2 -181,024$, $p-0,000$). Mokiniai žiniasklaidos ir autoritetų įtaką vertina labiau nei mokytojai, švietimo ir kūrybinio sektoriaus atstovai, tėvai ir vietos bendruomenės nariai ($\chi^2 -50,557$, $p-000$) ($\chi^2 -60,372$, $p-0,000$).

Apibendrinant gautus duomenis, nustatyta, kad respondentų nuomone, labiausiai kūrybiškumą ugdo ir skatina šeima, draugai ir laisvalaikio veikla, o mažiausiai – žiniasklaida ir darbinė veikla. Mokytojų ir švietimo sektoriaus atstovų požiūriu labiausiai kūrybiškumą ugdo šeima ir laisvalaikio veikla bei mokykla, verslo sektoriaus atstovų nuomone- – šeima, laisvalaikio veikla ir autoritetai, o mažiausiai visų respondentų nuomone, kūrybiškumą skatina ir ugdo žiniasklaida (TV, internetas, radijas ir pan.)

2.13. Kaip reikėtų ugdyti kūrybiškumą?

Respondentų, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų bei tėvų ir bendruomenės narių, buvo prašoma parašyti, kaip jų nuomone, reikėtų ugdyti kūrybiškumą. Respondentų atsakymus galima suskirstyti į 9 kategorijas. Respondentų atsakymų patekusių į tam tikras atsakymų kategorijas procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.13.1 paveikslėlyje.

Kaip, Jūsų nuomone, reikėtų ugdyti ir skatinti kūrybiškumą?

2.13.1 pav. Kūrybiškumo skatinimas respondentų požiūriu. Atsakymų procentinis pasiskirstymas

Daugiausiai (21,5 proc. pateiktų atsakymų) patenka į kategoriją, kuri apima kūrybiškumo skatinimą **pagiriant, palaikant, padrašinant**. Respondentų nuomone, kūrybiškumą reikėtų ugdyti, pvz.: „pagyrimais, teigiamais įvertinimais“, „girti, skatinti“, „jei kalbant apie vaikus, nors gal tai tinka ir suaugusiems- geriausia padėka ir paskatinimas yra darbų paviešinimas“, „jei mokykloje, tai padidinti pažymį už originalų problemos sprendimą“, „padėkoti ir įvertinti“, „pasidžiaugti kartu“, „svarbiausia neslopinti kūrybiškumo, o pastebėti, padrašinti ir įvertinti“, „šeima turi palaikyti ir skatinti vaiką, kad šis siektų įgyvendinti savo norus, laisvę veikloje“ ir pan..

Antroji daugiausiai atsakymų apimanti kategorija – **tai skatinti domėjimąsi ir smalsumą** (15,2 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „atitraukti žmones nuo kompiuterio ar

televizijos“, „žiūrėti viską, aktyviai domėtis viskuo, skatinti smalsumą, atvirumą“, „reikia domėtis menu, stengtis kurti savo malonumui“, „versti domėtis viskuo, būti lanksčiam visom idėjom“, „būti aktyviems, domėtis viskuo“, „daryti tam tikras užduotis, domėtis viskuo“, „būti dėmesingam, kantriam, vaikui sudaryti sąlygas domėtis skirtingomis veiklomis“, „domėtis aplinka“, „domėtis kūrybine veikla“, „domėtis literatūra, lankyti kursus, seminarus“, „domėtis menu, skaityti, lankyti parodas, teatrus bendrauti su žmonėmis, stebėti aplinką“, „domėtis naujienomis, istorija, skaityti daug knygų“, skatinti domėjimąsi, suteikti žinių“;

Kūrybiškumą ugdyti ir skatinti, respondentų nuomone, galima ir **skatinant atlikti tam tikras veiklas** (11,5 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „dažniau leisti pasireikšti, skatinti įvairias veiklas ir panašiai vaikystėje įgyti kuo daugiau įvairių patirčių“, „nuo gimimo reikia skatinti užsiimti įvairiomis veiklomis“, „dažniau leisti pasireikšti, skatinti įvairias veiklas“, „rengti dailės būrelius ar susibūrimus“, „rengti daugiau užklasinės veiklos, kurioje būtų propaguojamos įvairios meno šakos“, „rengti edukacines programas, konkursus (su gerais prizais) vaikus taip motyvuoti“, „labiau remti popamokinę ir kultūrinę veiklą“, „lankytis meno galerijose, teatruose, spektakliuose, skaityti daug knygų ir žurnalų“, „ugdyti įvairių sričių būreliuose, muzikos, meno mokyklose, skatinti, šeimoje, mokykloje, pamokose“, „vaikų ir jaunimo kūrybiškumą ugdyti ir skatinti reikia jiems sudaryti tam sąlygas, padėti finansiškai ir materiališkai, negailėti pagyrimų, diplomų, padėkos raštų ir t.t.“, „skatinti organizuoti renginius, išvykas“, „skatinti smalsumą, originalumą, vaizduotę, savarankiškumą“ ir pan.

Nemažiau svarbu ugdant ir skatinant kūrybiškumą **suteikti laisvę kurti** (10,7 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: „daugiau laisvės rengiant ką nors“, „daugiau veiklos, kuri nėra užspausta į rėmus“, „leisti būti savarankiškiems, kuo daugiau saviraiškos“, „leisti kuo daugiau savarankiškai įsitraukti į kūrybinę veiklą“, „skatinti laisvai reikšti savo mintis“, „leisti laisvai reikšti savo idėjas, mokinti tai“, „leisti vaikams nuo pirmų dienų laisvai reikštis, vertinant jų kūrybą“, „neužgesinti idėjų taisyklėmis ir nurodymais“, „leisti žmonėms patiems kurti ir nesikišti į jų darbą, nesistengti juos įtalpinti į tam tikrus rėmus“, „sudaryti situaciją, kurioje žmogus nevaržomai galėtų išreikšti save“, „sukurti aplinką“, „skatinti, netrukdyti pasireikšti“, „leisti bandyti, skatinti pamėginimus, nebausti už klaidas“, „suteikti daugiau laisvių, paskatinti nebijoti atsiverti ir kurti“, „leisti žmonėms reikšti mintis, jas padėti įgyvendinti, nebijoti klysti ir nesmerkti suklydus“, „leisti nuo mažų dienų vaikui elgtis nestandartiškai“, „netrukdyti veikti, nukreipti, kad galėtų tobulėti“, „netrukdyti asmenybei reikštis, bet skatinti jo saviraišką“, „netrukdyti veikti, nukreipti, kad galėtų tobulėti“, „neužgožti kito žmogaus idėjų bei minčių, skatinti bei pritarti“, „nevaržyti kūrybiškumo, leisti išreikšti save, pastebėti sritis, kuriose jiems labiausiai sekasi "kurti" ir skatinti tai“, „reikia

duoti asmenybei daugiau laisvės, skatinti pasitikėti savo jėgomis, nesmerkti jei kartais ir nepavyktų‘; „vaikui suteikiant daugiau laisvės jo kūryboje, veikloje“ ir pan.

Dalis respondentų pažymėjo, kad **kūrybiškumą ugdyti ir skatinti reikėtų mokykloje** (9 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: *„daugiau laiko tam skiriant mokykloje, nes vėliau būna per vėlu, steigti daugiau įvairių stovyklų, rengti projektus, paskaitas, darželiuose, mokyklose skirti daugiau laiko“; „kūrybiškumo ugdymas mokyklose, ugdymą-meno, sporto, šokių, dainų ir kitų sričių veiklos, pagalba“; „mažiau „kalimo“, daugiau savarankiško darbo ne tik atsakinėjant į klausimus, projektinėje veikloje, mokymasis netradicinėse veiklose“; „mokyklose galima skatinti pažymiais kūrybingus sprendimus“; „organizuoti dirbinių parodas“; „mokyklose rengti daugiau užsiėmimų“; „mokyklose turi būti daugiau galimybių mokiniams popamokineje veikloje“; „daugiau lėšų skirti kūrybos sričiai, projektams“; „reiktų padidinti pamokų skaičių muzikos, dailės“; „vaikams skirti daugiau kūrybinių užduočių, būrelių“; „tai reikėtų ugdyti nuo darželio ir baigti mokykla“; „tai turi būti kryptinga veikla tiek šeimoje, tiek mokykloje, atitinkamai orientuotas mokymo ir ugdymo procesas, skatinti nemokamas visas meno, sporto šakas“ ir pan.*

Kūrybiškumą ugdyti ir skatinti taip pat galima:

-suteikiant galimybę (4,1 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: *„žmogus turi pirmiausia turėti daugiau galimybės ugdyti ir skatinti kūrybiškumą, nes ne visi turi laiko ir pinigų, pasirinkimo ugdyti kūrybiškumą, turi būti didesnis pasirinkimas, lankstesnis laikas, kad kiekvienam būtų prieinama“; „įtraukti į įvairias veiklas“; „Reiktų išnaudoti visas galimybes“ „reikėtų stengtis suteikti galimybę vaikui išbandyti kuo daugiau įvairių veiklų ir kai jis ras patinkančią, taps kūrybingas toje srityje“ ir pan.*

-ugdant kūrybingą asmenybę (2,9 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: *„auginti, ugdyti laisvas, savimi pasitikinčias asmenybes“; „nebijoti save išreikšti, nebijoti būti, kad ir nesuprastam, neužsidaryti savyje jeigu kas nepavyksta, išmėginti įvairias veiklas“; „svarbu tinkamai nukreipti asmenybės atskleidimą, jos ugdymą“ ir pan.*

- ugdant kūrybinį mąstymą (2,2 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: *„ugdyti nestandartinį mąstymą“; „neįstatyti vaikų vien į griežtus rėmus, o ugdyti jų mąstymą, stengtis išmokyti vaikus mokytis, galbūt, jei yra galimybės mokyti vaikus įvairesnėje aplinkoje, informuoti apie įvairias naujoves ir taikyti jas mokymo procese“ ir pan.*

- rodant pavyzdį (1,6 proc. pateiktų atsakymų). Pvz.: *„stengtis parodyti, pamokyti nestereotipinio elgesio“; „tėvai turėtų būti pavyzdys savo vaikams“; „geriausia mano manymu ugdyti kūrybiškumą šeimose“; „patiems domėtis naujovėmis ir mokėti įdomiai jas perteikti, uždegti noru kurti, keisti aplinką, save patį, daiktus ir pan.“; „šeimoje ir tarp*

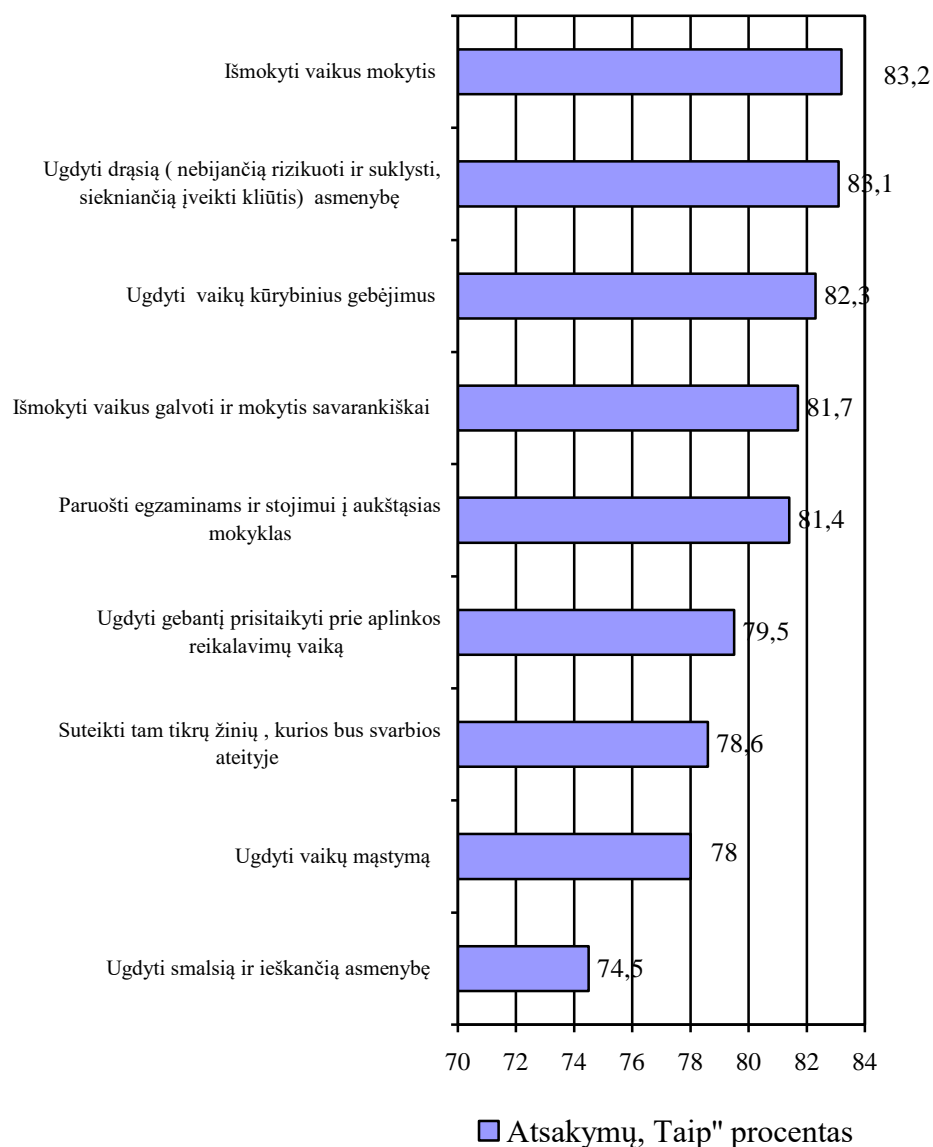
draugų gali skatinti pavyzdys, bendra veikla“, „ugdyti šeimoje vaikų mąstymą kūrybai, dalyvauti įvairiose meno veiklose (spektakliai, būreliai, parodos), skaityti“ ir pan.

Apibendrinus respondentų, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų bei tėvų ir bendruomenės narių, atsakymus ir juos suskirsčius į 9 kategorijas, nustatyta, kad daugiausiai (21,5 proc. pateiktų atsakymų) patenka į kategoriją, kuri apima kūrybiškumo skatinimą pagiriant, palaikant, padrąsinant. Antroji daugiausiai atsakymų apimanti kategorija – kūrybiškumo ugdymas skatinant domėjimąsi ir smalsumą (15,2 proc. pateiktų atsakymų). Kūrybiškumą ugdyti ir skatinti, respondentų nuomone, galima ir skatinant atlikti tam tikras veiklas (11,5 proc. pateiktų atsakymų). Nemažiau svarbu ugdant ir skatinant kūrybiškumą suteikti laisvę kurti (10,7 proc. pateiktų atsakymų). Dalis respondentų pažymėjo, kad kūrybiškumą ugdyti ir skatinti reikėtų mokykloje (9 proc. pateiktų atsakymų). Kūrybiškumą, respondentų nuomone, ugdyti ir skatinti taip pat galima suteikiant galimybę (4,1 proc. pateiktų atsakymų). ugdant kūrybišką asmenybę (2,9 proc. pateiktų atsakymų), ugdant kūrybinį mąstymą (2,2 proc. pateiktų atsakymų) bei rodant pavyzdį (1,6 proc. pateiktų atsakymų).

2.14. Šiuolaikinės mokyklos ugdymo tikslai

Respondentams mokytojams, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovams, tėvams ir vietos bendruomenės nariams buvo pateikti 9 teiginiai apie šiuolaikinės mokyklos galimus ugdymo tikslus. Respondentų buvo prašoma pažymėti labiausiai jiems tinkančius atsakymus į klausimą, „Ko, Jūsų nuomone, turėtų išmokyti vaikus šiandienos mokykla? Atsakymų procentinis pasiskirstymas mažėjimo tvarka pateikiamas 2.14.1 paveikslėlyje.

Ko, Jūsų nuomone, turėtų išmokyti vaikus šiandienos mokykla?

2.14.1 pav. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas.

Pateikti duomenys rodo, kad svarbiausi mokyklos tikslai suaugusiųjų respondentų požiūriu- išmokyti vaikus mokytis (83,2 proc.), ugdyti jų kūrybiškumą (79,6 proc.), išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai (81,7 proc.) bei ugdyti drąsą (nebijančią rizikuoti ir suklysti, siekiančią įveikti kliūtis) asmenybę (83,2 proc.).

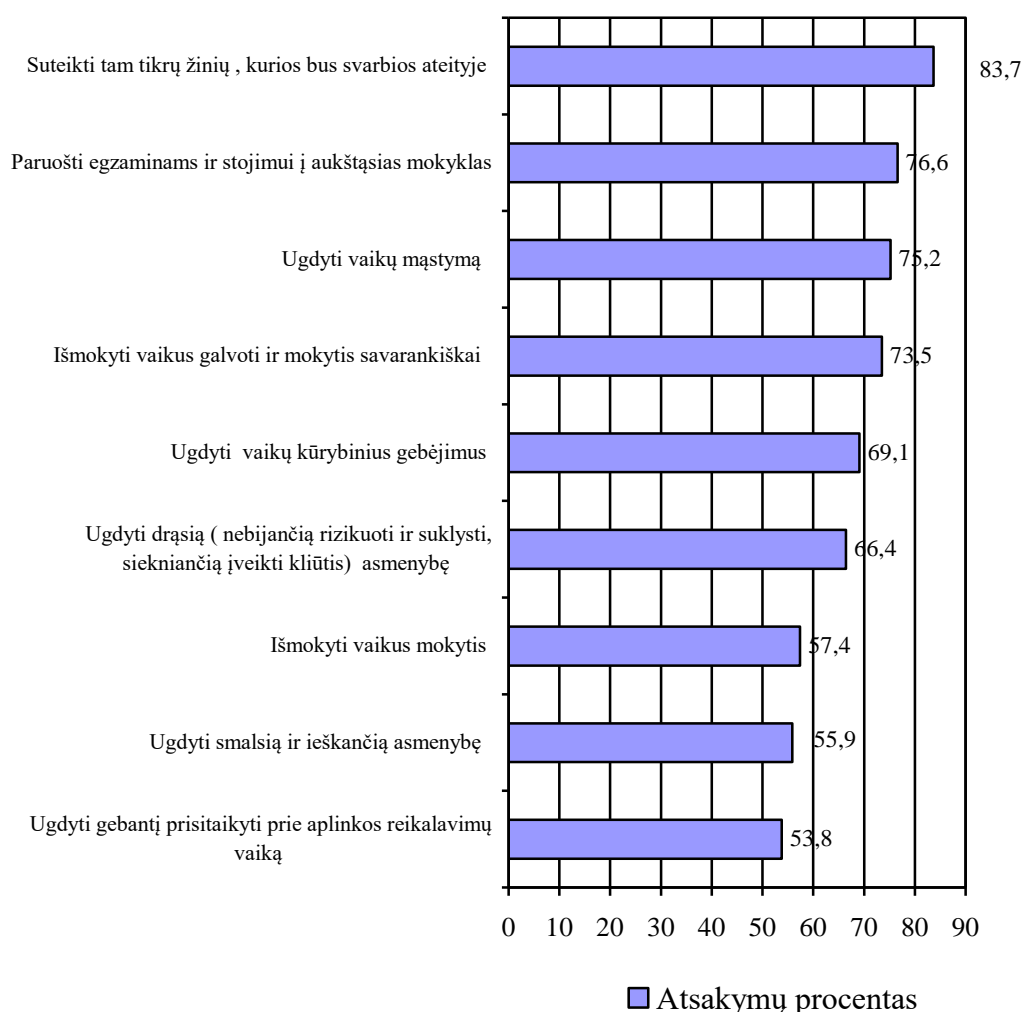
Palyginus respondentų atsakymus pagal lytį, moterys dažniau nei vyrai teigė, kad mokykla turėtų paruošti vaikus egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas, išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai ir ugdyti jų kūrybinius gebėjimus (statistinio skaičiavimo duomenys pateikiami Priede Nr. 5)

Nedirbantys respondentai dažniau nei dirbantys teigė, kad mokykla turėtų paruošti vaikus egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas ($\chi^2 = 10,782$ p= 001). Dirbantys privačiame sektoriuje dažniau nei dirbantys valstybiniame dažniau sutiko su teiginiais, kad mokykla turėtų paruošti vaikus egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas, ugdyti drąsą asmenybę, ugdyti gebantį prisitaikyti prie aplinkos žmogų bei ugdyti vaikų kūrybinius gebėjimus. (žr. Priedą Nr.5).

Gaunantys mažas pajamas respondentai rečiau nei gaunantys vidutines ir dideles pajamas teigė, kad mokykla turėtų paruošti vaikus egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas, ugdyti drąsą asmenybę ir ugdyti gebantį prisitaikyti prie aplinkos žmogų. Įgiję aukštesnįjį ir aukštąjį išsilavinimą respondentai dažniau nei įgiję pradinį- vidurinį išsilavinimą, teigia, kad mokykla, turėtų suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje bei ugdyti vaikų kūrybinius gebėjimus. Įgiję vidurinį- pradinį išsilavinimą dažniau nei įgiję aukštesnįjį išsilavinimą teigia, kad mokykla turėtų išmokyti vaikus mokytis. Jauni (18-29 m.) amžiumi respondentai dažniau nei jauniausi (iki 18 m.) bei vidutinio amžiaus (30-49) m. teigia, kad mokykla turėtų paruošti vaikus egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas bei išmokyti vaikus mokytis, galvoti ir mokytis savarankiškai, ugdyti drąsą ir smalsią ieškančią asmenybę bei jų kūrybinius gebėjimus ,ugdyti gebantį prisitaikyti prie aplinkos žmogų (žr. Priedą Nr.5).

Mokiniam taip pat buvo pateikti teiginiai apie šiuolaikinės mokyklos galimus ugdymo tikslus. Mokinių buvo prašoma pažymėti labiausiai jiems tinkančius atsakymus į klausimą, „Ko, Jūsų nuomone, turėtų išmokyti vaikus šiandienos mokykla? Atsakymų procentinis pasiskirstymas mažėjimo tvarka pateikiamas 2.14.2 paveikslėlyje.

Ko, Jūsų nuomone, turėtų išmokyti vaikus šiandienos mokykla?

2.14.2 pav. Mokinių atsakymų procentinis pasiskirstymas.

Paveikslėlyje pateikti duomenys rodo, kad mokinių nuomone, svarbiausia, ką mokykla suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje, paruošti egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas, ugdyti vaikų mąstymą ir išmokyti vaikus galvoti mokytis savarankiškai.

Visų respondentų grupių atsakymai pagal atskiras tyrimo grupes pateikiami 2.14. lentelėje

2.14. Mokinių, mokytojų, švietimo ir kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės atsakymų į klausimą „Ko, Jūsų nuomone, turėtų išmokyti vaikus šiandienos mokykla?“ procentinis pasiskirstymas

	Mokiniai	Mokytojai	Švietimo sektoriaus atstovai	Kūrybinio sektoriaus atstovai	Verslo atstovai	Tėvai ir vietos bendruomenė
Suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje.	83,7%	73,5%	66,7%	78,6%	79,6%	81,4%
Ugdyti vaikų mąstymą.	75,2%	82,4%	82,6%	82,9%	79,6%	82,3%
Paruošti egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas.	76,6%	71,6%	65,2%	84,3%	73,5%	87,4%
Išmokyti vaikus mokytis.	57,4%	81,4%	76,8%	85,7%	84,7%	83,9%
Ugdyti drąsą (nebijančią rizikuoti ir suklysti, siekiančią įveikti kliūtis) asmenybę.	66,4%	77,5%	72,5%	90,0%	78,6%	85,9%
Ugdyti gebantį prisitaikyti prie aplinkos reikalavimų žmogų.	53,8%	70,6%	63,8%	87,1%	70,4%	84,8%
Ugdyti vaikų kūrybinius gebėjimus.	69,1%	83,3%	75,4%	84,3%	83,7%	82,5%
Išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai.	73,5%	77,5%	89,9%	91,4%	78,6%	80,5%
Ugdyti smalsią ir ieškančią asmenybę.	55,9%	68,6%	71,0%	78,6%	73,5%	76,0%

Lentelėje pateikti duomenys rodo, kad mokiniai (83,7 proc.) dažniau nei švietimo sektoriaus atstovai (66,7 proc.) teigė, kad mokykla turėtų suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje ir rečiau nei visos kitos respondentų grupės pažymėjo, kad mokykla turėtų išmokyti vaikus mokytis (57,4 proc.), ugdyti vaikų kūrybinius gebėjimus (69,1 proc.) bei ugdyti gebantį prisitaikyti prie aplinkos reikalavimų žmogų (53,8 proc.).

Tėvai ir vietos bendruomenė (83,9 proc.) – dažniau nei švietimo sektoriaus atstovai (65,2 proc.), mokytojai (71,6 proc.) teigė, kad mokykla turėtų paruošti egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas bei dažniau (89, 5 proc.) nei mokiniai (66,4 proc.) pažymi, kad mokyklos tikslas - ugdyti drąsą (nebijančią rizikuoti ir suklysti, siekiančią įveikti kliūtis) asmenybę.

Švietimo (89,9 proc.) ir kūrybinio sektoriaus atstovai (91,4 proc.) dažniau nei mokiniai (73,3 proc.) teigia, kad svarbu išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai. Kūrybinio sektoriaus atstovai (78,6 proc.) dažniau nei mokiniai (55,9 proc.) ir mokytojai (68,6 proc.) bei švietimo sektoriaus atstovai (71,0 proc.) pažymi, kad mokykloje svarbu ugdyti smalsią ir ieškančią asmenybę (žr. Priedą Nr.5).

Apibendrinant respondentų atsakymus, galima teigti, kad, svarbiausi mokyklos tikslai, suaugusiųjų respondentų požiūriu -išmokyti vaikus mokytis, ugdyti jų kūrybiškumą, išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai bei ugdyti drąsą (nebijančią rizikuoti ir suklysti, siekiančią įveikti kliūtis) asmenybę. Mokinių nuomone, svarbiausia, ką mokykla suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje, paruošti egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas, ugdyti vaikų mąstymą ir išmokyti vaikus galvoti mokytis savarankiškai.

2.15. Kūrybiškumas ir jo ugdymas mokykloje

Respondentų, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių buvo prašoma pažymėti, ar jie sutinka su teiginiais apie kūrybiškumą ir jo ugdymo mokykloje. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.15.1 lentelėje.

2. 15.1 lentelė. Respondentų atsakymų į teiginius apie kūrybiškumą ir jo ugdymą mokykloje, procentinis pasiskirstymas

		Visiškai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Visiškai nepritariu	Sunku pasakyti
13.1	Kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą.	35%	43,4%	4,0%	2,7%	15%
13.2	Dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai.	6,0%	8,10%	21,7%	18,5%	45,6%
13.3	Mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokytojai.	7,6%	14,1%	20,3%	9,3%	48,6%
13.4	Mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai.	6,1%	16,5%	19,8%	7,1%	50,5%
13.5	Kūrybiškumas svarbus tik dailės, muzikos, dramos ar panašiose srityse.	3,8%	8,8%	22,3%	11,8%	53,4%
13.6	Ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo mokinių kūrybiškumą.	4,9%	15,6%	15,5%	5,5%	58,5%
13.7	Mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan.	5,3%	15,0%	15,7%	5,1%	58,8%

Kiek daugiau nei pusė (43,4 proc.) apklaustų respondentų teigia, kad kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą. Tik 4,9 proc. respondentų „visiškai pritaria“ ir 15,6 proc. - „pritaria“ teiginiui, kad ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo mokinių kūrybiškumą. Ir 5,3 proc. respondentų „visiškai pritaria“ ir 15,0 proc. - „pritaria“ teiginiui, kad mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan. Tiesa, beveik pusei apklaustų respondentų (45,6 proc.) sunku pasakyti, ar dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai, ar mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokytojai (48,6 proc.), ar mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai (50,5 proc.), ar ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo

mokinių kūrybiškumą (58,45 proc.), ar mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan.(58,8 proc.).

Respondentai vyrai dažniau nei moterys, dirbantys dažniau nei nedirbantys, dirbantys valstybiniame sektoriuje dažniau nei privačiame, įgiję pradinį- vidurinį išsilavinimą dažniau nei įgiję aukštesnįjį ir aukštąjį išsilavinimą, gaunantys dideles pajamas dažniau nei gaunantys mažesnes pajamas, vyresnio amžiaus (virš 50 m ir daugiau) respondentai dažniau nei jaunesni amžiumi respondentai, mokytojai dažniau nei tėvai ir bendruomenės atstovai sutinka su teiginiais, kad mokykloje dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai, kad kūrybiškumas svarbus tik dailės, muzikos, dramos ar panašiose srityse, kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai, o ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo mokinių kūrybiškumą skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan. (statistinio skaičiavimo duomenys pateikiami priede Nr.6)

Kaip kūrybiškumo ugdymą ir savo pačių darbą vertina patys mokytojai pateikiama 2.15.2 lentelėje.

2. 15.1 lentelė. Mokytojų atsakymų į teiginius apie kūrybiškumą ir jo ugdymą mokykloje, procentinis pasiskirstymas

		Visiškai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Visiškai nepritariu	Sunku pasakyti
13.1	Kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą.	27,5%	52,9%	2,9%	2,9%	13,7%
13.2	Dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai.	7,9%	30,7%	17,8%	10,9%	32,7%
13.3	Mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokytojai.	8,0%	17,0%	26,0%	10,0%	39,0%
13.4	Mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai.	6,9%	35,6%	14,9%	7,9%	34,7%
13.5	Kūrybiškumas svarbus tik dailės, muzikos, dramos ar panašiose srityse.	2,1%	11,3%	27,8%	22,7%	36,1%
13.6	Ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo mokinių kūrybiškumą.	2,1%	23,7%	23,7%	10,3%	40,2%
13.7	Mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan.	5,1%	26,5%	14,3%	11,2%	42,9%

Kiek daugiau nei pusė (52,9 proc.) apklaustų mokytojų teigia, kad kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą. Beveik trečdalis mokytojų teigia, kad dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai (30,7 proc.) kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai (35,6 proc.). Tačiau tik 8 proc. mokytojų „visiškai pritaria“ ir 17,0 proc. „pritaria“ teiginiui, kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokytojai.

Mokinių atsakymų į teiginius pasiskirstymas procentais pateikiamas 2.15.3 lentelėje.

2.15.3 lentelė. Mokinių atsakymų į teiginius apie kūrybiškumą ir jo ugdymą mokykloje procentinis pasiskirstymas.

		Visiškai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Visiškai nepritariu	Sunku pasakyti
13.1	Dauguma mokytojų geba dirbti kūrybiškai	9,4%	30,9%	33,9%	7,6%	18,2%
13.2	Mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai	23,5%	4,1%	24,1%	38,5%	9,9%
13.3	Mokytojai ugdo ir skatina vaikų kūrybiškumą.	7,1%	34,5%	30,7%	7,1%	20,6%
13.4	Mokykloje vyrauja palanki kūrybai ugdymo aplinka	4,8%	23,9%	2,5%	12,4%	26,4%
13.5	Kūrybiškumas svarbus tik dailės, muzikos, dramos ar panašiose pamokose.	14,2%	20,5%	30,1%	19,2%	15,9%
13.6	Mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan.	7,1%	35,6%	28%	9,1%	19,9%
13.7	Mokykloje organizuojamas įvairios veiklos mokinių kūrybiškumui atsiskleisti	10,4%	35,6%	19,7%	9,3%	25,0%

Kas penktas apklaustas mokinys (-ė) (24,1 proc.) teigia, kad nepritaria ir daugiau nei trečdalis (38,5 proc.) teiginiui ir visiškai nepritaria teiginiui, kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai. 35,6 proc. mokinių teigia, kad mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan. ir kad mokykloje organizuojamas įvairios veiklos mokinių kūrybiškumui atsiskleisti

Apibendrinus tyrimo duomenis nustatyta, kad kiek daugiau nei pusė (43,4 proc.) apklaustų respondentų teigia, kad kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą. Kiek daugiau nei pusė (43,4 proc.) apklaustų respondentų teigia, kad

kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą. Tik 4,9 proc. respondentų „visiškai pritaria“ ir 15,6 proc. - „pritaria“ teiginiui, kad ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo mokinių kūrybiškumą. Ir 5,3 proc. respondentų „visiškai pritaria“ ir 15,0 proc.- „pritaria“ teiginiui, kad mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan. Tačiau beveik pusei apklaustų respondentų (45,6 proc.) sunku pasakyti, ar dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai, ar mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokytojai (48,6 proc.), ar mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai (50,5 proc.), ar ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo mokinių kūrybiškumą (58,45 proc.), ar mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan.(58,8 proc.).

Kiek daugiau nei pusė (52,9 proc.) apklaustų mokytojų teigia, kad kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą. Beveik trečdalis mokytojų teigia, kad dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai (30,7 proc.) kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai (35,6 proc.). Tačiau tik 8 proc. mokytojų „visiškai pritaria“ ir 17,0 proc. „pritaria“ teiginiui kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokytojai.

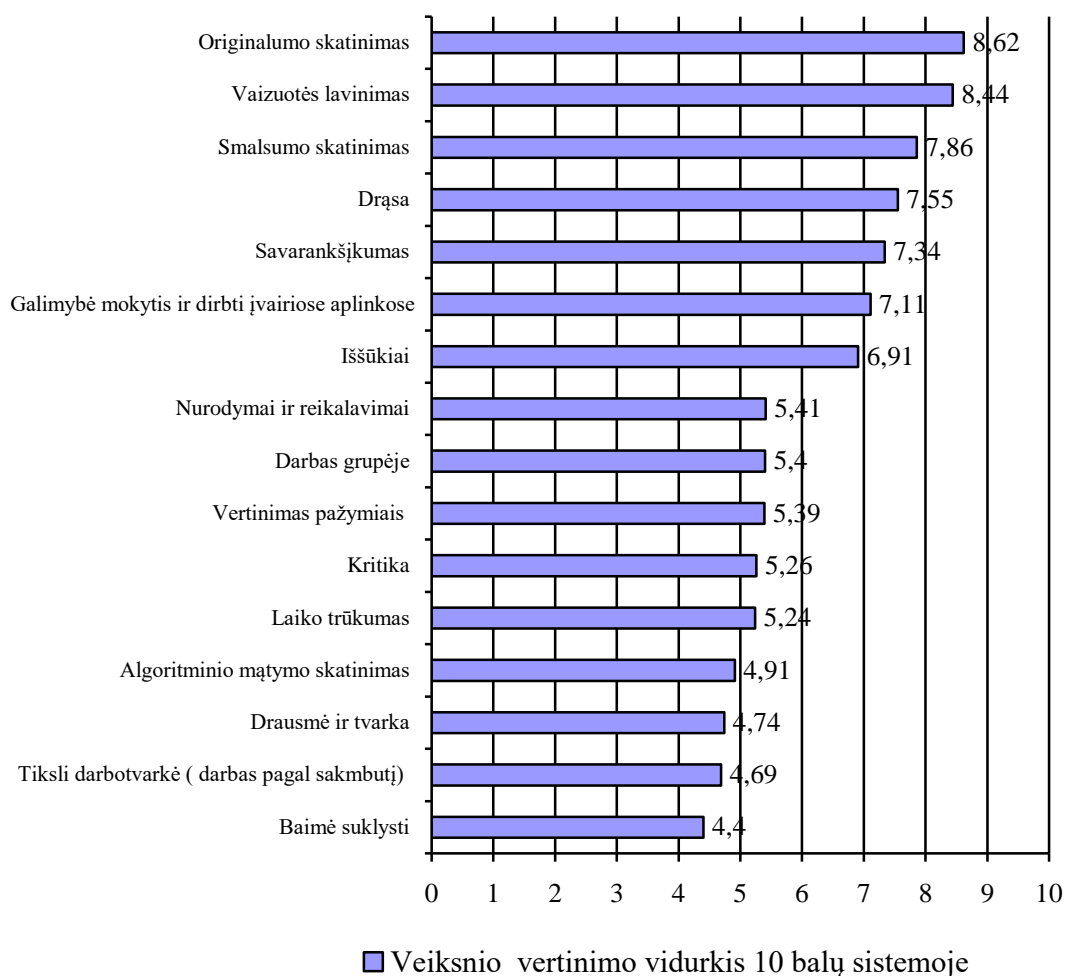
Kas penktas apklaustas mokinys (-ė) (24,1 proc.) teigia, kad nepritaria ir daugiau nei trečdalis (38,5 proc.) teiginiui ir visiškai nepritaria teiginiui, kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai. 35,6 proc. mokinių teigia, kad mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan. ir kad mokykloje organizuojamas įvairios veiklos mokinių kūrybiškumui atsiskleisti

2.16 Kūrybiškumo ugdymo ir skatinimo veiksniai

Respondentų, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių buvo prašoma įvertinti, kiek svarbūs anketoje pateikti kūrybiškumo ugdymo ir skatinimo veiksniai. Kiekvieno pateikto veiksnio įtaką paprašyta įvertinti 10 balų skalėje, kur, 10 – didžiausia įtaka, o 1- veiksnys, faktiškai neturi įtakos. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.15.1 lentelėje

Respondentų atskirų veiksnių vertinimo 10 balų sistemoje vidurkiai pateikiami 2.16.1 paveikslėlyje.

Kiek, Jūsų manymu, veiksniai svarbūs ugdant ir skatinant kūrybiškumą?

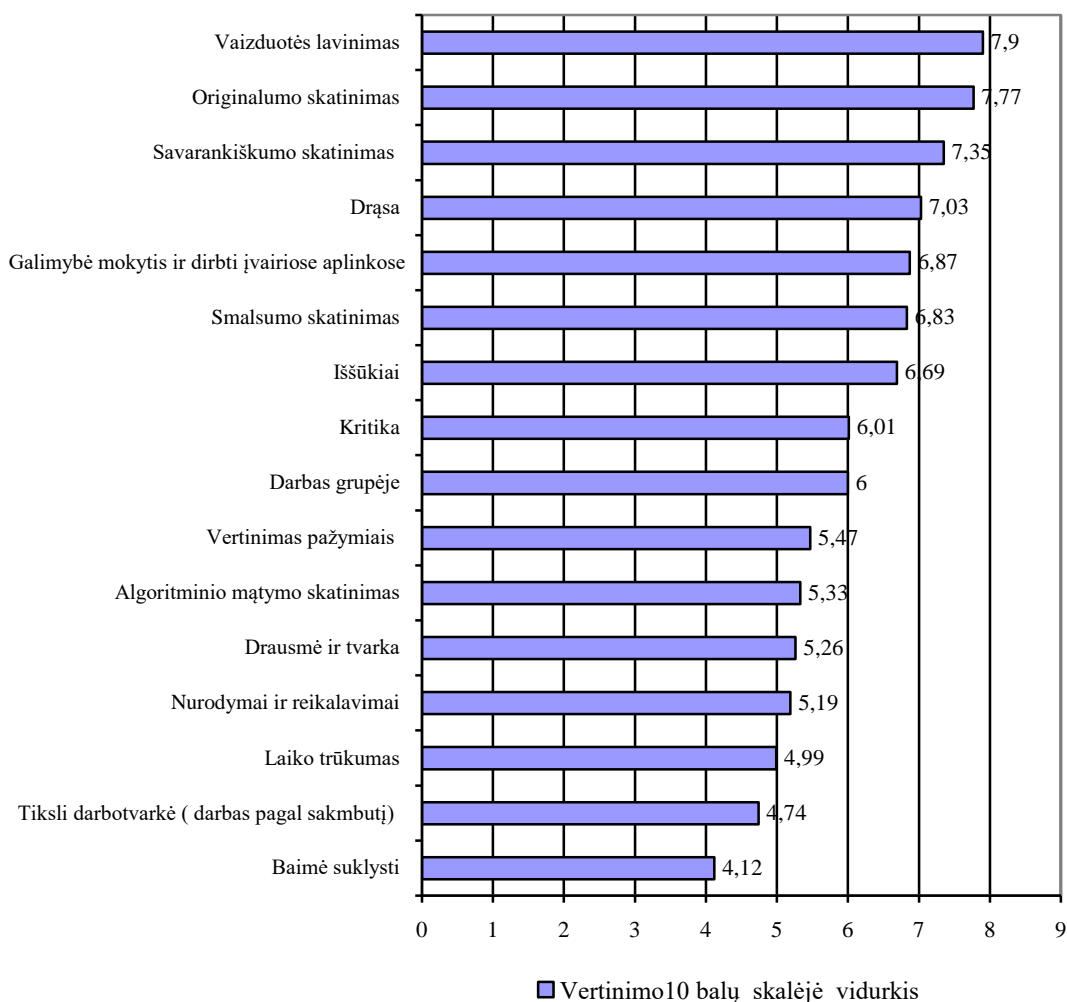

. 16. 1. pav. Respondentų atskirų veiksnių įvertinimo 10 balų sistemoje vidurkiai

Kaip rodo pateikti duomenys, kaip turinčius svarbą ugdant ir skatinant kūrybiškumą respondentai išskiria originalumo ir smalsumo skatinimą bei vaizduotės lavinimą bei drąsą, o mažiausią - drausmei ir tvarkai, tikslioms darbotvarkėms ir baimei suklysti.

Respondentų atsakymai nuo jų darbinės padėties bei pajamų lygio nepriklauso. Dirbantys valstybiniame sektoriuje labiau nei dirbantys privačiame, vertina vertinimo pažymiais (t - 2,009, p - 0,045), darbo grupėje (t - 5,898, p - 0,000), drausmės ir tvarkos (t - 5,366, p - 0,000) baimės suklysti (t - 5,898, p -0,000), o dirbantys privačiame sektoriuje – originalumo vertinimo (t - 5,805, p-0,000), smalsumo skatinimo (t - 4,347, p - 0,000) vaizduotės lavinimo (t - 4,003, p-0,000) veiksniais, kaip turinčius didesnę įtaką kūrybiškumui.

Respondentų atskirų tyrimo grupių vertinimo vidurkiai pateikiami 2.15.lentelėje (žr. Priedas Nr. 7) Kaip vertina veiksnį svarbą 10 balų sistemoje mokiniai pateikiama 2.16.3 paveikslėlyje

2.16.3 pav. Mokinių atskirų veiksnų įvertinimo 10 balų sistemoje vidurkiai

Pateikti duomenys rodo, kad didžiausią svarbą mokiniai teikia vaizduotės lavinimui, originalumo ir savarankiškumo skatinimui, o mažiausią- laiko trūkumui, tikslioms darbotvarkėms ir baimei suklysti.

Palyginus mokinių atsakymus pagal lytį, nustatyta, kad merginos labiau nei vaikinai originalumo skatinimo ($t = 3,223$, $p = 0,001$), o vaikinai labiau nei merginos – drąsos ($t = 3,621$, $p = 0,000$) veiksnius vertina, kaip turinčius įtakos kūrybiškumo ugdymui ir skatinimui.

Apibendrinus mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių vertinimus, nustatyta, kad respondentų nuomone, svarbiausi kūrybiškumo ugdymo ir skatinimo veiksniai – tai originalumo ir smalsumo skatinimas, vaizduotės lavinimas bei drąsa. Mažiausią įtaką kūrybiškumo ugdymui ir skatinimui, respondentai priskiria drausmei ir tvarkai, tikslioms darbotvarkėms ir baimei suklysti.

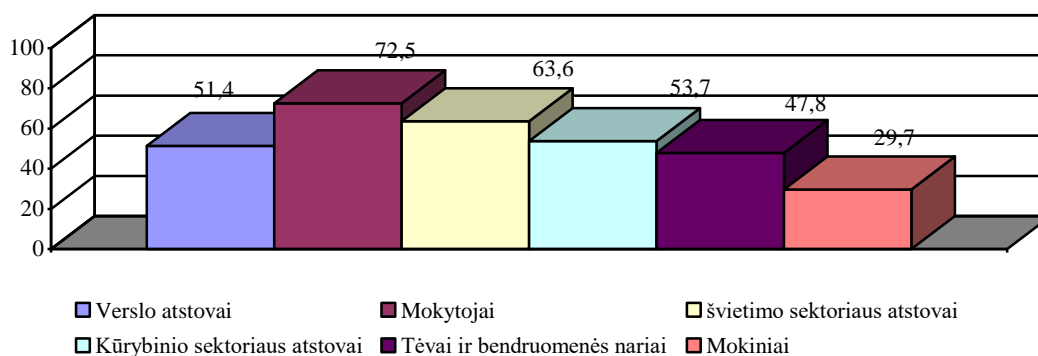
Didžiausią svarbą ir įtaką kūrybiškumo ugdymui ir skatinimui mokiniai priskiria vaizduotės lavinimui, originalumo ir savarankiškumo skatinimui, o mažiausią- laiko trūkumui, tikslioms darbotvarkėms ir baimei suklysti.

2.17. Mokymosi poreikis kūrybiškumo ugdymo tema

Anketos pabaigoje respondentų buvo klausama, ar jiems įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose. Kiek mažiau nei pusė (43,6 proc.) visų tyrime visų tyrime dalyvavusių respondentų teigė, kad jiems būtų įdomu dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose.

Atskirų tyrimo grupių atsakymų procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.17.1 paveikslėlyje.

„ Ar įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose?“

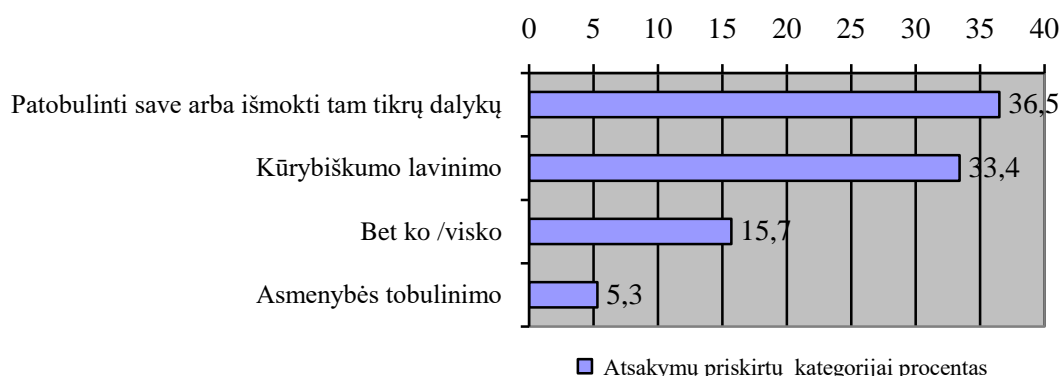
2.17.1. pav. Mokinių, mokytojų, švietimo, kūrybinio sektoriaus, verslo bei tėvų ir vietos bendruomenės narių atsakymų į klausimą „ Ar įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose?“ procentinis pasiskirstymas

Pateikti duomenys rodo, kad labiausiai įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose mokytojams ir švietimo sektoriaus atstovams.

Respondentų atsakymai nuo jų darbinės padėties, gaunamų pajamų dydžio, amžiaus bei lyties nepriklauso. Tiesa, respondentai įgiję aukštąjį išsilavinimą (60,8 proc.) dažniau nei įgiję pradinį - vidurinį (47,6 proc.) ir aukštesnįjį (43,1 proc.) bei dirbantys valstybiniame sektoriuje dažniau (64,8 proc.) nei dirbantys privačiame sektoriuje (45,5 proc.) dažniau teigė, kad ar jiems įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose, norėtų mokytis ir lavinti kūrybiškumą.

Respondentų taip pat buvo klausama, ko jie labiausiai norėtų išmokti. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.17.2. paveikslėlyje.

Ko labiausiai norėtumėte išmokti?

2.17.2.pav. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas atskirose atsakymų kategorijose

Didžiausia dalis (36,5 proc.) respondentų atsakymų susiję su poreikiu išmokti tam tikrų konkrečių dalykų. Pvz.: „dailės, kulinarijos“, „darbelių su vaikais“, „dekoratyvinių dirbinių gamybos“, „floristikos, nes man tai patinka“, „floristikos meno“, „groti pianinu“, „įdomiai organizuoti įvairius renginius“, „išmokti drąsiai kalbėti prieš auditoriją“, „išmokti kokią užsienio kalbą“, „išmokti piešti žmones ir dekupažuoti“, „tobulinti žinias dailės srityje“, „kažko naujo, įdomaus ir tuo pačiu paprasto“, „kokios nors meninės veiklos“, „kokios nors meninės veiklos, užsienio kalbos, kūrybingų kursų“, „komponuoti puokštes“, „kurti (mixuoti) muziką“, „kurti savo srities dirbinius“, „megzti“, „muzikos, nes uždirtum daug pinigų“, „muzikos, tapybos“, „naujų idėjų, metodų“, „piešti“, „siūti“, šokti“, „sukurti dizainą butui, kiemui“, „sužinoti idėjų, kurias būtų galima pritaikyti darbe“, „tai ko nemoku, išbandyti kokią nors naują sritį“, „tapyti, fotografuoti, groti muzikos instrumentu“, ir pan.

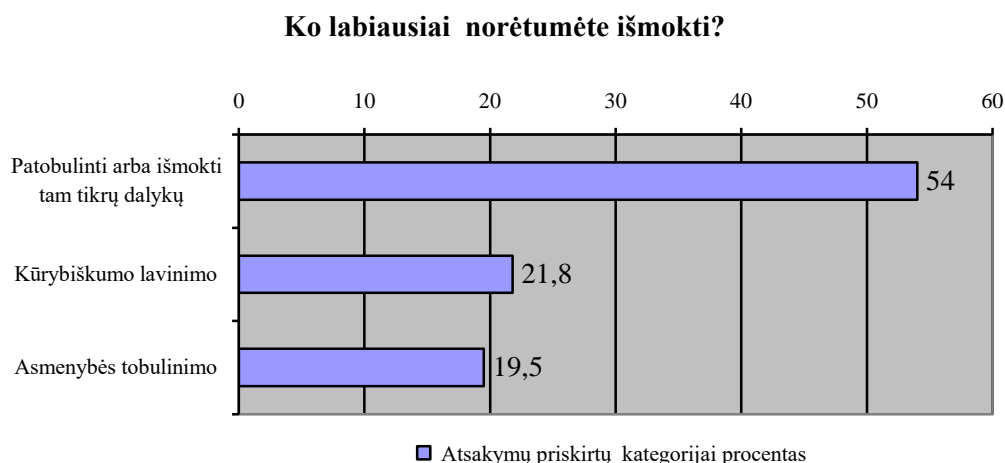
Tokia pat dalis respondentų atsakymų (33,4 proc.) susiję su respondentų poreikiu mokytis kūrybiškumo ugdymo kursuose. Pvz.: „būdų ir metodų įtraukti žmones į kūrybinę veiklą“, „būdų, kaip skatinti vaikų motyvaciją“, „greitai atrasti naujų idėjų sudėtingoje situacijoje“, „įdomu būtų sužinoti, kaip pasireiškia mano kūrybiškumas“, „išmokti „išlaisvinti“ kūrybiškumą, nes mes lietuviai esame susikaustę, turime „keistų“ baimių ir pan.“, „išmokti būti kūrybiškam“, „išmokti originalumo ir priimti kritiką“, „išmokti, išugdyti kūrybiškumą“, „ugdyti vaikus kūrybiškumui įgauti“, „įvairesnių pažiūrų apie gebėjimą gyventi kūrybiškai“, „kaip išmokinti savo vaiką kūrybiškumo ir jį lavinti“, „kaip pastebėti kūrybišką asmenybę ir kaip padrąsinti būti kūrybiškam“, „kaip patraukliau vaikams pateikti ir parodyti kūrybingumo svarbą“, „kaip skatinti ir ugdyti smalsumą, kūrybiškumą“, „kaip skatinti kūrybiškumą pas nemotyvuotus vaikus“, „kaip teisingai išsakyti savo mintis“, „skatinti ir vystyti kūrybiškumą“, „kūrybingai spręsti problemas“, „kūrybingo mąstymo“, „netradicinių mokymo metodų, užduočių, pavyzdžių, paskaitos kaip lavinti mokinių

kūrybiškumą“, „norėčiau pasisemti idėjų apie kūrybiškumą, išmolti ugdyti vaikų kūrybiškumą“, norėčiau išmolti generuoti naujas idėjas“ ir pan.

Nemažoje dalyje atsakymų (15,7 proc.) respondentai pažymi, kad jie norėtų išmolti daugelio dalykų. Pvz. „domintų viskas ir paskaitos ir praktika“, „visada naudinga pasimokyti“, „viską, kas yra susiję su kūrybiškumu“, „žinoma, kad taip, norėčiau išmolti begalę dalykų“, „man įdomu viskas, bandau mokytis ir domėtis internete“, tiesiog tai akiračio išplėtimas, smegenų "mankšta“, „to. ko dar nemoku“, „to, ko nemoku, kur mažiausiai turiu patirties“, „manau šioje srityje norėčiau daug ko išmolti“ ir pan. ,

Dalis respondentų (5,3 proc. pateiktų atsakymų) pažymėjo, kad norėtų išmolti savo asmenybės atskleidimo, nebijoti rizikuoti, drąsiai reikšti savo mintis ir pan. Pvz.: „atrasti savo srity, kurioje galėčiau labiausiai išreikšti save“, „asmenybės skatinimas, drąsos skatinimas, galbūt mokintis šeimos kūrybinėje stovykloje“, „aktyvumo“, „ugdyti save“, „bendradarbiauti“, „bendrauti su įvairaus amžiaus, tautybės ir pažiūrų žmonėmis, būti atvirai naujovėms“, „dirbti grupėje, bendradarbiauti“, „pakeisti mąstymą, rasti savyje motyvacijos“, „kantrybės, užsispyrimo, komunikabilumo“ ir pan.

Mokinių atsakymų apie jų mokymosi poreikius atsakymų procentinis pasiskirstymas pateikiamas 2.17.3.paveikslėlyje.

2.17.3. pav. Mokinių atsakymų procentinis pasiskirstymas atskirose atsakymų kategorijose

Didžiausią dalį (54 proc. pateiktų atsakymų) sudaro atsakymai, kuriuose mokiniai teigia norintys išmolti tam tikrų konkrečių dalykų. Pvz.: „aktorystės“, „dailės meno“, „dar geriau piešti, groti, dainuoti“, „groti pianinu“, „fotografijoje, piešime, šokio dizaine, nes tai mano mėgstamiausios temos, kurių noriu išmolti“, „gražiai fotografuoti, piešti, mokytis darbštumo ir technologijų pamokose, įdomių sporto būrelių, parodų maisto gaminimo, įdomių paskaitų apie įvairius dalykus, minčių reiškimo, pomėgių ir talentų

atskleidimui kursų“; „gražiai piešti, beveik visą meninę veiklą, lanksčiai ir greitai mąstyti, vaizduotę išlavinti, savarankiškai dirbti“; „įvairių kūrybinių darbų fotografavimo meno“; „kažkokiais instrumentais groti“; „kompiuterinio dizaino“; „kurti medžiagą, audinius rūbams“; „kurti tai, kas naudinga gyvenime“; „kurti tai ko nori“; „kurti, įgyvendinti savo planus“; „lavinti vaizduotę“; „loginio mąstymo“; „renginių organizavimo“; „šokti, dainuoti, vaidinti“; „turėti dar daugiau vaidinimo gabumų“; „norėčiau išmokti architektūros, dizaino profesijų pagrindų, įvairių įdomybių, nes ši sritis mane labiausiai traukia“; „norėčiau išmokti gražiai piešti, norėčiau lavinti vaizduotę“; „piešti ir groti dar kažko, nes tai įdomu ir kieta“ ir pan.,

21,8 proc. mokinių pateiktų atsakymų galima būtų priskirti kūrybiškumo lavinimo kategorijai. Pvz.: *„manipuliuoti idėjomis, į kiekvieną dalyką pažvelgti iš kelių perspektyvų; išsisukti iš įvairių gyvenimo situacijų ir mąstyti produktyviai, kelti savo motyvaciją ir pasitikėjimą savimi“; „mąstyti įdomiai, kitaip, nebijoti išsiskirti, suklysti“; „mokėti pateikti savo idėjas ar mokėti greitai sukurti kažką įdomaus ir naujo“; „kad atsiskleistų kūrybiškumas“; „kūrybiškumo skatinimo metodu“; „norėčiau išmokti daugiau kūrybingumo“; „norėčiau išmokti išnaudoti visas idėjas, net jeigu jos ir nėra labai geros“; „norėčiau išmokti kūrybiškumo, mąstyti taip, kaip ne kiekvienas, bet kuriuo momentu kažką sukurti“; „norėčiau išmokti pritaikyti kūrybiškumą įvairiose srityse“; „norėčiau išmokti tam tikrų technikos dalykelių“; „norėčiau sužinoti apie skirtingus kūrybiškumo įgyvendinimo būdus“; „pasitikėti savimi“; „pritaikyti kūrybą visose srityse“; „ugdyti savo kūrybiškumą, mintis ir idėjas sugebėti įvykdyti“; „ugdyti savo vaizduotę“; „vaizduotės lavinimo“; „vaizduotės lavinimo, originalumo“; „kaip tapti kūrybiška asmenybe, kaip ją ugdyti, lavinti“; visko „jaunas žmogus turi domėtis viskuo, tai gali būti bendravimas tarpusavyje, kūrybiškos užduotys grupėse“ ir pan. .*

Dalis mokinių (19,5 proc. pateiktų atsakymų) pažymėjo, kad mokiniai norėtų išmokti savo asmenybės atskleidimo, nebijoti rizikuoti, drąsiai reikšti savo mintis ir pan. Pvz. *„atskleisti save, pasitikėti savimi išugdyti dvasią ir sąžiningumo“; „atskleisti savo sugebėjimus“; „įdomių, naujų saviraiškos priemonių, būdų, kurie padėtų realizuoti savo idėjas“; „išreikšti save taip, kaip noriu“; „kaip labiau atskleisti save“; „kaip save išreikšti kūryboje, kaip išreikšti savo jausmus“; „saviraiškos“; „kad atsiskleistų kūrybiškumas“; „„drąsiai kurti ir nebijoti kritikos, išmokti naudotis įvairiomis naujomis priemonėmis“; „išmokti laivai kurti“; „meniško požiūrio į gyvenimą“; „nebijoti klysti, drąsiai reikšti savo nuomonę ir ją pateikti, dirbti grupėse, nebijoti rizikuoti“; „įgyvendinti savo idėjas, nebijoti suklysti“ ir pan.*

Apibendrinant gautus duomenis, galima būtų teigti, kad beveik trečdalis respondentų atsakymų (36,5 proc.) susiję su respondentų noru išmokti tam tikrų konkrečių dalykų, kitas trečdalis (33,4 proc.) - su respondentų poreikiu dalyvauti ir mokytis kūrybiškumo ugdymo kursuose/mokymuose. Nemažoje dalyje atsakymų (15,7 proc.) respondentai pažymi, kad jie norėtų išmokti daugelio dalykų, o taip pat ir išmokti savo asmenybės atskleidimo, nebijoti rizikuoti, drąsiai reikšti savo mintis ir pan. (5,3 proc. pateiktų atsakymų).

Didžiausią dalį mokinių atsakymų (54 proc.) sudaro atsakymai, kuriuose mokiniai teigia norintys išmokti taip pat tam tikrų konkrečių dalykų ir patobulinti savo įgūdžius ir gebėjimus. 21,8 proc. mokinių atsakymai susiję su noru ir poreikiu dalyvauti kūrybiškumo lavinimo kursuose ir, kaip suaugusieji, mokiniai mini (19,5 proc. pateiktų atsakymų) poreikį išmokti atskleisti savo asmenybę, nebijoti rizikuoti, drąsiai reikšti savo mintis.

III. VIEŠOSIOS NUOMONĖS TYRIMO, SKIRTO SUINTERESUOTŲ ŠALIŲ KŪRYBINGUMO SAMPRATOMS IR NUOSTATOMS TIRTI APKLAUSOS REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

3.1. Tyrimo rezultatų santrauka

Viešosios nuomonės tyrimo, skirto suinteresuotų šalių kūrybingumo sampratomis ir nuostatomis tirti apklausos tikslas – sužinoti mokinių, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir bendruomenės narių nuomonę apie kūrybiškumą bei jo ugdymą šiandienos visuomenėje. Pradžioje pateikiama visų tyrimo rezultatų santrauka, o kitoje šio skyriaus dalyje – šių rezultatų apibendrinimas ir aptarimas bei išvados.

Kūrybiškumo samprata respondentų požiūriu. Visų tyrime dalyvavusių respondentų buvo prašoma, trumpai apibūdinti kūrybiškumą. Kas ketvirtas (26,5 proc.) respondentų pateiktas kūrybiškumo apibrėžimas, kūrybiškumą apibrėžia kaip savęs ir savo idėjų realizavimo ir išraiškos formą. 19,7 proc. respondentų pateiktų atsakymų - kūrybiškumas apibūdinamas kaip naujų, originalių idėjų kūrimas ir realizavimas, kaip išradimai ir inovacijos. 12, 7 proc. pateiktų respondentų atsakymų galima būtų priskirti kūrybiškumo, kaip talento ir gebėjimo kurti kategorijai. Dar viena dalis respondentų (10,8 proc. pateiktų respondentų atsakymų) kūrybiškumą apibrėžia, kaip netradicinį, nestereotipinį mąstymą ir problemų sprendimą, 9,2 proc.- kaip fantaziją ir vaizduotę.

Respondentų požiūris į savo pačių kūrybiškumą. Šio tyrimo duomenimis, ketvirtadalis (25,2 proc.) visų apklaustų respondentų teigia, kad yra kūrybingi ir kiek daugiau nei pusė (56,3 proc.) – teigė esantys tik iš dalies kūrybingi(-os). 18,5 proc. apklausoje dalyvavusių respondentas teigia, kad jie, jų pačių nuomone, nėra kūrybingi(-os). Mokiniai dažniau nei kitos respondentų grupės pažymėjo, kad yra kūrybingi, o mažiausiai save kūrybingais laiko tėvai ir bendruomenės nariai. Respondentai, teigiantys esantys kūrybingi(-os) dažniausiai pažymėjo, kad laiko save kūrybingais, nes kuria ir mėgsta kūrybinę veiklą, kūrybiškumo reikalauja jų darbas, turi daug idėjų, sprendimo būdų. Mokiniai teigiantys esantys kūrybingi dažniausiai pažymėjo, kad laiko save kūrybingais, nes jiems patinka kurti, jie užsiima kūrybine/menine veikla, turi daug idėjų išsiskiria kitokiu mąstymu, greitai randa sprendimus, jie moka ir gali būti originalūs.

Veiksniai, labiausiai padedantys respondentų kūrybiškumui pasireikšti. Respondentų mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių atsakymai rodo, kad labiausiai respondentų kūrybiškumui pasireikšti padeda tinkama nuotaika, jausmai ir emocijos (18,1 proc. atsakymų), laisvė kurti, laisvai

įgyvendinti savo idėjas (16,7 proc. atsakymų), tinkama kūrybai aplinka (15,9 proc. atsakymų) bei kitų žmonių palaikymas ir supratimas (14,1 proc.). Respondentai taip pat mini, kad darbas ir aplinka neretai reikalauja jų kūrybiškumo ir skatina juos būti kūrybingais (15,1 proc. pateiktų atsakymų).

Mokinių kūrybiškumui atsiskleisti labiausiai padeda muzika, jos klausymasis (31,9 proc.) bei gera nuotaika ir emocijos (20,1 proc.), rami, gera, atpalaiduojanti ir tinkama aplinka, kurioje mokiniai jaučiasi gerai (4,9 proc. pateiktų atsakymų). Nemažiau svarbu ir įdomūs, geri, autoritetingi, palaikantys žmonės (5,7 proc.) bei draugai, jų parama ir kompanija (18,5 proc.). Mokykloje daugiausiai kūrybiškumą padeda atskleisti dailės, muzikos, šokių, technologijų pamokos (3,8 proc.).

Veiksniai, labiausiai trukdantys respondentų kūrybiškumui pasireikšti.

Respondentų mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių atsakymai rodo, kad labiausiai jų kūrybiškumui pasireikšti trukdo laiko trūkumas bei laiko stoka (32,8 proc.), netinkama kūrybiškumui pasireikšti aplinka (19,1 proc. atsakymų) taip pat kitų žmonių kritika ir abejingumas, nesupratimas (9,1 proc.). Kūrybiškumui trukdo ir darbas, kurį respondentas dirba (12,3 proc. atsakymų) bei nustatytos taisyklės, reikalavimai ir standartai (3,6 proc. pateiktų atsakymų).

Mokinių kūrybiškumui pasireikšti, jų pačių nuomone, labiausiai trukdo laiko stoka ir laiko trūkumas (35,1 proc. pateiktų atsakymų), triukšmas bei netvarkinga, netinkama, svetima, triukšminga aplinka (4,3 proc.), bloga nuotaika bei emocijos (9,1 proc. atsakymų). Nemažiau svarbu ir blogi, negeranoriški, nekūrybingi žmonės (11,2 proc.), neigiama kitų žmonių nuomonė ir kritika (6,3 proc.) bei baimė būti nesuprastam, neįvertinam, išjuoktam (6,5 proc.).

Kūrybiškumo svarba respondentų darbinėje ir mokymosi veikloje. Apibendrinus respondentų mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir bendruomenės narių atsakymus apie kūrybiškumo svarbą jų pačių darbinėje veikloje, nustatyta, kad kas ketvirtas tyrime dalyvavęs respondentas teigia, kad kūrybiškumas svarbus (23,9 proc.) ir labai svarbus (13,9 proc.) jų darbinėje veikloje. Daugiau nei trečdaliui (39 proc.) apklaustųjų sunku pasakyti, ar kūrybiškumas svarbus jų darbinėje veikloje. Šio tyrimo duomenimis, kūrybiškumas svarbiausias kūrybinio sektoriaus atstovų darbinėje ir mokinių mokymosi veikloje. Mažiausiai kūrybiškumo svarbą savo darbinėje veikloje įvertino tėvai ir vietos bendruomenės nariai.

Kūrybiškumo skatinimas respondentų darbinėje ir mokymosi veikloje. Respondentų atsakymų apie kūrybiškumo skatinimą jų darbinėje veikloje, duomenys rodo, kad tik 4,5 proc. apklaustųjų teigia, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 15,3 proc. skatinimas *dažnai*

jų darbinėje veikloje. Beveik kas penktas respondentas (24,6 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 17,2 proc. *niekada* nėra vertinimas jų darbinėje veikloje. Didelei daliai respondentų (38,4 proc.) buvo *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje.

Apklausti mokiniai pažymėjo, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 10,9 proc. skatinimas *dažnai* jų mokymosi veikloje. Kas dešimtas apklaustas mokinys (10,2 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 22,9 proc. *niekada* nėra vertinimas jų mokymosi veikloje. Kiek mažiau nei pusei mokinių (44,5 proc.) *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų mokymosi veikloje.

Kūrybiškumo veiksniai ir jų samprata respondentų požiūriu. Apibendrinus visų tyrime dalyvavusių respondentų kūrybiškumo veiksnių ir jų įtakos vertinimą, nustatyta, kad respondentai didžiausią įtaką priskyrė įgimtiems gabumams ir polinkiams, mažiausią - pasirengimui tam tikrai veiklai (specialioms žinioms, įgūdžiams ir pan.). Verslo sektoriaus atstovai kūrybiškai aplinkai, verslo ir kūrybinio sektoriaus atstovai - kūrybiškumo ugdymui teikia didesnę svarbą nei kitos respondentų grupės ir šių veiksnių įtaką vertina kaip svarbesnę kūrybiškumui ir jo raiškai. Palyginus pagal respondentų grupes, mokiniai ir švietimo sektoriaus atstovai labiau nei verslo atstovai ir tėvai vertina įgimtų gabumų ir polinkių ir asmenybės savybių svarbą, o tėvai ir vietos bendruomenė labiau nei mokytojai ir mokiniai - specialių žinių ir pasirengimo veiklai svarbą kūrybiškumui.

Asmenybės savybės, labiausiai būdingos kūrybingiems žmonėms. Įvertinus respondentų nustatyta, kad dažniausiai respondentai kūrybingiems žmonėms priskiria tokias asmenybės savybes kaip mąstymo originalumas ir netradiciškumas, atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai, lakią vaizduotę ir smalsumą. Rečiausiai respondentai kūrybingiems žmonėms priskiria tokias savybes, kaip aukšti intelektiniai gebėjimai bei didelė vidinė motyvacija.

Mokiniai, taip pat kaip ir suaugusieji respondentai, kūrybingiems žmonėms priskyrė tokias asmenybės savybes, kaip lakią vaizduotę, atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai ir mąstymo originalumą bei netradiciškumą. Rečiausiai mokiniai kūrybingiems žmonėms priskyrė tokias savybes, kaip aukšti intelektiniai gebėjimai bei nepakantumas neapibrėžtumui.

Asmenybės savybių svarba menų, mokslo ir verslo srityse. Remiantis respondentų mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų bei tėvų ir bendruomenės narių pateiktais atsakymais, nustatyta, kad laki vaizduotė yra viena iš svarbiausių asmenybės savybių menų srityje. Atvirumas naujoms idėjoms ir naujai patirčiai, nepriklausomumas, mąstymo originalumas ir netradiciškumas, nepakantumas apibrėžtumui, taisyklėms taip pat respondentų minimos kaip vienos iš svarbiausių asmenybės savybių menų srityje.

Verslo sričiai respondentai dažniausiai priskyrė tokias savybes kaip drąsą (nebijojimą rizikuoti, suklysti, siekimą įveikti kliūtis ir pan.), gebėjimą bendradarbiauti (gebėjimą dirbti su kitais, dalinimąsi idėjomis ir pan.), didelę vidinę motyvaciją (bei mąstymo lankstumą (gebėjimą kurti įvairias idėjas, greitai keisti minčių kryptį). Mokslo sričiai - tokias asmenybės savybes kaip smalsumas (stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų), aukštus intelektinius gebėjimus, išvalgumą (gebėjimą išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.) bei atkaklumą (savo įgūdžių tobulinimą, gebėjimą ilgai, sunkiai ir susitelkusiai dirbti).

Profesijos ir kūrybiškumo raiška. Apibendrinant respondentų atsakymus, galima būtų teigti, kad labiausiai su kūrybiškumu susijusios profesijos, jų nuomone, yra susijusios su dailės sritimi (dailininkas, dailės dėstytojas, dekoratorius, tapytojas ir pan.) (27 proc. atsakymų). Toliau pagal atsakymų dažnumą (19 proc. pateiktų atsakymų) seka su muzika susijusios profesijos t.y. muzikos kūrėjai ir muzikos atlikėjai.

Mokiniai, kaip ir suaugusieji, dažniausiai su kūrybiškumu sieja dailės sritį (34 proc. pateiktų atsakymų). Toliau pagal atsakymų dažnumą taip pat seka su muzika susijusios profesijos (22,6 proc. pateiktų atsakymų). 11,9 proc. pateiktų atsakymų įvardijami kaip profesijos, susijusios su meno/ menų sritimi. Taip pat mokiniai dažnai mini ir dizainerio (8,2 proc.) ir mokytojo (3,5 proc.) profesijas. Mokiniai taip pat kaip ir suaugusieji respondentai mini, kad kūrybiškumas reikalingas daugelyje profesijų arba kūrybiškumas reikalingas visose profesijose.

Kūrybiškumo raiška laisvalaikio veikloje. Apibendrinant respondentų atsakymus, galima būtų teigti, kad labiausiai su kūrybiškumu susijusios laisvalaikio veiklos, jų nuomone, yra susijusios su dailės (23,5 proc. pateiktų atsakymų) bei muzikos (18,3 proc. pateikti atsakymai) sritimis. Mokinių kaip ir kitų respondentų nuomone, daugiausiai su kūrybiškumu siejamos veiklos, susijusios su piešimu, tapyba (37,2 proc.) bei muzika (24,5 proc.).

Kas labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą? Respondentų mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų bei tėvų ir bendruomenės narių nuomone, labiausiai kūrybiškumą ugdo ir skatina šeima, draugai ir laisvalaikio veikla, o mažiausiai – žiniasklaida ir darbinė veikla. Mokytojų ir švietimo sektoriaus atstovų požiūriu labiausiai kūrybiškumą ugdo šeima ir laisvalaikio veikla bei mokykla, verslo sektoriaus atstovų nuomone – šeima, laisvalaikio veikla ir autoritetai, o mažiausiai visų respondentų nuomone, kūrybiškumą skatina ir ugdo žiniasklaida (TV, internetas, radijas ir pan.)

Kaip reikėtų ugdyti kūrybiškumą? Apibendrinus respondentų, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų bei tėvų ir bendruomenės narių, atsakymus ir juos suskirsčius į 9 kategorijas, nustatyta, kad daugiausiai (21,5 proc. pateiktų atsakymų) patenka į kategoriją, kuri apima kūrybiškumo skatinimą pagiriant, palaikant, padrąsinant. Antroji

daugiausiai atsakymų apimanti kategorija – kūrybiškumo ugdymas skatinant domėjimąsi ir smalsumą (15,2 proc. pateiktų atsakymų). Kūrybiškumą ugdyti ir skatinti, respondentų nuomone, galima ir skatinant atlikti tam tikras veiklas (11,5 proc. pateiktų atsakymų). Nemažiau svarbu ugdant ir skatinant kūrybiškumą suteikti laisvę kurti (10,7 proc. pateiktų atsakymų). Dalis respondentų pažymėjo, kad kūrybiškumą ugdyti ir skatinti reikėtų mokykloje (9 proc. pateiktų atsakymų). Kūrybiškumą, respondentų nuomone, ugdyti ir skatinti taip pat galima suteikiant galimybę (4,1 proc. pateiktų atsakymų), ugdant kūrybišką asmenybę (2,9 proc. pateiktų atsakymų), ugdant kūrybinį mąstymą (2,2 proc. pateiktų atsakymų) bei rodant pavyzdį (1,6 proc. pateiktų atsakymų).

Šiuolaikinės mokyklos ugdymo tikslai. Suaugusiųjų respondentų požiūriu, svarbiausi šiandienos mokyklos tikslai - išmokyti vaikus mokytis, ugdyti jų kūrybiškumą, išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai bei ugdyti drąsą (nebijančią rizikuoti ir suklysti, siekiančią įveikti kliūtis) asmenybę. Mokinių nuomone, svarbiausias šiandienos mokyklos tikslas - suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje, paruošti egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas, ugdyti vaikų mąstymą ir išmokyti vaikus galvoti mokytis savarankiškai.

Kūrybiškumas ir jo ugdymas mokykloje. Įvertinus respondentų, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų bei tėvų ir bendruomenės narių atsakymus nustatyta, kad kiek daugiau nei pusė (43,4 proc.) apklaustų respondentų teigia, kad kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą. Kiek daugiau nei pusė (43,4 proc.) apklaustų respondentų teigia, kad kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą. Tik 4,9 proc. respondentų „visiškai pritaria“ ir 15,6 proc. - „pritaria“ teiginiui, kad ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo mokinių kūrybiškumą. Ir 5,3 proc. respondentų „visiškai pritaria“ ir 15,0 proc.- „pritaria“ teiginiui, kad mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan. Beveik pusei (45,6 proc.) apklaustų respondentų sunku pasakyti, ar dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai, ar mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokytojai (48,6 proc.), ar mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai (50,5 proc.), ar ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo mokinių kūrybiškumą (58,45 proc.), ar mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti.(58,8 proc.) ir pan.

Kiek daugiau nei pusė (52,9 proc.) apklaustų mokytojų teigia, kad kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą. Beveik trečdalis mokytojų teigia, kad dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai (30,7 proc.) kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai (35,6 proc.). Tačiau tik 8 proc. mokytojų „visiškai pritaria“ ir 17,0 proc. „pritaria“ teiginiui kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokytojai.

Kas penktas apklaustas mokinys (-ė) (24,1 proc.) teigia, kad *nepritaria* ir daugiau nei trečdalis (38,5 proc.) teiginiui ir *visiškai nepritaria* teiginiui, kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai. 35,6 proc. mokinių teigia, kad mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan. ir kad mokykloje organizuojamas įvairios veiklos mokinių kūrybiškumui atsiskleisti

Kūrybiškumo ugdymo ir skatinimo veiksniai. Apibendrinus mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių vertinimus, nustatyta, kad, respondentų nuomone, svarbiausi kūrybiškumo ugdymo ir skatinimo veiksniai – tai originalumo ir smalsumo skatinimas, vaizduotės lavinimas bei drąsa. Mažiausią įtaką kūrybiškumo ugdymui ir skatinimui, respondentai priskiria drausmei ir tvarkai, tikslioms darbotvarkėms ir baimei suklysti. Mokiniai didžiausią svarbą ir įtaką kūrybiškumo ugdymui ir skatinimui priskiria vaizduotės lavinimui, originalumo ir savarankiškumo skatinimui, o mažiausią- laiko trūkumui, tikslioms darbotvarkėms ir baimei suklysti.

Respondentų mokymosi poreikiai ir kūrybiškumo ugdymas. Kiek mažiau nei pusė (43,6 proc.) visų tyrime visų tyrime dalyvavusių respondentų teigė, kad jiems būtų įdomu dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose. Respondentų atsakymai nuo jų darbinės padėties, gaunamų pajamų dydžio, amžiaus bei lyties nepriklauso. Tiesa, respondentai įgiję aukštąjį išsilavinimą (60,8 proc.) dažniau nei įgiję pradinį - vidurinį (47,6 proc.) ir aukštesnįjį (43, 1 proc.) bei dirbantys valstybiniame sektoriuje dažniau (64,8 proc.) nei dirbantys privačiame sektoriuje (45,5 proc.) dažniau teigė, kad ar jiems įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose, norėtų mokytis ir lavinti kūrybiškumą. Palyginus duomenis nustatyta, labiausiai įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose mokytojams ir švietimo sektoriaus atstovams.

Beveik trečdalis respondentų atsakymų (36,5 proc.) susiję su respondentų noru išmokti tam tikrų konkrečių dalykų, kitas trečdalis (33,4 proc.) - su respondentų poreikiu dalyvauti ir mokytis kūrybiškumo ugdymo kursuose/mokymuose. Nemažoje dalyje atsakymų (15,7 proc.) respondentai pažymi, kad jie norėtų išmokti daugelio dalykų, o taip pat ir išmokti savo asmenybės atskleidimo, nebijoti rizikuoti, drąsiai reikšti savo mintis ir pan. (5,3 proc. pateiktų atsakymų)

Didžiausią dalį mokinių atsakymų (54 proc.) sudaro atsakymai, kuriuose mokiniai teigia norintys išmokti taip pat tam tikrų konkrečių dalykų ir patobulinti savo įgūdžius ir gebėjimus. 21,8 proc. mokinių atsakymai susiję su noru ir poreikiu dalyvauti kūrybiškumo lavinimo kursuose ir, kaip suaugusieji, mokiniai mini (19,5 proc. pateiktų atsakymų) poreikį išmokti atskleisti savo asmenybę, nebijoti rizikuoti, drąsiai reikšti savo mintis.

3.2. Tyrimo rezultatų apibendrinimas ir aptarimas

Viešosios nuomonės tyrimo, skirto suinteresuotų šalių kūrybingumo sampratomis ir nuostatoms tirti apklausos tikslas – sužinoti mokinių, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir bendruomenės narių nuomonę apie kūrybiškumą bei jo ugdymą šiandienos visuomenėje.

Šioje dalyje rezultatai aptariami siekiant įvertinti ir aptarti respondentų požiūrį ir pateiktą nuomonę apie:

1. Kūrybiškumą ir jo sampratą.
2. Kūrybiškumą lemiančius ir ugdančius veiksnius.
3. Kūrybingos asmenybės bruožus ir jų svarbą kūrybiškumo raiškai.
4. Kūrybiškumo svarbą tam tikrose veiklos ir mokymosi srityse.
5. Aplinkos veiksnių svarbą kūrybiškumo ugdyme.
6. Mokyklos vaidmenį kūrybiškumo ugdyme.
7. Kūrybiškumo skatinimo ir ugdymo veiksnius.
8. Respondentų mokymosi poreikius kūrybiškumo ugdymo tema.

Respondentų atsakymų ir nuomonės analizės schema pagal atskirus anketos klausimus pateikiama 9 priede.

3.2.1. Kūrybiškumo apibrėžimai/samprata respondentų nuomone

Visų tyrime dalyvavusių respondentų buvo prašoma, trumpai apibūdinti kūrybiškumą. Kas ketvirtas respondentų pateiktas kūrybiškumo apibrėžimas, kūrybiškumą apibrėžia kaip savęs ir savo idėjų realizavimo ir išraiškos formą. Penktadalyje respondentų pateiktų atsakymų - kūrybiškumas apibūdinamas kaip naujų, originalių idėjų kūrimas ir realizavimas, kaip išradimai ir inovacijos. 12, 7 proc. pateiktų respondentų atsakymų galima būtų priskirti kūrybiškumo, kaip talento ir gebėjimo kurti kategorijai. Dar viena dalis respondentų (10,8 proc. pateiktų respondentų atsakymų) kūrybiškumą apibrėžia, kaip netradicinį, nestereotipinį mąstymą ir problemų sprendimą, 9,2 proc.- kaip fantaziją ir vaizduotę.

Kūrybingumo tyrimai ir įvairios teorijos pabrėžia skirtingus kūrybiškumo aspektus. Jei respondentų atsakymus analizuosime remiantis išskirtinio (būdingo tik ypatingų ir išskirtinių gabumų turintiems žmonėms) bei įprastinio kūrybiškumo (būdingo kiekvienam

žmogui), kaip kūrybingumo lygių, sąvokomis - tai daugumos apklausoje dalyvavusių respondentų nuomone, kūrybiškumas – tai kiekvienam žmogui būdinga savybė.

Respondentų pateiktus atsakymus galima būtų įvertinti ir pagal atskirus kūrybiškumo aspektus. Vienas dažniausiai literatūroje minimų kūrybiškumo aspektų – tai gebėjimas kurti naujus dalykus. Tačiau tik nedidelė apklausoje dalyvavusių respondentų dalis (kas penktas apklaustas respondentas) pabrėžė tiek įprastiniam, tiek ir išskirtiniam kūrybiškumui būdingą išradimų, naujovių kūrimo aspektą. O kitą, nemažiau svarbų ir labiausiai vyraujančią požiūrį į kūrybiškumą – kūrybiškumą, kaip sugebėjimą spręsti problemas ir kelti naujus klausimus (Gardner, 1993) išreiškė tik kas dešimtas apklausoje dalyvavęs respondentas. Tiesa, dalis respondentų atsakymų susiję ir su vaizduote, kuri itin svarbi siekiant originalumo (Robinson, 2001).

. Egzistuoja daug ir įvairių kūrybiškumo apibrėžimų ir kūrybiškumą galima apibūdinti, kaip individo, proceso ar produkto savybę (Cropley, 2002). Didžiausią respondentų atsakymų grupę sudaro kūrybiškumo, kaip individo saviraiškos, apibrėžimai. Kas ketvirtas apklausoje dalyvavęs respondentas, kūrybiškumą apibūdina kaip gebėjimą įsivaizduoti, improvizuoti, laisvai kurti bei išreikšti save. Šią su individo saviraiška susijusią respondentų atsakymų apie kūrybiškumą grupę galima būtų priskirti su pačiu individu susijusiems kūrybiškumo apibūdinimams.

Remiantis šio tyrimo duomenimis, galima būtų teigti, kad respondentai savo atsakymuose pabrėžė bendruosius kūrybinius gebėjimus kaip asmenybės saviraiškos pagrindą bei gebėjimus prisitaikyti prie kintančios aplinkos, kurti, išrasti bei netradiciškai spręsti problemas. Kartu pateiktuose apibrėžimuose kas penktas tyrime dalyvavęs respondentas paminėjo tris svarbiausius kūrybiškumo dėmenis - kažko naujo kūrimą, idėjų ir minčių gausumą ir įvairovę bei originalumą.

Respondentų požiūrį į kūrybiškumą atspindi ir jų pačių kūrybiškumo vertinimas ir jų pačių nuomonė, apie tai kodėl jie patys mano esantys kūrybingi arba atvirkščiai – nėra kūrybingi. Išanalizavus respondentų atsakymus bei jų pačių kūrybiškumo vertinimą, galima teigti, kad ketvirtadalis suaugusiųjų respondentų mano esantys kūrybingi, nes kuria ir mėgsta kūrybinę veiklą, kūrybiškumo reikalauja jų darbas, jie turi daug idėjų, sprendimo būdų. Visgi didžioji dalis atsakymų (43,4 proc.) susijusi su respondentų kūrybiškumu meninėje srityje, gebėjimu ir noru kurti. Kita dalis- kas ketvirtas respondentas savo kūrybiškumą sieja su kūrybingos asmenybės savybėmis, išskirdami tokias savybes kaip smalsumas, mąstymo originalumas, naujų idėjų kūrimas bei ieškojimas ir pan.

Mokiniai, kaip ir suaugusieji respondentai, teigiantys esantys kūrybingi dažniausiai pažymėjo, kad laiko save kūrybingais, nes jiems patinka kurti, jie užsiima kūrybine/menine

veikla (42,6 proc.) ir turi daug idėjų, išsiskiria kitokiu mąstymu, greitai randa sprendimus, jie moka ir gali būti originalūs t.y. jiems būdingos kūrybingos asmenybės savybės. Tiesa, tiek mokiniai, tiek ir suaugusieji respondentai, apibūdinti kūrybiškumo savybes dažniausiai akcentuoja mąstymo originalumą, idėjų gausą, netipiškus problemų sprendimus ir pan.

Kiek daugiau nei pusė (56,3 proc.) apklaustų respondentų teigė esantys tik iš dalies kūrybingi (-os) Tiek suaugusiųjų respondentų, tiek ir mokinių atsakymuose pabrėžiama, kad jie mano esantys tik iš dalies kūrybingi, nes yra kūrybingi tik tam tikroje srityje arba jų kūrybiškumas pasireiškia tik kartais, retai ir pan. Kas penktas apklausoje dalyvavęs respondentas (18,5 proc.) mano, kad yra nekūrybingas, dažniausiai pabrėždami, kad jie neturi tam tikrų gebėjimų ar kūrybingai asmenybei būdingų savybių. Šie pateikti atsakymai rodytų, kad tikslinga būtų kalbėti tiek apie bendrąsias (universalias) kūrybiškumui būdingas asmenybės savybes ir bendruosius kūrybinius gebėjimus, tiek ir apie specialiuosius gebėjimus bei kūrybiškumą atskirose veiklos ar mokslo bei laisvalaikio srityse.

Nemažiau svarbu ir tai, kad kas trečias manantis esąs nekūrybingas teigia, kad jų darbe ar moksle kūrybiškumo nereikia, kad kūrybiškumas – tai žaidimas, nerimta veikla ir pan. Šie pateikti respondentų atsakymai tai pat rodytų, kad nors ir nedidelė dalis respondentų, tačiau yra manančių, kad kūrybiškumas – nerimta, nereikalinga ir beprasmė, daugiausia su menine sritimi, susijusi veikla.

Respondentų kūrybiškumo sampratą atskleidžia ir dar vienas, kūrybiškumo svarbos darbinėje ir mokymosi veikloje, vertinimas. Tik kas ketvirtas tyrime dalyvavęs respondentas teigia, kad kūrybiškumas svarbus (23,9 proc.) ir labai svarbus (13,9 proc. respondentų atsakymų) jų darbinėje veikloje. Daugiau nei trečdaliui (39 proc.) apklaustųjų sunku pasakyti, ar kūrybiškumas svarbus jų darbinėje veikloje.

Šio tyrimo duomenimis, kūrybiškumas svarbiausias kūrybinio sektoriaus atstovų darbinėje ir mokinių mokymosi veikloje. Mokiniai, kurie teigė, kad kūrybiškumas svarbus ir labai svarbus jų mokymosi veikloje, pažymi, kad dažnai mokykloje reikia atlikti kūrybines užduotis, kurti (42 proc.), jų kūrybiškumas vertinimais pažymiais (23 proc.), kūrybiškumas skatina juos mąstyti (35 proc.).

Kūrybinio sektoriaus atstovai pažymėjo, kad kūrybiškumas yra svarbus jų darbinėje veikloje, nes yra susijęs su jų darbine veikla, nes jie kuria ir dirba meno srityje. Verslo atstovų nuomone, kūrybiškumas taip pat susijęs su jų darbu ir tuo, kad kūrybiškumas lemia sėkmę jų darbe. Mokytojai kūrybiškumo svarbą taip pat sieja su savo darbu tuo, kad mokymas ir darbas su vaikais reikalauja kūrybiškumo. Švietimo sektoriaus atstovai kūrybiškumo svarbą pabrėžia kalbėdami ir apie kūrybiškos asmenybės savybių svarbą. Tėvams ir vietos bendruomenės

narių (65,7 proc.) didžiausią dalį sudaro atsakymai, kuriuose jie pabrėžia, kad kūrybiškumas svarbus ne tik darbe, bet ir gyvenime, buityje t.y. kūrybiškumas svarbus visur.

Gauti atsakymai rodytų, kad kas ketvirtadalio respondentų nuomone, kūrybiškumas nesvarbus jų darbinėje ir mokymosi veikloje. Mokiniai, kurie teigia, kad kūrybiškumas nesvarbus ar visiškai nesvarbus jų mokymosi veikloje bei pakomentavo savo atsakymą kūrybiškumas nesvarbus jų mokymosi veikloje, nes mokymasis ir mokslas nesusiję su kūrybiškumu (57 proc.), mokykloje kūrybiškumo nereikia (31 proc.). Mažiausiai kūrybiškumo svarbą savo darbinėje veikloje įvertino tėvai ir vietos bendruomenės nariai. Tiesa, būtent tėvų ir vietos bendruomenės narių atsakymai dažniausiai ir susiję su kūrybiškumo, kaip meninės ar nerimtos, nereikalingos veiklos vertinimu.

3.2. 2. Kūrybiškumas ir jį lemiantys veiksniai

Kaip respondentai supranta kūrybiškumą atsiskleidžia ir vertinant kūrybiškumą lemiančius veiksniai. Iki šiol tebėra diskutuojama, kas turi didžiausią įtaką asmenybės kūrybiškumui- įgimti gebėjimai ar aplinka? Diskutuojama ir dėl to, kokį vaidmenį vaidina patirtis, kognityviniai veiksniai, motyvacija, ugdymas ir pan. Dar neseniai vyravo požiūris, kad kūrybiškumas – tai įgimti gebėjimai ir talentas. Šiuo metu dažniausiai pažymima, kad įgimti gabumai ir talentas nėra vienintelis kūrybiškumo veiksnys ir laikantis sisteminio požiūrio pabrėžiama, kad kūrybinius gebėjimus lemia įvairių veiksnių, tokių įgimti gabumai, asmenybės bruožai, patirtis ir įgūdžiai bei aplinka.

Respondentų kūrybiškumo veiksnių ir jų įtakos vertinimas t.y. tai, kad respondentai didžiausią įtaką priskyrė įgimtiems gabumams ir polinkiams, mažiausią - pasirengimui tam tikrai veiklai (specialioms žinioms, įgūdžiams ir pan.), o kartu pažymėjo ir asmenybės bruožų, kūrybiškos aplinkos ir kūrybiškumo ugdymo svarbą, rodytų, kad respondentų nuomone, svarbūs ir įgimti gebėjimai, ir aplinka. Tiesa, atskirų respondentų grupių atskirų veiksnių vertinimas skiriasi: verslo sektoriaus atstovai kūrybiškai aplinkai, verslo ir kūrybinio sektoriaus atstovai - kūrybiškumo ugdymui teikia didesnę svarbą nei kitos respondentų grupės ir šių veiksnių įtaką vertina kaip svarbesnę kūrybiškumui ir jo raiškai. Reikėtų pažymėti ir tai, kad respondentų mažiausiai vertintos specialios žinios ir įgūdžiai bei laki vaizduotė, tam tikrų autorių, kaip R. Sternbergas, T. Lubart yra vertinamos kaip vieni iš svarbiausių kūrybiškumo dėmenų. Juk tik turint tam tikrų žinių bei turinti gebėjimą pamatyti daiktus naujai, galima iš naujo apibrėžti arba išspręsti problemą.

Nors atskiros respondentų grupės išskyrė tam tikras veiksnius kaip svarbesnius, visų respondentų atsakymai rodytų visuminį ir sisteminį respondentų požiūrį į kūrybiškumą lemiančius veiksnius. Gebėjimų ir kūrybiškumo tyrimai leidžia manyti, kad kūrybingumui yra būtinas tam tikras bendrųjų ar specialiųjų gebėjimų lygis, bet vien to nepakanka. Nemažiau svarbūs ir asmenybės savybės, kūrybiška aplinka bei kūrybiškumo ugdymas.

3.2.3. Kūrybingos asmenybės bruožai ir jų svarba

Pastarųjų metų tyrimai parodė, kad kūrybiškumo negalima sieti su vienu kuriuo nors ypatumu, todėl pradėta remtis kompleksiniais kūrybiškumo modeliais, kuriuose akcentuojamos įvairiausi kūrybingos asmenybės bruožai. Didžiausią svarbą respondentai teikė mąstymo originalumui ir netradiciškumui, kas sietusi su respondentų išsakyta kūrybiškumo, kaip divergentinio mąstymo samprata t.y. gebėjimu kuri įvairiausius problemų sprendimo būdus. Palyginus respondentų atsakymus pagal jų grupes, mokiniai rečiau nei kiti- smalsumą ir nepriklausomumą, rečiau nei tėvai – drąsą ir mąstymo originalumą ir netradiciškumą bei įžvalgumą rečiau nei švietimo ir kūrybinio sektoriaus atstovai bei tėvai mąstymo lankstumą bei nepakantumą apibrėžtumui ir taisyklėms priskyrė kūrybingiems žmonėms. Verslo atstovai ir tėvai dažniau nei mokiniai - atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai, gebėjimą bendradarbiauti bei atkaklumą vertino kaip kūrybingų žmonių savybes.

Respondentų pažymėtas atvirumas naujoms idėjoms ir patirčiai, šiuolaikiniuose kūrybiškumo modeliuose (pvz., K. Urban,1988) dažniausiai įvardinamas kaip tolerancija neapibrėžtumui, o smalsumas, kaip motyvacinis kūrybiškumo aspektas. Vidinė motyvacija ir smalsumas – vieni iš svarbiausių kūrybiškumo dėmenų. Kaip teigia psichologė T. Amabile „žmonės būna kūrybingiausi tada, kai juos skatina pirmiausia domėjimasis, džiaugsmas, pasitenkinimas ir pats darbas – bet ne spaudimas iš išorės“. Respondentų išskirti kūrybingos asmenybės bruožams priskiriami intelektiniai gebėjimai, atitinka literatūroje pateikiamus tyrimus, kuriuose nurodoma, kad aukšti intelektiniai gebėjimai nebūtinai susiję su kūrybiškumu ir nuo tam tikros ribos (IQ daugiau nei 120) nebedaro tokios įtakos kaip galima būtų tikėtis.

3.2.4. Kūrybingos asmenybės savybių ir kūrybiškumo svarba tam tikrose darbo ir laisvalaikio srityse

Šiame tyrime buvo įvertinta ne tik tai, kaip respondentai vertina kūrybingos asmenybės bruožus, bet ir tai, kokie kūrybingos asmenybės bruožai/ savybės svarbios tam tikrose darbo ir laisvalaikio srityse.

Remiantis respondentų atsakymais, galima būtų teigti, kad laki vaizduotė yra viena iš svarbiausių asmenybės savybių **menų srityje**. Atvirumas naujoms idėjoms ir naujai patirčiai, nepriklausomumas, mąstymo originalumas ir netradiciškumas, nepakantumas apibrėžtumui, taisyklėms – respondentų minimos kaip vienos iš svarbiausių asmenybės savybių menų srityje. Labiausiai su kūrybiškumu su kūrybiškumu susijusios profesijos, respondentų nuomone, taip pat yra susijusios su dailės sritimi (dailininkas, dailės dėstytojas, dekoratorius, tapytojas ir pan.) bei muzikos sritimis (muzikos kūrėjai ir muzikos atlikėjai). Panašius atsakymus pateikia ir mokiniai. Mokiniai, kaip ir suaugusieji, dažniausiai su kūrybiškumu sieja dailės sritį. Toliau pagal atsakymų dažnumą taip pat seka su muzika susijusios profesijos

Labiausiai su kūrybiškumu susijusios laisvalaikio veiklos, respondentų nuomone, yra susijusios su dailės bei muzikos sritimis. Mokinių, kaip ir kitų respondentų nuomone, daugiausiai su kūrybiškumu siejasi veiklos, susijusios su piešimu, tapyba bei muzika ir pan.

Verslo sričiai respondentai dažniausiai priskyrė tokias savybes kaip drąsą (nebijojimą rizikuoti, suklysti, siekimą įveikti kliūtis ir pan.), gebėjimą bendradarbiauti (gebėjimą dirbti su kitais, dalinimąsi idėjomis ir pan.), didelę vidinę motyvaciją (bei mąstymo lankstumą (gebėjimą kurti įvairias idėjas, greitai keisti minčių kryptį).

Mokslo sričiai - tokias asmenybės savybes kaip smalsumas (stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų), aukšti intelektiniai gebėjimai, išvalgumas (gebėjimą išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.) bei atkaklumas (savo įgūdžių tobulinimą, gebėjimą ilgai, sunkiai ir susitelkusiai dirbti).

Apibendrinant respondentų atsakymus apie kūrybiškumo ir laisvalaikio veiklų sąsajas, galima būtų teigti, kad respondentų nuomone, labiausiai su kūrybiškumu susijusios profesijos, vėlgi yra susijusios su dailės sritimi (dailininkas, dailės dėstytojas, dekoratorius, tapytojas ir pan.) (27 proc. atsakymų). Toliau pagal atsakymų dažnumą (19 proc. pateiktų atsakymų) seka su muzika susijusios profesijos t.y. muzikos kūrėjai ir muzikos atlikėjai.

Mokiniai, kaip ir suaugusieji, dažniausiai su kūrybiškumu sieja dailės sritį (34 proc. pateiktų atsakymų). Toliau pagal atsakymų dažnumą taip pat seka su muzika susijusios

profesijos (22,6 proc. pateiktų atsakymų). 11,9 proc. pateiktų atsakymų įvardijami kaip profesijos, susijusios su meno/ menų sritimi. Taip pat mokiniai dažnai mini ir dizainerio (8,2 proc.) ir mokytojo (3,5 proc.) profesijas. Mokiniai taip pat kaip ir suakusieji respondentai mini, kad kūrybiškumas reikalingas daugelyje profesijų arba kūrybiškumas reikalingas visose profesijose. .

Remiantis šiais atsakymais, gali būtų teigti, kad respondentai, vertindami kūrybiškumo raišką kūrybiškumą daugiausiai sieja su meno sritimi. Tik nedidelė dalis respondentų atsakymų mini pedagogo, pardavėjo ar kt. profesijas socialinėje, ekonomikos ar švietimo srityje.

3.2.5. Aplinka ir kūrybiškumo ugdymas

Išanalizavus respondentų atsakymus apie individualius (asmenybės) ir aplinkos veiksnius, nustatyta, kad labiausiai kūrybiškumą ugdo ir skatina šeima, draugai ir laisvalaikio veikla, o mažiausiai – žiniasklaida ir darbinė veikla. Mokytojų ir švietimo sektoriaus atstovų požiūriu labiausiai kūrybiškumą ugdo šeima ir laisvalaikio veikla bei mokykla, verslo sektoriaus atstovų nuomone – šeima, laisvalaikio veikla ir autoritetai, o mažiausiai visų respondentų nuomone, kūrybiškumą skatina ir ugdo žiniasklaida (TV, internetas, radijas ir pan.).

Tai patvirtintų literatūroje pateiktus duomenis, pabrėžiančius aplinkos įtaką kūrybiškumui atsiskleisti bei šeimos vertybių ir asmenybės bruožų, kurie pripažįstami ir skatinami šeimoje, įtaką. Šeima, jos socialinis kontekstas turi didelę reikšmę kūrybiškumo raiškai. Daug lemia ir tėvų asmenybės, lūkesčiai, vertybė, dėmesys ir pagarba vaiko idėjoms jausmams, klausimams ir fantazijoms, taip pat sugebėjimams skatinti vaiko nepriklausomybę, savarankiškumą, asmeninę saviraišką, tokius svarbius asmenybės kūrybiniais laimėjimams (Karkockienė, 2003).

Kitas nemažiau svarbus kūrybiškumo ugdymo veiksnys yra mokykla, tačiau nei suaugusieji respondentai, nei mokiniai mokyklos nepriskyrė svarbiausiems kūrybiškumo ugdymo veiksniams. „Kaip ir daugelyje pasaulio šalių, tai vis dar ne ta vieta, kur būtų skatinamas ir ugdomas kūrybiškumas (E.P Torrance, 1983, G. Isaken, 1984 cit. pgl. Karkockienė, 2003). Kaip vertinamas kūrybiškumo ugdymas mokykloje pateikiama sekančioje dalyje.

3.2.5. Mokyklos vaidmuo kūrybiškumo ugdyme

Suaugusiųjų respondentų požiūriu, svarbiausi šiandienos mokyklos tikslai - išmokyti vaikus mokytis, ugdyti jų kūrybiškumą, išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai bei ugdyti drąsą (nebijančią rizikuoti ir suklysti, siekiančią įveikti kliūtis) asmenybę. Mokinių nuomone, kiek kitaip nei suaugusiųjų- svarbiausias šiandienos mokyklos tikslas - suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje, paruošti egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas, ugdyti vaikų mąstymą ir išmokyti vaikus galvoti mokytis savarankiškai.

Skirtingai šiandienos mokyklos ugdymo tikslus supranta ir kitos respondentų grupės. Švietimo sektoriaus atstovai rečiau nei kiti pažymėjo, kad svarbiausias mokyklos tikslas – suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje ir paruošti mokinius egzaminams, kai tuo tarpu tėvams ir vietos bendruomenė nariams tai atrodo svarbiau nei kitoms respondentų grupėms. Švietimo sektoriaus atstovai dažniau nei kitos respondentų grupės pažymėjo, kad svarbiausias mokyklos tikslas- išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai. Kūrybinio sektoriaus atstovams ir tėvams bei vietos bendruomenės nariams atrodo svarbu ugdyti drąsą asmenybę. Įdomu tai, kad kūrybinio sektoriaus atstovai dažniau nei mokytojai pažymėjo, kad svarbu ugdyti smalsią ir ieškančią asmenybę. Mokytojai, šio mokyklos tikslą vertino mažiausiai. Kaip teigia, Csikszentmihalyi (2003), mokyklos – tai institucijos, sukurtos perduoti tam tikros srities žinias. Iš mokyklų laukiama ne kūrybingumo skatinimo, bet pagrindo jam atsirasti sukūrimo pateikiant kiekvienai kartai informaciją, kurios reikia gyvenant toje kultūroje“.

Išanalizavus respondentų atsakymus į teiginius apie kūrybiškumo ugdymą mokykloje, nustatyta, kad kiek daugiau nei pusė (43,4 proc.) apklaustų respondentų teigia, kad kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą. Tik 4,9 proc. respondentų „visiškai pritaria“ ir 15,6 proc. - „pritaria“ teiginiui, kad ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo mokinių kūrybiškumą. Ir 5,3 proc. respondentų „visiškai pritaria“ ir 15,0 proc.- „pritaria“ teiginiui, kad mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan. Tačiau beveik pusei apklaustų respondentų (45,6 proc.) sunku pasakyti, ar dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai, ar mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokytojai (48,6 proc.), ar mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai (50,5 proc.), ar ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo mokinių kūrybiškumą (58,45 proc.), ar mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan.(58,8 proc.).

Kiek daugiau nei pusė (52,9 proc.) apklaustų mokytojų teigia, kad kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą. Beveik trečdalis mokytojų teigia, kad dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai (30,7 proc.) kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai

mąstantys mokiniai (35,6 proc.). Tačiau tik 8 proc. mokytojų „visiškai pritaria“ ir 17,0 proc. „pritaria“ teiginiui kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokytojai.

Kas penktas apklaustas mokinsys (-ė) (24,1 proc.) teigia, kad nepritaria ir daugiau nei trečdalis (38,5 proc.) teiginiui ir visiškai nepritaria teiginiui, kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai. 35,6 proc. mokinių teigia, kad mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan. ir kad mokykloje organizuojamas įvairios veiklos mokinių kūrybiškumui atsiskleisti

Taigi, geras mokytojas yra ne tik žinių šaltinis ir mokymosi vadovas, bet ir kūrybingos veiklos pavyzdys. Šio tyrimo rezultatai ir mokinių pateikti komentarai patvirtintų, kad tikėtina, ne visi mokytojai moka ir nori dirbti kūrybingai. Neretai ir patys mokytojai turi ribotą kūrybiškumo sampratą – kūrybą sieja tik su menine veikla, mokytojams stinga žinių apie kūrybos procesą ir kūrybiškumo ugdymo strategijas. Galima būti ir tai, kad mokytojai neatpažįsta kūrybingų vaikų, jiems nepakanka išsilavinimo, kad gebėtų kurti kūrybines užduotis, atpažinti ir įvertinti mokinių kūrybingumą, o kartu ir nemėgsta praprasti ugdymo proceso kontrolės – o kūrybinė veikla yra neprognozuojama ir neplanuojama. Ugdyti kūrybiškumą gali trukdyti kai kurios mokymosi tradicijos ir nuostatos, tokios kaip supratimas, kad pagrindinis mokyklos tikslas – žinių sistemos perdavimas, todėl vengiama laisvos ir „nerimtos“ veiklos (ŠPA, 2009).

3.2.7. Kūrybiškumo skatinimo ir ugdymo veiksniai

Apibendrinus mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų, tėvų ir vietos bendruomenės narių vertinimus, nustatyta, kad respondentų nuomone, svarbiausi kūrybiškumo ugdymo ir skatinimo veiksniai – tai originalumo ir smalsumo skatinimas, vaizduotės lavinimas bei draša. Mažiausią įtaką kūrybiškumo ugdymui ir skatinimui, respondentai priskiria drausmei ir tvarkai, tikslioms darbotvarkėms ir baimei suklysti. Mokiniai didžiausią svarbą ir įtaką kūrybiškumo ugdymui ir skatinimui mokiniai priskiria vaizduotės lavinimui, originalumo ir savarankiškumo skatinimui, o mažiausią- laiko trūkumui, tikslioms darbotvarkėms ir baimei suklysti.

Respondentų atsakymai atitinka literatūroje dažniausiai minimus kūrybiškumo skatinimo veiksnius. Ugdant kūrybiškumą labai svarbu vengti smulkmeniškai kontroliuoti, skatinti smalsumą, mokyti tyrinėti, vertinti originalumą, skatinti divergentinį mąstymą, leisti pasirinkti veiklą, leisti rinktis sritis ir temas, mažinti algoritminio mokymosi, turtinti įspūdžius ir vaizduotę, leisti klysti. Tiesa, kūrybiškumo ugdyme nemažiau svarbus ir kūrybingos aplinkos kūrimas.

Apibendrinus respondentų atsakymus, kas labiausiai padeda ir kas labiausiai trukdo jų pačių kūrybiškumui pasireikšti, nustatyta, kad dažniausiai respondentų minimi, labiausiai padedantys respondentų kūrybiškumui pasireikšti - tai tinkama nuotaika, jausmai ir emocijos (18,1 proc.), laisvė kurti, laisvai įgyvendinti savo idėjas (16,7 proc.), tinkama kūrybai aplinka (15,9 proc.) bei kitų žmonių palaikymas ir supratimas (14,1 proc.). Respondentai taip pat mini, kad darbas ir aplinka neretai reikalauja jų kūrybiškumo ir skatina juos būti kūrybingais (15,1 proc. pateiktų atsakymų).. Mokinių kūrybiškumui atsiskleisti labiausiai padeda muzika, jos klausymasis (31,9 proc.) bei gera nuotaika ir emocijos (20,1 proc.), rami, gera, atpalaiduojanti ir tinkama aplinka, kurioje mokiniai jaučiasi gerai (4,9 proc. pateiktų atsakymų). Nemažiau svarbu ir įdomūs, geri, autoritetingi, palaikantys žmonės (5,7 proc.) bei draugai, jų parama ir kompanija (18,5 proc.). Mokykloje daugiausiai kūrybiškumą padeda atsiskleisti dailės, muzikos, šokių, technologijų pamokos (3,8 proc.).

Dažniausiai respondentų minimi kūrybiškumui pasireikšti trukdantys veiksniai, tai laiko trūkumas bei laiko stoka (32,8 proc.) bei netinkama kūrybiškumui pasireikšti aplinka (19,1 proc.) taip pat kitų žmonių kritika ir abejingumas, nesupratimas (9,1 proc.). Kūrybiškumui trukdo ir darbas, kurį respondentas dirba (12,3 proc.) bei nustatytos taisyklės, reikalavimai ir standartai (3,6 proc.). Mokinių kūrybiškumui pasireikšti trukdo, jų pačių nuomone, laiko stoka ir laiko trūkumas (35,1 proc. pateiktų atsakymų), taip pat triukšmas bei netvarkinga, netinkama, svetima, triukšminga aplinka (4,3 proc.). Labai svarbi ir mokinių bloga nuotaika bei emocijos (9,1 proc.). Nemažiau svarbu ir blogi, negeranoriški, nekūrybingi žmonės (11,2 proc.), neigiama kitų žmonių nuomonė ir kritika (6,3 proc.) bei baimė būti nesuprastam, neįvertintam, išjuoktam (6,5 proc.). Įdomu tai, kad labiausiai kūrybiškumui padedantys ir trukdantys pasireikšti veiksniai siejami su laiko stoka. Tikėtina, kad beveik trečdalis respondentų kūrybiškumą, kaip jau ir anksčiau minėjome, visgi sieja daugiausia su kūrybine ir menine veikla ir laiko stoka kurti ar užsiimti menine veikla.

Respondentų atsakymai atitinka literatūroje dažnai minimas tinkamos kūrybai aplinkos ir psichologiniam klimatui būtinos šios ypatybės teigiamą požiūrį į veiklumą, iniciatyvumą išradingumą, darbą; kitoniškumo – asmenybės, idėjų, veiklos, siekių – toleravimą, asmens autonomijos gerbimą bei laisvę eksperimentuoti – bandyti, klysti, pradėti iš naujo ir nebūti už tai pasmerktam ar išjuoktam“ (ŠPA, 2003).

Respondentų taip pat buvo prašoma parašyti kaip, jų nuomone, reikėtų ugdyti kūrybiškumą? Apibendrinus respondentų, mokytojų, švietimo, kūrybinio ir verslo sektoriaus atstovų bei tėvų ir bendruomenės narių, atsakymus, nustatyta, kad 21,5 proc. pateiktų atsakymų, kūrybiškumą galima būtų skatinti pagiriant, palaikant, padrąsinant. Antroji daugiausiai atsakymų apimanti kategorija – kūrybiškumo ugdymas skatinant domėjimąsi ir

smalsumą (15,2 proc. pateiktų atsakymų). Kūrybiškumą ugdyti ir skatinti, respondentų nuomone, galima ir skatinant atlikti tam tikras veiklas (11,5 proc. pateiktų atsakymų). Nemažiau svarbu ugdant ir skatinant kūrybiškumą suteikti laisvę kurti (10,7 proc. pateiktų atsakymų). Dalis respondentų pažymėjo, kad kūrybiškumą ugdyti ir skatinti reikėtų mokykloje (9 proc. pateiktų atsakymų). Kūrybiškumą, respondentų nuomone, ugdyti ir skatinti taip pat galima suteikiant galimybę (4,1 proc. pateiktų atsakymų). ugdant kūrybišką asmenybę (2,9 proc. pateiktų atsakymų), ugdant kūrybinį mąstymą (2,2 proc. pateiktų atsakymų) bei rodant pavyzdį (1,6 proc. pateiktų atsakymų).

Išanalizavus kaip dažnai ir kaip skatinimas jų pačių kūrybiškumas, nustatyta, kad tik 4,5 proc. apklaustųjų teigia, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 15,3 proc. skatinimas *dažnai* jų darbinėje veikloje. Respondentai, teigiantys, kad kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje ir kurie pateikė savo komentarus, dažniausiai teigia, kad jie sulaukia pagyrimų, padėkų, įvertinimo.

Beveik kas penktas respondentas (24,6 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 17,2 proc. *niekada* nėra vertinimas jų darbinėje veikloje. Respondentai teigiantys, kad jų kūrybiškumas neskatinimas darbinėje veikloje, nes kūrybiškumas nėra vertinimas arba vertinimas itin retai jų darbinėje veikloje Didelei daliai respondentų (38,4 proc.) buvo *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje.

Apklausti mokiniai pažymėjo, kad kūrybiškumas skatinimas *labai dažnai*, ir 10,9 proc. skatinimas *dažnai* jų mokymosi veikloje. Mokiniai, teigiantys, kad kūrybiškumas labai dažnai ir dažnai skatinimas jų mokymosi veikloje pažymi, kad kūrybiškumas skatinimas, nes - mokytojai vertina kūrybiškumą pažymiais. mokykloje organizuojamos darbų parodos, įvairūs renginiai ir pan. Kas dešimtas apklaustas mokinys (10,2 proc.) teigia, kad kūrybiškumas *retai* ir 22,9 proc. *niekada* nėra vertinimas jų mokymosi veikloje. Kiek mažiau nei pusei mokinių (44,5 proc.) *sunku pasakyti*, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų mokymosi veikloje. Mokiniai, kurių nuomone kūrybiškumas neskatinimas jų mokymosi veikloje teigia, kad -ne visi mokytojai, ne visada arba tik kai kurie /kai kuriose pamokose jis yra skatinimas. - mokytojams ir mokyklai nerūpi mokinių kūrybiškumas.

Nors kūrybinio sektoriaus dažniau nei kitų respondentų grupių kūrybiškumas skatinamas jų darbinėje veikloje, tačiau visų respondentų atsakymai rodytų, kad tik nedidelės dalies (kas penkto) respondento kūrybiškumas yra skatinimas jų darbinėje, o mokinių, jų mokymosi veikloje.

3.2.7. Respondentų mokymosi poreikiai kūrybiškumo ugdymo tema

Tyrimo pabaigoje buvo siekta išsiaiškinti ir pačių respondentų mokymosi poreikius kūrybiškumo ugdymo tema. Tik kiek mažiau nei pusė (43,6 proc.) visų tyrime visų tyrime dalyvavusių respondentų teigė, kad jiems būtų įdomu dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose. Labiausiai įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose mokytojams ir švietimo sektoriaus atstovams. Šių respondentų grupių atsakymai rodytų, pozityvų šių respondentų grupių požiūrį į kūrybiškumo ugdymą ir paties kūrybiškumo bei jo ugdymo svarbą kūrybiškumo raidai ir raiškai.

Tiesa, respondentų atsakymai nuo jų darbinės padėties, gaunamų pajamų dydžio, amžiaus bei lyties nepriklauso. Respondentai įgiję aukštąjį išsilavinimą dažniau nei įgiję pradinį - vidurinį ir aukštesnįjį bei dirbantys valstybiniame sektoriuje dažniau nei dirbantys privačiame sektoriuje dažniau teigė, kad ar jiems įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose, norėtų mokytis ir lavinti kūrybiškumą.

Didžiausia dalis respondentų atsakymų (36,5 proc.) susiję su respondentų noru išmokti tam tikrų konkrečių dalykų (pvz., piešti, kurti, groti ir pan.). Didžiausią dalį mokinių atsakymų (54 proc.) sudaro atsakymai, kuriuose mokiniai teigia norintys išmokti taip pat tam tikrų konkrečių dalykų ir patobulinti savo įgūdžius ir gebėjimus. Pateikti atsakymai rodytų kad beveik trečdalis suaugusiųjų respondentų ir kas antras mokinys kūrybiškumo lavinimą sieja su konkrečia, dažniausiai su menu ir kūryba susijusia veikla.

Kitas trečdalis (33,4 proc.) suaugusiųjų respondentų, mokymosi poreikius sieja jau su konkrečiu jų poreikiu dalyvauti ir mokytis kūrybiškumo ugdymo kursuose/mokymuose. Nemažoje dalyje atsakymų (15,7 proc.) respondentai pažymi, kad jie norėtų išmokti daugelio dalykų, o taip pat ir išmokti savo asmenybės atskleidimo. 21,8 proc. mokinių atsakymai susiję su noru ir poreikiu dalyvauti kūrybiškumo lavinimo kursuose ir, kaip suaugusieji, mokiniai mini (19,5 proc. pateiktų atsakymų) poreikį išmokti atskleisti savo asmenybę, nebijoti rizikuoti, drąsiai reikšti savo mintis ir pan. (5,3 proc. pateiktų atsakymų).

Tyrimo rezultatai rodytų, kad beveik trečdalis suaugusiųjų respondentų ir kas penktas mokinys pritaria kūrybiškumo lavinimui bei išreiškia nuostatą, kad kūrybiškumo galima išmokti, kad kūrybiškumas yra ugdomas, taip pat ugdomos gali būti kūrybingai asmenybei būdingos savybės.

3.3. Viešosios nuomonės tyrimo, skirto suinteresuotų šalių kūrybingumo sampratoms ir nuostatomis, išvados

1. Daugumos apklausoje dalyvavusių respondentų nuomone, kūrybiškumas – tai kiekvienam žmogui būdinga savybė. Respondentų pateikti kūrybiškumo apibrėžimai, kūrybiškumą apibūdina kaip savęs ir savo idėjų realizavimo ir išraiškos formą, kaip naujų, originalių idėjų kūrimą ir realizavimą, kaip išradimus ir inovacijas, kaip talentą ir gebėjimą kurti bei kaip netradicinį, nestereotipinį mąstymą ir problemų sprendimą, kaip fantaziją ir vaizduotę.
2. Savo pačių kūrybiškumą respondentai sieja su jų pačių kūryba, kūrybiškumo reikalaujančiu darbu ir tuo, kad jie turi ir gali sugalvoti daug idėjų bei įvairių problemos sprendimo būdų ir jiems būdingos kūrybingos asmenybės savybės. Mokiniai, kaip ir suaugusieji respondentai, savo pačių kūrybiškumą sieja su jų kūrybine/menine veikla, išskirtiniu/ kitokiu mąstymu, originalumu.
3. Kas trečias tyrimo dalyvavęs respondentas mano esąs nekūrybingas ir teigia, kad jų darbe ar moksle kūrybiškumo nereikia, kad kūrybiškumas – tai žaidimas, nerimta veikla ir pan. kas rodytų dalies respondentų tradicinį požiūrį į kūrybiškumą, kai kūrybiškumas siejamas tik su menine veikla ir kūryba.
4. Tik kas ketvirtas tyrimo dalyvavęs respondentas teigia, kad kūrybiškumas svarbus arba labai svarbus jų darbinėje veikloje.
5. Daugiau nei trečdaliui apklaustųjų sunku pasakyti, ar kūrybiškumas svarbus jų darbinėje veikloje.
6. Kūrybiškumas labiausiai svarbus kūrybinio sektoriaus atstovams ir mokiniams, o mažiausiai – tėvams ir vietos bendruomenės nariams.
7. Respondentai didžiausią įtaką priskyre įgimties gabumams ir polinkiams, mažiausią - pasirengimui tam tikrai veiklai (specialioms žinioms, įgūdžiams ir pan.), o kartu pažymėjo ir asmenybės bruožų, kūrybiškos aplinkos ir kūrybiškumo ugdymo svarbą, rodytų, kad respondentų nuomone, svarbūs ir įgimti gebėjimai, ir aplinka.
8. Dažniausiai respondentai kūrybingiems žmonėms priskiria tokias asmenybės savybes, kaip mąstymo originalumas ir netradiciškumas, atvirumą naujoms idėjoms ir patirčiai, lakią vaizduotę ir smalsumą. Rečiausiai respondentai kūrybingiems žmonėms priskiria tokias savybes, kaip aukšti intelektiniai gebėjimai bei didelė vidinė motyvacija.

9. Atvirumas naujoms idėjoms ir naujai patirčiai, nepriklausomumas, mąstymo originalumas ir netradiciškumas, nepakantumas apibrėžtumui, taisyklėms taip pat respondentų minimos kaip vienos iš svarbiausių asmenybės savybių menų srityje.
10. Drąsą (nebijojimą rizikuoti, suklysti, siekimą įveikti kliūtis ir pan.), gebėjimą bendradarbiauti (gebėjimą dirbti su kitais, dalinimąsi idėjomis ir pan.), didelę vidinę motyvaciją (bei mąstymo lankstumą (gebėjimą kurti įvairias idėjas, greitai keisti minčių kryptį) respondentai dažniausiai priskyre verslo sričiai
11. Smalsumas (stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų). aukšti intelektualiniai gebėjimai, išvalgumas (gebėjimą išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.) bei atkaklumas (savo įgūdžių tobulinimą, gebėjimą ilgai, sunkiai ir susitelkusiai dirbti) respondentų suprantamos kaip svarbiausios kūrybingos asmenybės savybės mokslo srityje.
12. Respondentų nuomone, labiausiai kūrybiškumą ugdo ir skatina šeima, draugai ir laisvalaikio veikla, o mažiausiai – žiniasklaida TV, internetas, radijas ir pan.) ir darbinė veikla. Mokinių požiūriu labiausiai kūrybiškumą ugdo laisvalaikio veikla, autoritetai ir draugai.
13. Suaugusiųjų respondentų požiūriu, svarbiausi šiandienos mokyklos tikslai - išmokyti vaikus mokytis, ugdyti jų kūrybiškumą, išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai bei ugdyti drąsą (nebijančią rizikuoti ir suklysti, siekiančią įveikti kliūtis) asmenybę.
14. Mokinių nuomone, svarbiausias šiandienos mokyklos tikslas - suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje, paruošti egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas, ugdyti vaikų mąstymą ir išmokyti vaikus galvoti mokytis savarankiškai.
15. Kas penktas apklaustas mokinys (-ė) teigia, kad nepitaria ir daugiau nei trečdalis teiginiui ir visiškai nepitaria teiginiui, kad mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai.
16. Svarbiausi kūrybiškumo ugdymo ir skatinimo veiksniai respondentų nuomone – tai originalumo ir smalsumo skatinimas, vaizduotės lavinimas bei drąsa. Mažiausią įtaką kūrybiškumo ugdymui ir skatinimui, respondentai priskiria drausmei ir tvarkai, tikslioms darbotvarkėms ir baimei suklysti. Mokiniai didžiausią svarbą ir įtaką kūrybiškumo ugdymui ir skatinimui mokiniai priskiria vaizduotės lavinimui, originalumo ir savarankiškumo skatinimui, o mažiausią- laiko trūkumui, tikslioms darbotvarkėms ir baimei suklysti.

17. Labiausiai respondentų kūrybiškumui pasireikšti padeda tinkama nuotaika, jausmai ir emocijos laisvė kurti, laisvai įgyvendinti savo idėjas tinkama kūrybai aplinka bei kitų žmonių palaikymas ir supratimas.
18. Mokinių kūrybiškumui atsiskleisti labiausiai padeda muzika, jos klausymasis bei gera nuotaika ir emocijos, rami, gera, atpalaiduojanti ir tinkama aplinka, kurioje mokiniai jaučiasi gerai.
19. Dažniausiai respondentų minimi kūrybiškumui pasireikšti trukdantys veiksniai- tai laiko trūkumas bei laiko stoka, netinkama kūrybiškumui pasireikšti aplinka taip pat kitų žmonių kritika ir abejingumas, nesupratimas, darbas, kurį respondentas dirba bei nustatytos taisyklės, reikalavimai ir standartai
20. Mokinių kūrybiškumui pasireikšti trukdo laiko stoka, triukšmas bei netvarkinga, netinkama, svetima, triukšminga aplinka, bloga nuotaika bei emocijos, blogi, negeranoriški, nekūrybingi žmonės neigiama kitų žmonių nuomonė ir kritika bei baimė būti nesuprastam, neįvertinam, išjuoktam.
21. Kūrybiškumą, respondentų nuomone, galima būtų skatinti pagiriant, palaikant, padrąsinant,. skatinant domėjimąsi ir smalsumą, suteikti laisvę kurti, ugdant kūrybišką asmenybę, ugdant kūrybinį mąstymą bei rodant pavyzdį
22. Beveik kas penktas respondentas teigia, kad kūrybiškumas retai arba niekada nėra skatinimas jų darbinėje veikloje , nes kūrybiškumas nėra vertinimas arba vertinimas itin retai jų darbinėje veikloje.
23. Kas ketvirtam tyrime dalyvavusiam respondentui sunku pasakyti, ar kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų darbinėje veikloje. Kiek mažiau nei pusei mokinių (44,5 proc.) sunku pasakyti, kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas jų mokymosi veikloje
24. Kas dešimtas apklaustas mokinys teigia, kad kūrybiškumas retai ir kas penktas - kad kūrybiškumas niekada nėra vertinimas jų mokymosi veikloje.
25. Tik kiek mažiau nei pusė visų tyrime visų tyrime dalyvavusių respondentų teigė, kad jiems būtų įdomu dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose. Labiausiai įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose mokytojams ir švietimo sektoriaus atstovams.
26. Beveik trečdalis suaugusiųjų respondentų ir kas penktas mokinys pritaria kūrybiškumo lavinimui bei išreiškia nuostatą, kad kūrybiškumo galima išmokti, kad kūrybiškumas yra ugdomas, taip pat ugdomos gali būti kūrybingai asmenybei būdingos savybės.

Priedai

PRIEDAS Nr. 1.

4.1 Respondentų požiūris į savo pačių kūrybiškumą. Klausimo „Ar manote, kad esate kūrybingas(-a)?“ atsakymų procentinis pasiskirstymas atskirose tyrimo grupėse pagal lytį, amžių, pajamas, išsilavinimą, darbą privačiame ar valstybiniame sektoriuje

Atsakymai	Lytis		Darbas valstybiniame /privačiame sektoriuje		Pajamos			Amžius				Išsilavinimas		
	Vyrai	Moterys	Valstybinis	Privatus	Žemos (iki 1500 Lt)	Vidutinės (1500-3000 Lt)	Didelės (3001 Lt ir daugiau)	Iki 18 m.	18-29 m.	30-49 m.	50 m. ir daugiau	Pradinis – vidurinis	Aukštesnysis	Aukštasis
Taip	28,1	18,4	23,4	18,8	18,2	19,0	31,3	34,4	17,0	20,2	24,2	25,6	13,7	20,6
Iš dalies taip	44,5	60,7	56,8	59,8	60,4	54,4	58,2	54,0	61,4	57,5	50,0	54,9	57,3	58,4
Ne	27,4	20,8	19,8	21,4	21,4	26,6	10,4	11,6	21,2	22,2	25,8	19,5	29,0	21,0

4.2 Kūrybiškumo svarba respondentų darbinėje/mokymosi veikloje. Atsakymų į klausimą „Kiek kūrybiškumas svarbus Jūsų darbinėje/mokymosi veikloje? procentinis pasiskirstymas grupėse pagal lytį, amžių, pajamas, išsilavinimą, darbą privačiame ar valstybiniame sektoriuje

Atsakymai	Lytis		Darbas valstybiniame /privačiame sektoriuje		Pajamos			Amžius				Išsilavinimas		
	Vyrai	Moterys	Valstybinis	Privatus	Žemos (iki 1500 Lt)	Vidutinės (1500-3000 Lt)	Didelės (3001 Lt ir daugiau)	Iki 18 m.	18-29 m.	30-49 m.	50 m. ir daugiau	Pradinis – vidurinis	Aukštesnysis	Aukštasis
Labai svarbus	15,9	13,3	16,3	15,5	11,9	16,4	17,6	9,2	10,4	13,8	18,2	12,5	22,7	12,2
Svarbus	27,6	21,1	27,1	21,7	21,2	26,0	30,9	46,7	26,7	21,3	34,8	29,4	20,3	22,9
Nesvarbus	15,2	12,9	15,8	11,4	14,8	11,2	10,3	12,8	10,4	14,7	9,1	18,4	16,4	11,3
Visiškai nesvarbus	20,0	7,4	10,4	8,5	8,3	10,4	11,8	4,5	11,9	8,7	15,2	13,2	8,6	9,1
Sunku pasakyti	21,4	43,3	30,3	42,9	43,8	36,0	29,4	26,8	40,7	41,7	22,7	26,5	32,0	44,5

4.3 Kūrybiškumo skatinimas respondentų darbinėje ir mokymosi veikloje. Atsakymų į klausimą „Kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas Jūsų darbinėje/mokymosi veikloje?“ procentinis pasiskirstymas grupėse pagal lytį, amžių, pajamas, išsilavinimą, darbą privačiame ar valstybiniame sektoriuje

Atsakymai	Lytis		Darbas valstybiniame /privačiame sektoriuje		Pajamos			Amžius				Išsilavinimas		
	Vyrai	Moterys	Valstybinis	Privatus	Žemos (iki 1500 Lt)	Vidutinės (1500-3000 Lt)	Didelės (3001 Lt ir daugiau)	Iki 18 m.	18-29 m.	30-49 m.	50 m. ir daugiau	Pradinis – vidurinis	Aukštesnysis	Aukštasis
Labai dažnai	6,2	3,9	4,5	4,7	4,7	3,5	2,9	12,3	3,0	4,2	3,0	10,3	2,3	3,7
Dažnai	17,2	14,9	12,6	18,1	13,2	17,8	19,1	11,6	16,3	13,6	22,7	17,2	21,7	13,3
Retai	26,9	24,1	41,9	14,0	20,0	26,9	29,4	10,4	23,0	24,6	30,3	27,6	18,6	25,1
Niekada	22,8	16,0	17,6	16,0	18,1	17,0	14,7	22,5	15,6	16,6	27,3	17,2	19,4	16,6
Sunku pasakyti	25,1	41,2	23,4	47,0	44,0	34,8	32,4	43,1	42,2	40,9	16,7	27,6	38,0	41,1

4.4 Asmenybės savybių vertinimo palyginimas pagal respondentų lytį, amžių, pajamas, išsilavinimą ir respondentų užsiėmimų grupes

	Lytis		Darbas valstybiniame /privačiame sektoriuje		Pajamos		Amžius		Išsilavinimas		Užsiėmimų grupės	
	X ²	p	X ²	p	X ²	p	X ²	p	X ²	p	X ²	p
Smalsumas (stebisi, klausia ieško atsakymų ir pan.) s							123,357	0,000	6,692	0,035	125,608	0,000
Drąsa (nebijo rizikuoti, suklysti, siekia įveikti kliūtis ir pan.).	9,378	0,002	17,833	0,000			8,959	0,030	16,501	0,000		
Aukšti intelektualiniai gebėjimai.			13,077	0,000			24,757	0,000	9,364	0,009	22,718	0,000
Atvirumas naujoms idėjoms ir naujai patirčiai.	47,312	0,000			28,936	0,000	33,201	0,000	6,405	0,041	21,380	0,000
Nepriklausomumas (savarankiškai mąsto, atsparūs kitų nepritarimui bei pasipriešinimui).	47,312	0,000	11,063	0,001	8,519	0,014	78,557	0,000	16,219	0,000	58,968	0,000
Mąstymo originalumas ir netradiciškumas.	29,763	0,000	15,036	0,000	8,303	0,016	61,425	0,000	7,433	0,024	45,953	0,000
Nepakantumas apibrėžtumui, taisyklėms.	24,946	0,000			20,539	0,000	163,288	0,000	41,053	0,000	131,920	0,000
Gebėjimas bendradarbiauti (geba dirbti su kitais, dalinasi idėjomis ir pan.)	15,102	0,000	8,448	0,004	13,368	0,001	9,354	0,025			12,695	0,026
Didelė vidinė motyvacija	5,147	0,023	9,997	0,002								
Laki vaizduotė (žaidžia idėjomis, gali susieti įvairias sritis ir pan.).	11,654	0,001	20,674	0,000			15,044	0,002	6,587	0,037		
Mąstymo lankstumas (geba kurti įvairias idėjas, greitai keičia minčių kryptį).	15,583	0,000	5,004	0,025			23,448	0,000	8,452	0,015	25,867	0,000
Atkaklumas (nuolat tobulina savo įgūdžius, gali ilgai, sunkiai ir susitelkę dirbti).	26,443	0,000	25,912	0,000	20,217	0,000			8,976	0,011	14,405	0,013
Įžvalgumas (geba išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.).	17,167	0,000	17,543	0,000			31,036	0,000	16,135	0,000	24,963	0,000

4.5 Teiginių apie šiuolaikinės mokyklos ugdymo veiksnius vertinimo palyginimas pagal respondentų lytį, amžių, pajamas, išsilavinimą ir respondentų užsiėmimų grupes

	Lytis		Darbas valstybiniame /privačiame sektoriuje		Pajamos		Amžius		Išsilavinimas		Užsiėmimų grupės	
	X ²	p	X ²	p	X ²	p	X ²	p	X ²	p	X ²	p
Suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje.									17,632	0,000	15,254	0,009
Ugdyti vaikų mąstymą.												
Paruošti egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas.	18,011	0,000	32,263	0,000	18,854	0,001	23,303	0,000			35,334	0,000
Išmokyti vaikus mokytis.	11,692	0,001	19,606	0,000			104,420	0,000	10,104	0,006	95,869	0,000
Ugdyti drąsą (nebijančią rizikuoti ir suklysti, siekiančią įveikti kliūtis) asmenybę.			30,624	0,000	11,046	0,004	62,260	0,000	5,597	0,037	53,865	0,000
Ugdyti gebantį prisitaikyti prie aplinkos reikalavimų žmogų.	5,331	0,021	21,982	0,000	20,524	0,000	95,323	0,000			109,924	0,000
Ugdyti vaikų kūrybinius gebėjimus.	4,996	0,025	77,313	0,005			31,192	0,000	8,992	0,011	29,387	0,000
Išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai.							12,642	0,005			19,588	0,001
Ugdyti smalsią ir ieškančią asmenybę.							51,443	0,000			47,932	0,000

4.6 Asmenybės savybių, labiausiai būdingų kūrybingiems žmonėms, vertinimo vidurkiai ir standartiniai nuokrypiai

	Mokiniai		Mokytojai		Švietimo sektoriaus atstovai		Kūrybinio sektoriaus atstovai		Verslo atstovai		Tėvai ir vietos bendruomenės nariai	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
<i>Smalsumo skatinimas</i>	6,83	2,45	7,05	2,46	7,59	2,46	8,02	1,62	7,86	1,98	8,00	1,78
<i>Originalumo vertinimas</i>	7,77	2,36	8,23	2,22	8,13	2,22	8,83	1,25	8,62	1,70	8,74	1,52
Vertinimas pažymiais	5,47	2,89	5,59	2,17	5,62	2,17	5,22	2,47	5,29	2,33	5,30	2,31
Vaizduotės lavinimas	7,90	2,33	8,36	2,01	5,05	2,00	8,60	1,46	8,44	1,74	8,55	1,55
<i>Algoritminių mąstymo skatinimas</i>	7,90	2,63	7,91	2,00	7,28	2,02	5,01	3,03	4,91	4,05	4,59	2,58
<i>Iššūkiai</i>	5,33	2,53	5,39	2,02	4,72	2,65	7,27	1,90	6,91	1,90	6,81	1,76
<i>Tiksli darbotvarkė (darbas „pagal skambutį“)</i>	6,69	2,78	6,84	2,65	5,04	2,35	4,88	2,32	4,69	2,52	4,71	2,48
Kritika	4,74	2,52	4,40	2,35	5,40	2,28	5,36 6	2,46	5,26	2,48	5,28	2,43
Laiko trūkumas	6,01	2,98	5,16	2,16	5,81	2,16	4,92	2,73	5,40	3,20	5,33	2,20
Darbas grupėje	4,74	2,54	5,48	2,41	5,81	2,46	5,69	2,59	4,74	2,40	5,38	2,42
Drausmė ir tvarka	6,01	3,95	5,00	2,90	5,27	2,41	4,95	2,31	4,40	2,43	4,67	2,34
Baimė suklysti	4,99	2,79	4,75	2,873	4,76	2,59	4,10	2,41	7,55	2,41	4,46	2,24
Drąsa	6,00	2,94	7,34	2,58	7,73	2,16	4,69	2,06	7,34	2,01	7,63	1,76
Savarankiškumas	5,26	1,73	4,60	2,48	7,97	2,08	7,61	2,13	5,41	2,15	7,15	2,05
Nurodymai ir reikalavimai	4,12	2,62	4,81	2,50	5,51	2,50	5,68	2,11	7,11	2,33	5,61	2,22
Galimybė mokytis ir dirbti įvairioje aplinkoje	7,03	2,74	6,70	2,45	1,93	2,20	7,03	2,23		4,29	7,16	1,31

Asmenybės savybių vertinimas, kur atsakymui „Taip“ priskiriama 1- atsakymui „Ne“ -0 reikšmė.

4.7 Kūrybiškumo ugdymo ir skatinimo veiksmų vertinimo palyginimas atskirose respondentų grupėse

	Verslo atstovai		Mokytojai		Švietimo sektoriaus atstovai		Kūrybinio sektoriaus atstovai		Tėvai ir vietos bendruomenė		Mokiniai	
	t	p	t	p	t	p	t	p	t	p	t	p
Smalsumo skatinimas							2,135	0,014	5,793	0,000	-5,542	0,000
Originalumo vertinimas							3,344	0,001	5,798	0,000	-4,689	0,000
Vertinimas pažymiais	-2,479	,0,015										
Vaizduotės lavinimas									4,056	0,000	-2,974	0,003
Algoritminio mąstymo skatinimas									-3,584	0,000	2,163	0,031
Iššūkiai												
Tiksli darbotvarkė (darbas „pagal skambutį“)												
Kritika											3,898	0,000
Laiko trūkumas												
Darbas grupėje											3,029	0,003
Drausmė ir tvarka	-2,651	0,009					-2,215	0,027	-2,215	0,027	2,471	0,014
Baimė suklysti												
Drąsa									3,093	0,002	2,244	0,015
Savarankiškumas					2,500	0,015						
Nurodymai ir reikalavimai			-2,033	0,046					2,541	0,011		
Galimybė mokytis ir dirbti įvairioje aplinkoje					2,233	0,029	2,049	0,045				

Priedas Nr.8

Respondentų atsakymų ir nuomonės analizės schema pagal atskirus anketos klausimus

Eil. Nr.	Aptariama tema	Tyrimo anketos klausimai
1.	Kūrybiškumas ir jo apibrėžimas / samprata	Trumpai apibūdinkite, kaip Jūs suprantate kūrybiškumą? (1 klausimas)
		Ar manote, kad esate kūrybingas (-a)? Kodėl taip galvojate? (2 klausimas).
		Kiek kūrybiškumas yra svarbus Jūsų darbinėje ir mokymosi veikloje? (5 klausimas)
2.	Kūrybiškumą lemiantys ir ugdantys veiksniai	Nuo ko, Jūsų nuomone, labiausiai priklauso žmonių kūrybiškumas? (7 klausimas)
3.	Kūrybingos asmenybės bruožai ir jų svarba kūrybiškumo raiškai	Kokios asmenybės savybės, Jūsų nuomone, labiausiai būdingos kūrybingiems žmonėms? (8 kl.)
4.	Kūrybiškumo svarba veiklos ir mokymosi srityse.	Kurios savybės, Jūsų nuomone, yra svarbiausios meno, verslo, mokslo tiriamojoje bei inovacijų paieškos srityse.(9 kl.).
		Kokiose profesijose, Jūsų nuomone, labiausiai reikalingas kūrybiškumas? (10 kl.).
		Kokiose laisvalaikio veiklose, Jūsų nuomone, labiausiai pasireiškia kūrybiškumas? (11 kl.).
5.	Individo ir aplinkos veiksnių įtaka kūrybiškumo ugdyme.	Kas, Jūsų nuomone, labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą?(12 kl.)
6.	Mokyklos vaidmuo kūrybiškumo ugdyme.	Ko, Jūsų nuomone, turėtų išmokyti vaikus šiandienos mokykla? (14 kl.).
		Teiginių apie kūrybiškumo ugdymą mokykloje vertinimas (15 kl.).
7.	Kūrybiškumo skatinimo ir ugdymo veiksniai	Kiek, Jūsų manymu, žemiau išvardinti veiksniai svarbūs ugdant ir skatinant kūrybiškumą? (16 kl.)
		Kaip, Jūsų nuomone, reikėtų ugdyti ir skatinti kūrybiškumą? (13 kl.)
		Kas labiausiai padeda ir kas labiausiai trukdo Jūsų kūrybiškumui pasireikšti? (3-4 klausimai)
		Kaip dažnai kūrybiškumas skatinimas darbinėje/ mokymosi veikloje? (6 kl.)
8.	Respondentų mokymosi poreikius kūrybiškumo ugdymo tema.	Ar Jums įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose? (17 klausimas)

Gerbiamas Respondente,

Kviečiame Jus dalyvauti apklausoje apie kūrybiškumą. Apklausą organizuoja Ugdymo plėtotės centras bei Socialinės informacijos ir mokymų agentūra. Apklausos tikslas – sužinoti Jūsų nuomonę apie kūrybiškumą bei jo ugdymą šiandienos visuomenėje. Apklausoje dalyvauja mokytojai, mokiniai, kūrybinio ir švietimo sektoriaus, mokyklos bendruomenės bei verslo atstovai.

Anketoje pateikti įvairaus pobūdžio klausimai. Atsakant į vienus klausimus prašome įrašyti atsakymą ir pakomentuoti, atsakant į kitus – pasirinkti labiausiai Jums tinkančius atsakymus ir juos pažymėti ("X"). Jei tarp pateiktų atsakymų nėra Jums tinkamo, atsakymą įrašykite patys. Kai kuriuose klausimuose prašoma sunumeruoti atsakymus pagal jų svarbą arba įvertinti taip, kaip nurodyta prie klausimo pateiktoje instrukcijoje.

Prašome atvirai ir išsamiai atsakyti į visus pateiktus klausimus. Nėra teisingų ar klaidingų atsakymų – mus domina Jūsų nuomonė. Anketa yra anoniminė, todėl jos pasirašyti nereikia. Užtikriname, kad duomenys bus naudojami tik apibendrinti.

Dėkojame, kad dalyvaujate apklausoje.

1. Trumpai apibūdinkite, kaip Jūs suprantate kūrybiškumą?

Kūrybiškumas – tai:

.....
.....
.....

2. Ar manote, kad esate kūrybingas (-a)?

- Taip
 Iš dalies taip
 Ne

Kodėl taip galvojate? (pakomentuokite)

.....
.....
.....
.....

3. Kas labiausiai padeda Jūsų kūrybiškumui pasireikšti? Išvardinkite 3 veiksnius labiausiai padedančius Jūsų kūrybiškumui pasireikšti.

.....
.....
.....
.....

4. Kas labiausiai trukdo Jūsų kūrybiškumui pasireikšti? Išvardinkite 3 veiksnius labiausiai trukdančius Jūsų kūrybiškumui pasireikšti.

.....
.....
.....
.....

5. Kiek kūrybiškumas yra svarbus Jūsų darbinėje veikloje?

- Labai svarbus
- Svarbus
- Nesvarbus
- Visiškai nesvarbus
- Sunku pasakyti

Kodėl taip galvojate? (prašytume pakomentuoti)

.....

.....

6. Kaip dažnai skatinamas (žodinėmis ir nežodinėmis paskatomis, įvertinimu, pagyrimu ir pan.) kūrybiškumas Jūsų darbinėje veikloje?

- Labai dažnai
- Dažnai
- Retai
- Niekada
- Sunku pasakyti

Kodėl taip galvojate? (prašytume pakomentuoti)

.....

7. Nuo ko, Jūsų nuomone, labiausiai priklauso žmonių kūrybiškumas? (sunumeruokite visus atsakymų variantus svarbumo tvarka: 1–turi didžiausią įtaką, 2–mažiau svarbus ir t.t.)

- [] Įgimti gabumai ir polinkiai
- [] Asmenybės bruožai bei charakterio savybės
- [] Pasirengimas tam tikrai veiklai (specialios žinios, įgūdžiai ir pan.)
- [] Kūrybiškumo ugdymas
- [] Kūrybiška aplinka (kurianti bei skatinanti atrasti aplinka, kuriančių ir kūrybingų asmenybių pavyzdys ir pan.)

8. Kokios asmenybės savybės, Jūsų nuomone, labiausiai būdingos kūrybingiems žmonėms? (pažymėkite visus Jums tinkančius atsakymus)

- Smalsumas (stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų).
- Drąsa (nebijo rizikuoti, suklysti, siekia įveikti kliūtis ir pan.).
- Aukšti intelektualiniai gebėjimai.
- Atvirumas naujoms idėjoms ir naujai patirčiai.
- Nepriklausomumas (savarankiškai mąsto, atsparūs kitų nepritarimui bei pasipriešinimui).
- Mąstymo originalumas ir netradiciškumas.
- Nepakantumas apibrėžtumui, taisyklėms.
- Gebėjimas bendradarbiauti (geba dirbti su kitais, dalinasi idėjomis ir pan.)
- Didelė vidinė motyvacija.
- Laki vaizduotė (žaidžia idėjomis, gali susieti įvairias sritis ir pan.).
- Mąstymo lankstumas (geba kurti įvairias idėjas, greitai keičia minčių kryptį).
- Atkaklumas (nuolat tobulina savo įgūdžius, gali ilgai, sunkiai ir susitelkę dirbti).
- Išvalgumas (geba išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.).

Kas dar? parašykite).....

9. Kurios savybės, Jūsų nuomone, yra svarbiausios meno, verslo, mokslo tiriamojoje bei inovacijų paieškos srityse. Kiekviename stulpelyje pažymėkite labiausiai Jums tinkančius atsakymus.

	Menų sritis (dailė, muzika, šokis pan.)	Verslo sritis	Mokslo sritis (mokslo tiriamoji veikla, inovacijų paieška ir pan.)
Smalsumas (stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų).	☐	☐	☐
Drąsa (nebijo rizikuoti, suklysti, siekia įveikti kliūtis ir pan.).	☐	☐	☐
Aukšti intelektiniai gebėjimai.	☐	☐	☐
Atvirumas naujoms idėjoms ir naujai patirčiai	☐	☐	☐
Nepriklausomumas (savarankiškai mąsto, atsparūs kitų nepritarimui bei pasipriešinimui).	☐	☐	☐
Mąstymo originalumas ir netradiciškumas.	☐	☐	☐
Nepakantumas apibrėžtumui, taisyklėms.	☐	☐	☐
Gebėjimas bendradarbiauti (geba dirbti su kitais, dalinasi idėjomis ir pan.)	☐	☐	☐
Didelė vidinė motyvacija	☐	☐	☐
Laki vaizduotė (žaidžia idėjomis, gali susieti įvairias sritis ir pan.).	☐	☐	☐
Mąstymo lankstumas (geba kurti įvairias idėjas, greitai keičia minčių kryptį).	☐	☐	☐
Įžvalgumas (geba išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.).	☐	☐	☐
Atkaklumas (nuolat tobulina savo įgūdžius, gali ilgai, sunkiai ir susitelkę dirbti)	☐	☐	☐

10. Kokiose profesijose, Jūsų nuomone, labiausiai reikalingas kūrybiškumas?

(prašytume pakomentuoti)

.....

.....

.....

.....

11. Kokiose laisvalaikio veiklose, Jūsų nuomone, labiausiai pasireiškia kūrybiškumas?

(prašytume pakomentuoti)

.....

.....

.....

.....

12. Kas, Jūsų nuomone, labiausiai ugdo ir skatina kūrybiškumą?**(sunumeruokite visus atsakymo variantus svarbumo tvarka: 1 – turi didžiausios įtakos, 2 – mažiau svarbus ir t.t.)**

- [] Šeima
- [] Mokykla
- [] Darbinė veikla
- [] Laisvalaikio veikla
- [] Žiniasklaida (TV, internetas, radijas ir pan.)
- [] Autoritetai (noras sekti svarbių ar įžymių žmonių pavyzdžiu)
- [] Draugai

13. Kaip, Jūsų nuomone, reikėtų ugdyti ir skatinti kūrybiškumą?

(prašytume pakomentuoti)

.....

.....

.....

14. Ko, Jūsų nuomone, turėtų išmokyti vaikus šiandienos mokykla? (pažymėkite labiausiai Jums tinkamus atsakymus)?

- Suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje.
- Ugdyti vaikų mąstymą.
- Paruošti egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas.
- Išmokyti vaikus mokytis.
- Ugdyti drąsą (nebijančią rizikuoti ir suklysti, siekiančią įveikti kliūtis) asmenybę.
- Ugdyti gebantį prisitaikyti prie aplinkos reikalavimų žmogų.
- Ugdyti vaikų kūrybinius gebėjimus.
- Išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai.
- Ugdyti smalsią ir ieškančią asmenybę.

Kas dar?(parašykite).....

15. Ar Jūs pritariate žemiau išvardintiems teiginiams?

		Visiškai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Visiškai nepritariu	Sunku pasakyti
13.1	Kiekvienoje pamokoje galima ugdyti vaiko kūrybiškumą.					
13.2	Dauguma mokytojų geba dirbti kūrybingai.					
13.3	Mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokytojai.					
13.4	Mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai.					
13.5	Kūrybiškumas svarbus tik dailės, muzikos,					

	dramos ar panašiose srityse.								
13.6	Ugdymo programos šiandienos mokykloje skatina ir ugdo mokinių kūrybiškumą.								
13.7	Mokiniai skatinami kūrybiškai mastyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan.								

16. Kiek, Jūsų manymu, žemiau išvardinti veiksniai svarbūs ugdant ir skatinant kūrybiškumą?
(Veiksnių įtaką vertinkite 10 balų skalėje, kur 10 – didžiausia įtaka, o 1 – veiksnys faktiškai neturi įtakos)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Smalsumo skatinimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Originalumo vertinimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vertinimas pažymiais	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaizduotės lavinimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Algoritminio mąstymo skatinimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Iššūkliai	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tiksli darbotvarkė (darbas „pagal skambutį“)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kritika	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laiko trūkumas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Darbas grupėje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drausmė ir tvarka	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Baimė suklysti	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drąsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Savarankiškumas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nurodymai ir reikalavimai	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Galimybė mokytis ir dirbti įvairioje aplinkoje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Ar Jums įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose?

Taip

Ne

Jei taip, ko labiausiai norėtumėte išmokti? (prašytume pakomentuoti)

.....

18. Jūsų lytis:

Vyras Moteris

19. Jūsų amžius

iki 18 m. 18-29 m 30-49 m 50 ir daugiau m.

20. Jūsų išsilavinimas:

- Pradinis
- Pagrindinis
- Pagrindinis su profesine kvalifikacija
- Vidurinis
- Vidurinis su profesine kvalifikacija
- Aukštesnysis (spec. vidurinis)
- Aukštasis neuniversitetinis
- Aukštasis universitetinis

21. Ar Jūs dirbate?

- Taip:
 - valstybiniame sektoriuje
 - privačiame sektoriuje
- Ne

22. Koks pagrindinis Jūsų užsiėmimas šiuo metu:

- Vadovas (-ė), įmonės savininkas (-ė)
- Tarnautojas (-a)
- Specialistas (-ė)
- Kūrybinio sektoriaus atstovas (-ė)
- Darbininkas (-ė)
- Ūkininkas (-ė)
- Bedarbis (-ė)
- Namų šeimininkė
- Studentas (-ė)
- Mokinys (-ė)
- Kita (įrašykite)

23. Jūsų tautybė:

- Lietuvis (-ė) Rusas (-ė) Lenkas (-ė)
- Kitokia tautybė (prašome parašyti)

24. Vidutinės Jūsų pajamos per mėnesį yra:

Iki 800 Lt. 801- 1500 Lt. 1501—3000 Lt. 3001 ir daugiau Lt.

Jei norėtumėte išdėstyti papildomus pastebėjimus, būtume labai dėkingi.

.....
.....

Dėkojame!

Mielas moksleivi,

Kviečiame Tave dalyvauti apklausoje apie kūrybiškumą. Apklausą organizuoja Ugdymo plėtotės centras bei Socialinės informacijos ir mokymų agentūra. Apklausos tikslas – sužinoti Tavo nuomonę apie kūrybiškumą, jo ugdymą mokykloje, apie tai, kas padeda ir kas trukdo kūrybiškumui pasireikšti.

Anketoje pateikti įvairaus pobūdžio klausimai. Atsakant į vienus klausimus, prašome Tavęs įrašyti atsakymą ir pakomentuoti, atsakant į kitus – pasirinkti Tau tinkančius atsakymus ir juos pažymėti ("X"). Jei pateiktuose atsakymuose nėra Tau tinkamo atsakymo, atsakymą įrašyk pats. Kai kuriuose klausimuose Tavęs prašoma sunumeruoti atsakymus pagal jų svarbą arba įvertinti taip, kaip nurodyta prie klausimo pateiktoje instrukcijoje.

Prašome atvirai ir išsamiai atsakyti į visus anketos klausimus. Nėra teisingų ar klaidingų atsakymų – mus domina Tavo nuomonė. Anketa yra anoniminė, todėl jos pasirašyti nereikia. Užtikriname, kad duomenys bus naudojami tik apibendrinti.

Dėkojame, kad dalyvauji apklausoje.

1. Prašytume trumpai apibūdinti, kaip Tu supranti kūrybiškumą?

Kūrybiškumas – tai

.....

.....

.....

.....

2. Ar manai, kad esi kūrybingas (-a)?

- Taip
- Iš dalies taip
- Ne

Kodėl taip galvoji? (prašytume pakomentuoti).....

.....

.....

3. Kas labiausiai padeda Tavo kūrybiškumui pasireikšti? Išvardinki 3 veiksnius labiausiai padedančius Tavo kūrybiškumui pasireikšti.

.....

.....

.....

4. Kas labiausiai trukdo Tavo kūrybiškumui pasireikšti? Išvardinki 3 veiksnius labiausiai trukdančius Tavo kūrybiškumui pasireikšti.

.....

.....

5. Kiek kūrybiškumas yra svarbus Tavo moksluose?

- Labai svarbus
- Svarbus
- Nesvarbus
- Visiškai nesvarbus
- Sunku pasakyti

Kodėl taip galvoji? (prašytume pakomentuoti).....

.....

.....

.....

.....

6. Ar vertinamas mokinių kūrybiškumas (žodinėmis ir nežodinėmis paskatomis, įvertinimu, pagyrimu ir pan.) Tavo mokykloje?

- Labai vertinimas
- Vertinimas
- Nevertinimas
- Visiškai nevertinimas
- Sunku pasakyti

Kodėl taip galvoji? (prašytume pakomentuoti).....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Nuo ko, Tavo nuomone, labiausiai priklauso žmonių kūrybiškumas? (sunumeruok visus atsakymų variantus svarbumo tvarka: 1–turi didžiausią įtaką, 2–mažiau svarbus ir t.t.)

- [] Įgimti gabumai ir polinkiai
- [] Asmenybės bruožai bei charakterio savybės
- [] Pasirengimas tam tikrai veiklai (specialios žinios, įgūdžiai ir pan.)
- [] Kūrybiškumo ugdymas
- [] Kūrybiška aplinka (kurianti bei skatinanti atrasti aplinka, kuriančių ir kūrybingų asmenybių pavyzdys ir pan.)

8. Kokios asmenybės savybės, Tavo nuomone, labiausiai būdingos kūrybingiems žmonėms? (pažymėk visus Tau tinkančius atsakymus)

- Smalsumas (stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų).
- Drąsa (nebijo rizikuoti, suklysti, siekia įveikti kliūtis ir pan.).
- Aukšti intelektualiniai gebėjimai.
- Atvirumas naujoms idėjoms ir naujai patirčiai.
- Nepriklausomumas (savarankiškai mąsto, atsparūs kitų nepritarimui bei pasipriešinimui).

- Mąstymo originalumas ir netradiciškumas.
- Nepakantumas apibrėžtumui, taisyklėms.
- Didelė vidinė motyvacija.
- Laki vaizduotė (žaidžia idėjomis, gali susieti įvairias sritis ir pan.).
- Mąstymo lankstumas (geba kurti įvairias idėjas, greitai keičia minčių kryptį).
- Mąstymo produktyvumas (geba kurti daug idėjų, daug problemos sprendimo būdų ir pan.).
- Išvalgumas (geba išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.).
- Kas dar? (parašykite).....

9. Kas, Tavo nuomone, daugiausiai ugdo kūrybiškumą? (sunumeruok visus atsakymo variantus svarbumo tvarka, 1 – turi didžiausios įtakos, 2 – mažiau svarbus ir t.t.)

- [] Šeima
- [] Mokykla
- [] Draugai
- [] Laisvalaikio veikla
- [] Žiniasklaida (TV, internetas, radijas ir pan.)
- [] Autoritetai (noras sekti svarbių ar įžymių žmonių pavyzdžiais).

10. Kurios savybės, Tavo nuomone, yra svarbiausios meno, verslo, mokslo tiriamojoje bei inovacijų paieškos srityse. Kiekviename stulpelyje pažymėkite labiausiai Tau tinkančius atsakymus.

	Menų sritis (dailė, muzika, šokis pan.)	Verslo sritis	Mokslo sritis (mokslo tiriamoji veikla, inovacijų paieška ir pan.)
Smalsumas (stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų).	☐	☐	☐
Drąsa (nebijo rizikuoti, suklysti, siekia įveikti kliūtis ir pan.).	☐	☐	☐
Aukšti intelektiniai gebėjimai.	☐	☐	☐
Atvirumas naujoms idėjomis ir naujai patirčiai	☐	☐	☐
Nepriklausomumas (savarankiškai mąsto, atsparūs kitų nepritarimui bei pasipriešinimui).	☐	☐	☐
Nepakantumas apibrėžtumui, taisyklėms.	☐	☐	☐
Didelė vidinė motyvacija	☐	☐	☐
Laki vaizduotė (žaidžia idėjomis, gali susieti įvairias sritis ir pan.).	☐	☐	☐
Mąstymo lankstumas (geba kurti įvairias idėjas, greitai keičia minčių kryptį).	☐	☐	☐
Išvalgumas (geba išvelgti problemos esmę, prieštaravimus ir pan.).	☐	☐	☐

11. Kokiose profesijose, Tavo nuomone, labiausiai reikalingas kūrybiškumas?

(prašytume pakomentuoti)

.....
.....

12. Ko

kiose laisvalaikio veiklose, Tavo nuomone, labiausiai pasireiškia kūrybiškumas? (prašytume pakomentuoti)

.....
.....
.....

13. Ko, Tavo nuomone, turėtų mokytį mokykla? (pažymėk labiausiai Tau tinkančius atsakymus).

- Suteikti tam tikrų žinių, kurios bus svarbios ateityje.
- Ugdyti vaikų mąstymą.
- Paruošti egzaminams ir stojimui į aukštąsias mokyklas.
- Išmokyti vaikus mokytis.
- Ugdyti drąsą (nebijančią rizikuoti ir suklysti, siekiančią įveikti kliūtis) asmenybę.
- Ugdyti gebantį prisitaikyti prie aplinkos reikalavimų vaiką.
- Ugdyti vaikų kūrybinius gebėjimus.
- Išmokyti vaikus galvoti ir mokytis savarankiškai.
- Ugdyti smalsią ir ieškančią asmenybę.

Kas dar? (parašykite).....

14. Ar pritarėtumėi žemiau išvardintiems teiginiams?

		Visiškai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Visiškai nepritariu	Sunku pasakyti
13.1	Dauguma mokytojų geba dirbti kūrybiškai					
13.2	Mokykloje gerbiami ir skatinami kūrybiškai mąstantys mokiniai					
13.3	Mokytojai ugdo ir skatina vaikų kūrybiškumą.					
13.4	Mokykloje vyrauja palanki kūrybai ugdymo aplinka					
13.5	Kūrybiškumas svarbus tik dailės, muzikos, dramos ar panašiose pamokose.					
13.6	Mokiniai skatinami kūrybiškai mąstyti kelti naujas idėjas, spręsti problemas, kurti ir pan.					
13.7	Mokykloje organizuojamas įvairios veiklos mokinių kūrybiškumui atsiskleisti					

15. Kiek, Tavo manymu, žemiau išvardinti veiksniai svarbūs ugdant ir skatinant kūrybiškumą?
 (Veiksnių įtaką vertinkite 10 balų skalėje, kur 10 – didžiausia įtaka, o 1 – veiksnys faktiškai neturi įtakos.)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Smalsumo skatinimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Originalumo vertinimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vertinimas pažymiais	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaizduotės lavinimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Algoritminių mąstymo skatinimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Iššūkliai	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tiksli darbotvarkė (darbas „pagal skambutį“)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kritika	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laiko trūkumas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Darbas grupėje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drausmė ir tvarka	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Baimė suklysti	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drąsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Savarankiškumas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nurodymai ir reikalavimai	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Galimybė mokytis ir dirbti įvairioje aplinkoje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16. Ar Tau įdomu būtų dalyvauti kūrybiškumo ugdymui skirtuose mokymuose, kursuose?

Taip

Ne

Jei taip, ko labiausiai norėtumėte išmokti? (prašytume pakomentuoti)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17. Tu esi:

- Mergina
- Vaikinas

18. Tu mokaisi:

- Gimnazijoje
- Vidurinėje mokykloje
- Pagrindinėje mokykloje
- Progimnazijoje

19. Tu lankai mokyklą:

- Mieste (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys, Alytus)
- Rajono centre, nedideliame mieste
- Miestelyje / kaime (iki 2000 gyventojų)

Jei norėtum išdėstyti papildomus pastebėjimus, būtume labai dėkingi

.....

.....

.....

Dėkojame už Tavo atsakymus!